

ZUIVELFABRIEK

Herwen en Aerdt

MAP Zuivelfabriek Herwen en Aerdt

		Knipsels van vóór de kaasfabriek	blz
	xxxx	Knipsels	
	1891	Eerste plannen o.a. lezing Zuivelbereiding – op boerderij - van Weijdom Claterbos	
	1907	Bouwplannen Wöhrmann voor kaasfabriek	
	1917	Plannen voor Coöperatie	
	1917-03-04	Ingezonden Fabriek is niet voor kleine boeren!	
	1952-10-25	Beschrijving nieuwbouw	
I	1956	Tekst van toespraak directeur Haker alg. verg. 1956	
	1958-07-18	Verslag GOZ. 3e Gesprek samenwerking Herwen, Zevenaar, Didam en Tolkamer	
	1958-08-16	Samenvatting GOZ. Gesprekken Herwen, Zevenaar, Didam en Tolkamer	
	1958-12-16	Verslag bespreking Besturen en directie's CAMIZ met Herwen en Aerdt	
II	1959-01-30	Verslag Ledenvergadering Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt" 30 jan 1959	
III	1959-02-05	Liemers Lantaarn 1959 vrijdag 5 februari	
IV	1960-02-03	Verslag Jaarvergadering: De Oost-Gelderlander 3 febr. 1960	
V	1960-03-01	Verslag receptie Gradje Berendsen: Liemers Lantaarn 11 maart 1960	
VI	1960-03-01	Verslag receptie Berendsen: Oost-Gelderlander 11 maart 1960	
VII	1960-12-20	Integrale overname Agenda vergadering 20 december 1960.	
VIII	1961-02-14	Verslag GOZ vergadering besturen Didam, Herwen en Zevenaar 14 febr. '61	
	1961	Boek Vetter	
IX	1961-04-19	Concept overeenkomst Herwen en CAMIZ 19 april 1961	
X	1961-04-19	Tekst Praatje Directeur Haker vóór samengaan 19 April 1961	
XI	1961-04-19	Pamflet antie-CAMIZ leden. 19 April 1961	
XII			
XII			
XIV	1961-06-20	Lijst met geveilde stukken na opheffing CZ Herwen	
XV	1950	Ledenlijst leveranciers 1950	
	1958-1960	Melkoorlog op het eiland	
	BIJLAGEN		
	1949	Bijlage-1: Benoeming directeur D.J. haker	

--	--	--	--

Toelichting

Uit brief Mamma aan Nies 20 Mrt. 1961

a.s. Donderdag is r

De fabriek werd 1 Mei 1961 gesloten

MAP met knipsels over de Stoomzuivelfabriek Herwen en Aerdt

We beginnen met zg. *bijvangst*, d.w.z. knipsels die helemaal niets te maken heeft met melk, koeien of boter- en zuivelfabrieken!

Schager Courant, 20/12/1883; p. 2/4

— Te Aerdt, een gehuchtje bij Herwen, leefde tot voor weinige weken een gezin bestaande uit man, vrouw en kind, in een hutje van boomtakken met graszoden bedekt, in een sloot. Van geen der arbesturen was onderstand te krijgen voor dit gezin, dat het top-punt van ellende bereikte toen de najaarregens de sloot begon te vullen en de menschen half in 't water lagen. Reden voor die weigering en oorzaak van die ellende, was het schromelijk misbruik, dat man en vrouw van den drank maakten. Zoo sterk was die verslaafheid, dat tijdens een beroep op Gedeputeerde Staten, om een einde aan dien onmenschelijke toestand te maken, terwijl eenige medelijdende menschen voorloopig voor dak en voedsel zorgden, de vrouw nog door de rechtbank veroordeeld moest worden wegens openbare dronkenschap.

Schager Courant, 17/01/1918; p. 2/4

ELECTRISCHE ZAKLANTAARNS.

De territoriale bevelhebber voor Overijssel en Gelderland heeft voor de gemeenten Gramsbergen, Ambt en Stad-Hardenberg, Vriezenveen, Tubbergen, Oostmarsum, Denekamp, Oldenzaal, Losser, Enschedé, Lonneker en Haaksbergen in Overijssel en Elbergen, Groenlo, Lichtenvoorde, Winterswijk, Aalten, Dinxperlo, Wisch Gendringen, Bergh, Didam, Zevenaar, Herwen en Aerdt in de provincie Gelderland een nieuwe verordening uitgevaardigd, waarin het verboden is elektrische zaklantaarns bij zich te hebben in het terrein buiten de heirbaan gelegen, binnen een strook ter breedte van 4 K.M. langs de Rijksgrens. Deze bepaling is gemaakt, omdat de smokkelaars elkaar met elektrische zaklantaarns seinen geven.

Schager Courant, 04/05/1915; p. 1/4

Aleida moest gewasschen worden!

Uit Herwen en Aerdt meldt „De Geld.” :
Aardt voor een oogenblik in rep en roer! Aleida moest gewasschen worden! Dit ongelukkig schepsel met weinig verstandelijke vermogens was in den loop der tijden dermate vervuild en onderkomen, dat zich de overheid verplicht achtte hier krachtig in te grijpen. Haar huis was reeds gereinigt en gewit, de bak met boonenstaken, die het bed met onderlagen moest voorstellen, en de zakken, die dienst als dekens deden, waren opgeruimd, vijftien kruiwagens mest, die zich in haar dagelijksch verblijf van lieverlede hadden opgehoopt, waren verwijderd en de woning was met groote moeite weder in goeden staat gebracht. Nu moest de arme vrouw eene beurt hebben! Ook Leida moest gewasschen en gereinigt worden. Maar wie zou voor zoo'n baantje te vinden zijn? Op vriendelijk verzoek wilden zich twee eerwaarde zusters voor dit menschevriendend werk leenen. Met borstels, zeep, handdoeken enz., gewapend, begaven zij zich naar Leida's woning, doch deze, lont geroken hebbende, wilde deze weldoeners der menschheid niet binnenlaten. Eindelijk werd de deur geforceerd en.... Leida ont-snapte, na eene kleine worsteling met degenen, die haar uit hare ellende kwamen verlossen, door een sprong uit het venster te wagen en smeerde 'm. Na een inspannende jacht, werd ze door onzen gemeenteveldwachter B. met behulp van anderen gegrepen en naar hare woning teruggebracht. Spoedig was ze nu na een krachtig woord der ziekenzusters gekalmeerd en liet zij zich de reiniging en de was-sching welgevallen.

Wieringer courant, 28/06/1918; p. 2/4

Te dure kosthuizen!

In Herwen en Aerdt komen voor de onderwijzers toestanden voor, die het hun moeilijk maken hun betrekking te blijven waarnemen. Zoo kon een tijdelijk onderwijzer in Lobith zijn functie slechts 2 dagen waarnemen, omdat hij zelfs voor f 60 per maand nog ge enkosthuis kon vinden.

Een collega bij het bijzonder onderwijs in die gemeente werkzaam deed dezelfde ervaring op. De jonge man gaat nu beurtelings bij een der be-stuursleden een week in den kost.

Alkmaarsche Courant, 26/02/1931; p. 8/8

Landbouw en Veeteelt

EENJARIGE STIER VERKOCHT VOOR f 2250.

Dezer dagen verkocht de heer J. P. Brouwer, lid van de fokvereniging „Haakswold" te Ruinerwold een stier van ruim een jaar oud aan de fokver-eeniging te Herwen en Aerdt, nabij Ze-venaar, voor den prijs van f 2250!

Knipsels

1888 Kwam er een margarinefabriek van de firma vd. Berg in Kleef
Deze had ook melk nodig, het is aannemelijk dat deze ook uit Nederland kwam

De Gelderland 1888-06-22

— Terwijl te Kleef voor rekening van de firma Van den Berg, te Osch, eene **boterfabriek** wordt gebouwd, welke met 1 October a. s. in werking zal worden gebracht, zijn ook te Goch honderden handen bezig met het bouwen eener **boterfabriek** voor rekening van de firma Jurgens, te Osch. Ook deze firma wil gaarne tegen 1 October hare fabriek openen, hoewel zij veel later aan den bouw begonnen is dan de firma Van den Berg in Kleef. Om haar doel te bereiken heeft nu de firma Jurgens te Osch den aannemers harer fabriek eene aanzienlijke geldsom boven de aannemingssom beloofd, indien de fabriek met 1 October in gereedheid gebracht is, terwijl zij voor elke week vroegere oplevering van het werk dan 1 October den aannemers f 1000 uitkeert en de aannemers zich verbonden hebben voor elke week latere oplevering van het werk dan 1 October f 500 uit te keeren aan de firma Jurgens. (N. v. d. D).

De Gelderland 1888-08-10

— Te Cleef is de **boterfabriek** van de firma Simon van den Berg, te Osch, sinds eenige dagen in werking getreden. Het gebouw is in Hollandsche stijl opgetrokken. De arbeid daarbinnen verschaft, tot groot genoeg van de Clevenaars, aan honderde handen werk.

Niet op datum. (ook niet verder uitgezocht.)

Vlissingse Courant, 20/08/1913; p

— Door de firma van der Bergh te Kleef is, naar aanleiding van het 25 jarig bestaan van haar boterfabriek, een fonds van 100.000 mark gesticht tee behoefte van haar beambten en arbeiders. Iedere beambte der fabriek kreeg ter herdenking van dit 25 jarig jubileum een halve maand extra-salaris en iedere arbeider een vol weekloon.

Nieuwe Gorinchemsche Courant, 21/11/1918; p. 3/4

Op de fabrieken te Kleef hebben alle Hollandsche arbeiders gedaan gekregen. De fabrieken zijn stopgezet o.a. de margarinefabriek van de firma Van den Bergh, welke haar personeel drie weken loon uitkeerde, onder mededeeling, dat, als na dien tijd weer een normale toestand heerschte, alle ontslagen arbeiders weer dadelijk zouden worden aangenomen.

1891-10-24 Uit *De Gelderlander* iets over kaas en botermakerij in Herwen en Aerdt

21 Oktober was er in *Het Aerdsche Veerhuis* een lezing Zuivelbereiding door de „wandelle-
raar” van De Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van landbouw- de heer van Weijdom Cla-
terbos.

Gelderlander 1891-10-24

* HERWEN EN AERDT, 21 Oct. Voor een talrijk, belangstellend publiek, onder hetwelk zich een 20-tal boter- en kaasmakers bevonden, had bij Mej. de Wed. Voss aan het Aerdsche Veerhuis de aangekondigde lezing van den heer Van Weijdom Claterbos plaats. Op ongeunstelde, duidelijke wijze gaf de spreker verscheidene beharigenswaardige wenken ten opzichte van het melken, het bewaren der melk, het karnen, het bereiden der boter enz. enz. ten beste. Hij wees op de vele, als het ware ingekankorde gebreken bij het bereiden van de boter en de kaas, en drukte den wensch uit, dat de boerinnen met de oude, reeds lang veroordeelde, routine zouden breken in het belang harer reputatie, maar vooral ook in het belang van hare beurs.

Na nog eenige gedane vragen met de meeste bereidwilligheid te hebben beantwoord, werd den heer Claterbos door den heer Th. v. d. Sandt namens allen hartelijk dank gezegd voor den genotvollen avond. Het plan bestaat, om een cursus voor boter- en kaasbereiding met een 20-tal vrouwelijke leerlingen in deze Gemeente te openen.

1892-05-10

Een vergadering in het Aerdsche Veerhuis waar de heer Carel Peters uit Lobith, ter sprake bracht, „of eene ‘onderlinge’ boterfabriek, hier ter plaatse, levensvatbaarheid zou hebben!”¹

De Gelderlander 1892-05-10

* HERWEN EN AERDT, 8 Mei. Heden middag had ten 4 ure ten huize van Mejuffrouw de Wed. Voss aan het Aerdsche Veer een vergadering plaats, waarin door den heer Carel Peters uit Lobith ter sprake werd gebracht, of eene onderlinge boterfabriek, hier ter plaatse op te richten, levensvatbaarheid zou hebben. Vele landbouwers uit Pannerden, Herwen en Aerdt en Lobith gaven door hunne tegenwoordigheid bewijzen van belangstelling in deze voor allen zoo hoogst nuttige zaak. Er werd dan ook eene commissie van 6 leden gekozen, die een voorloopig onderzoek omtrent het welslagen van deze onderneming zal instellen.

¹ Merk op dat één jaar eerder – 1891 - in Didam de eerste Gelderse Coöperatie was opgericht! (ZHN.)

Hoe het bovengenoemde *commissie van 6* is vergaan heb ik niet terug kunnen vinden.

Mogelijk waren er vlak over de grens in Duitsland wel al zuivelfabriekjes waar de melk naar toe kon. Zie de eerder geplaatste knipsel over de margarinefabriek van de Firma v.d. Berg in het vlak bij gelegen – Duitse – Kleef. Uit het onderstaande verhaal, blijkt dat er in 1895 veel melk naar de kaasfabriek van Elten ging.

1895

De Gelderlander 1895-05-29

Duitsland wil grens sluiten voor Nederlandse melk!

Nu er bij de Duitse regeering op wordt aangedrongen de grenzen te sluiten, ook voor uitvoer van melk, heeft ook het bestuur der *Geldersch-Overijselsche maatschappij van landbouw* den minister van buitenlandsche zaken verzocht te trachten die sluiting te voorkomen.

Daargelaten - zoo luidt het adres - dat de fabrikanten, die deze melk verwerken, er reeds bij het aangaan der contracten, door het bepalen van zware boeten, afdoende voor gewaakt hebben dat de leveranciers melk van gezond vee leveren, zou de sluiting der grenzen voor vele onzer grensgemeenten een allerbelangrijkste schade veroorzaken.

Wij ontvingen toch opgaven dat aan de **kaasfabriek te Elten** melk wordt geleverd uit de Nederlandsche plaatsen Herwen en Aerdt, Spijk, Babberich en Oud-Zevenaar en wel in April, Mei en Juni per dag 4000, Juli en Augustus 3000, Sept., October en November 2000 en December, Januari, Februari en Maart 1000 liter. In de eerstgenoemde 8 maanden wordt gemiddeld betaald 5 c. per liter, in de overige iets meer, tot soms 6 c. per liter. Uit de gemeenten Ubbergen en Millingen wordt pl.m. 6000 liter per dag naar een Duitse boterfabriek even over de grenzen verzonden.

Aan het adres is eene bijlage toegevoegd luidende: Volgens nader ontvangen opgaven worden gemiddeld dagelijks uit het gebied der G. O. M. v. L, aan de navolgende op Duitsch gebied gelegen fabrieken geleverd: te Anholt 6000, Emmerik 7000, Zyflisch 4000, Elten 8000 en Kleef 1000 liter. Bovendien wordt uit de gemeenten Gendringen en Bergh nog 4 á 5000 liter uitgevoerd.

Nederland.

Het verbod van invoer van melk uit Nederland in Pruisen is o.a. gegrond op de volgende overwegingen:

„Nadat het gelukt was door het nemen van krachtige maatregelen het mond- en klauwzeer in Pruisen tot op enkele sporadische gevallen na, te onderdrukken, breidt zich die ziekte in den laatsten tijd weer uit in het zuiden en westen van dien staat. Een verordening van den minister van Landbouw bepaalt, dat in de Kreisen, waar de ziekte uitbreekt, deze met alle ten dienste staande middelen zoo krachtig en spoedig mogelijk moet worden tegengegaan.

Hoe grooter de offers zijn, welke de Pruisische veehouders moeten brengen ter bestrijding der ziekte, des te meer moet gezorgd worden den toevoer van nieuwe smetstoffen uit het buitenland te verhinderen.

Het gevaar voor zulken toevoer door den stijgenden invoer van melk uit Nederland en België is thans zeer groot (?), daar de ziekte in die rijken sedert geruimen tijd in meerdere of mindere mate heerscht, en besmetting, zooals de ervaring leert, dikwijls veroorzaakt wordt door melk, alsmede door de vaten, waarin de melk werd verzonden. Dientengevolge is in de regeerings-districten Aurich, Osnabruck, Münster, Düsseldorf, Aken en Trier de invoer van melk tot nader order verboden.

Zou in enkele districten de prijs der melk door dit verbod zoodanig stijgen, dat de werkende stand niet meer in staat is de voor de huishouding onontbeerlijke melk te koopen, dan zijn de regeerings-presidenten bevoegd voor zulke districten den invoer van gekookte melk bij uitzondering toe te laten.”

Dit laatste is hier te lande ook reeds bekend geworden. Men kan uit het medegedeelde zien, dat het verbod niet alleen Nederland, maar ook België treft. Duizenden grensbewoners lijden door de verbodsbepaling groote schade, en menige bloeiende boter- en kaasfabriek loopt gevaar daardoor te gronde te gaan. De Pruisische veehouders daarentegen juichen natuurlijk, en daar enkele gevallen van mond- en klauwzeer wel altijd zullen voorkomen, is het niet te voorzien, dat deze verbodsbepalingen - een niet rechtstreeksche bescherming naar den wensch der West-Pruisische agrariërs - spoedig zullen worden opgeheven.

Intusschen hebben reeds een aantal eigenaars van kunstboterfabrieken, kaas- fabrieken en melkinrichtingen in Duitschland, die steeds hunne melk uit Nederland ontvingen, aan de Deutsche Regeering een adres gericht, waarin zij verzoeken om opheffing van het verbod van melkinvoer uit Nederland.

Te Zyflich, ...

Vervolg

Uit de Goessche Courant 1895-11-27

Een aantal eigenaren van kunstboterfabrieken, kaasfabrieken en melkinrichtingen in Duitschland, die steeds hunne melk uit Nederland ontvingen, hebben aan de Deutsche Regeering een adres gericht, waarin zij verzoeken om opheffing van het verbod van melkinvoer uit Nederland

Vervolg

Uit De Gelderlander 1895-11-27

Te Zyflich, een Pruisisch grensdorp bij Millingen, was dit jaar door de Gebroeders Reintjes, uit Kleef, een kaasfabriek opgericht welke ruim 80 duizend gulden gekost heeft. De benoodigde melk wert grootendeels geleverd door Nederlandsche grensdorpen.

Toen nu Donderdag jl. de verbodsbepaling van invoer van melk uit Nederland officieel bekend werd, zijn de heeren Reintjes dadelijk op audiëntie gegaan bij den Regeeringspresident te Dusseldorf, met het gevolg dat voor de kaasfabriek te Zyflich de invoer van melk voorloopig weer is toegedaan. Genoemde heeren hebben terstond aan hunne Nederlandsche leveranciers jaten bekend maken, dat zij de melk weer op de fabriek konden brengen, hetgeen sinds Zaterdag dan ook reeds is gebeurd. De melk mag echter niet meer door de veehouders zelven worden aangevoerd, doch door een daartoe aangestelden vasten voerman. Enkele leveranciers, die reeds een nieuw contract met een Nijmeegsche fabriek hadden gesloten, geraken nu in moeilijkheid.

Wellicht zullen meer fabrieken aan de grenzen het voorbeeld van de heeren Reintjes volgen, of hebben dit reeds gedaan. Door verschillende belanghebbenden in de Rijnprovincie is aan de regeering-presidenten verzocht, een beperkt grensverkeer voor melk toe te staan, zooals dat ook geschiedt voor het vee (grens-weidenverkeer).

Wordt aan den wensch der grensfabrikanten tegemoetgekomen, dan zal de schade van het verbod van melkinvoer voor de Nederlandsche grensbewoners zeer gering zijn. Naar Kleef mag nog niet worden geleverd.

N.v.d. D.

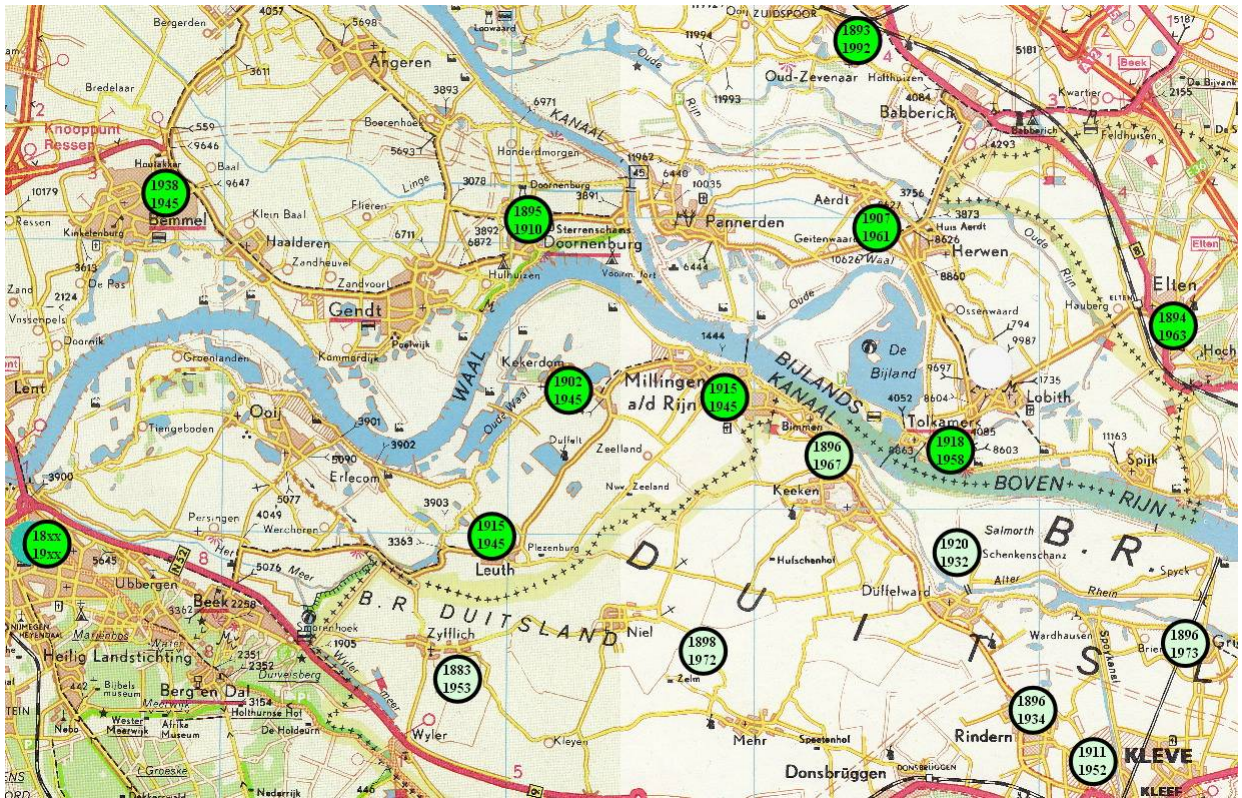
De Gelderlander 1895-12-15

MILLINGEN, 13 Dec. De invoer van melk voor de kaasfabriek te Zijfflich, bij Millingen, is nu ook verboden.

Alleen de pachter van de bouwhoeve »Groot-Zeeland'', onder Millingen, mag nog leveren.

Die pachter is een Pruis en de bouwhoeve is het eigendom van een der prinsen van Waldeck.

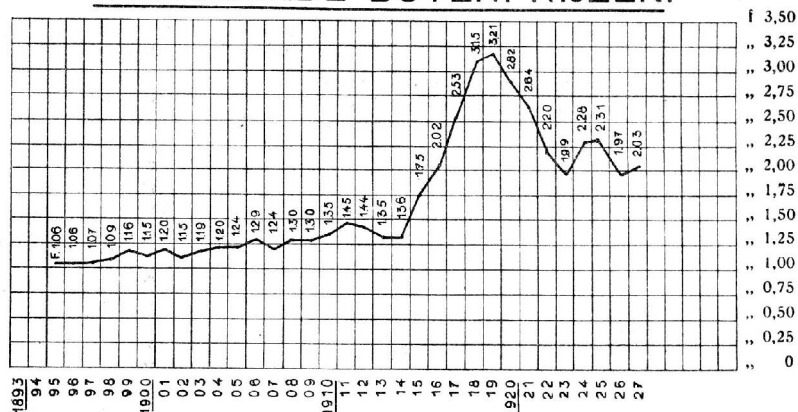
Misschien op deze plaats iets uit het boekje „boter en kaasmakerijen in de Duffelt” uit 1992. De duffelt is het gebied tussen Nijmegen en Kleef. Voor Herwen en Aerdt dus *de andere kant*. Ook een gebied waar veel boerenmelk naar de overkant werd gebracht!

In het bovengenoemde boekje is, zoals de jaartallen ingevuld in bovenstaand kaartje laat zien, niets te vinden van een gemeenschappelijke – *grensdorpen* - reden voor het stichten van een boter- of kaasfabriek in 1907, zoals de heer Wörhmann in Herwen wel doet. Wel is ca. 10 later wel te zien dat er naast een Coöperatieve fabriek in Herwen nog een drietal coöperatieve fabrieken ontstaan, Leuth, Millingen en in 1918 Tolkamer. De reden is vermoedelijk ontevredenheid voor de te lage prijs voor de melk en boter. Goed te zien aan onderstaande tabel en grafiek van resp. de melk en boterprijs.

	1905	'06	'07	'08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
A	3.6	3.8	3.9	3.9	5.20	5.16	5.95	6.38	6.17	6.10	7.80	9.60	11.10	13.95	14.65
B	3.62	3.81	3.86	3.94	4.06	4.06	4.53	4.48	4.37	4.53	5.95	7.62	10.55	12.59	11.12

GEMIDDELDE BOTERPRIJZEN.

1907-02-21

Wöhrmann heeft bouwplannen kaasfabriek Herwen en Aerdt

Gelderlander 1907-02-21

Herwen en Aerdt. Naar men aan de „Arnh. Ct.“ van bevoegde zijde mededeelt, zal door den heer Albert Wöhrmann te Wesel, eigenaar der stoomzuivelfabriek „de Lijmers“ te Zevenaar in de gemeente Herwen en Aerdt een kaasfabriek worden opgericht. De landbouwers uit Herwen en Aerdt en Pannerden hebben de levering van melk hunner koeien toegezegd.

Gelderlander 1908-01-22

.....
De commissies² adviseerden dan ook geregeld, om aan vergunningen, als de hier bedoelde, voorwaarden te verbinden, waardoor zoowel het een als het ander bezwaar wordt ondervangen, terwijl bovendien verbranding van het centrifugeslib der zuivelfabrieken op hygiënische gronden krachtig wordt voorgestaan.

Dat men deels door den aanleg van vloeiweden, deels door dien van septic-tankinrichtingen heeft getracht en nog tracht het afvalwater der zuivelfabrieken onschadelijk te maken, is hierboven reeds bemerkt.

Over afzonderlijke inrichtingen hier nog enkele bij bijzonderheden.

Aan klachten over verontreiniging van meerdere waterloopen te Varsseveld door het afvalwater uit de zuivelfabriek aldaar trachtte de te Doetinchem zetelende commissie tegemoet te komen door aan de directie in overweging te geven den aanleg eener vloeuweide, waarmede aan een soortgelijke fabriek te Silvolde uitmuntende resultaten werden verkregen.

Met betrekking tot de oprichting eener stoomzuivelfabriek te Herwen en de uitbreiding eener bestaande te Angerlo adviseerde de te Doesburg zetelende commissie de betreffende gemeentebesturen, die nl. van Herwen en Aerdt en van Angerlo, om aan de vergunning te verbinden de voorwaarde, dat het afvalwater der fabriek op zoodanige wijze moet verwijderd worden, dat geen verontreiniging van eenig openbaar water plaats vindt en geen stank wordt verspreid. Zuivering van het afvalwater door eene septic-tankinstallatie werd daarbij aanbevolen.

² Provinciale Commissie die zich bezig hield met Gezondheid

Gelderlander 1907-02-21

Weiland - Herwen

Notaris VAN ROMONDT te Didam zal op Woensdagen 2 Jan. in het Café van den Heer VAN ELK te Herwen en 16 Januari in het Café v. d. heer F. MULDER te Herwen, telkens des nam. 2 uur, bij inzet en toeslag ten verzoeken van den Heer A. F. VOSS te Lobith,

PUBLIEK VERKOOPEN:

een uitmuntend perceel Uiterwaards Weiland, gunstig gelegen in den Geftenwaardschen buitenpolder aan de Heuvelakkersche straat en onmiddellijk bij de Kaasfabriek, groot 5.15.80 H.A. met mede-eigendom in het daaraan grenzend vischwater, ter grootte van ruim 2 H.A.

Te veilen in massa en 3 perceelen, als:

Perc. I groot 1.70.50 H.A., perc. II 1.70.60 H.A. en per III 1.74.70 H.A. De perceelen I en II zullen tevens gecombineerd in ondermassa gebracht worden, terwijl de perceelen II en III ieder zullen meegerichtigd worden in het aangrenzende vischwater.

Het weiland is grootendeels geschikt om te scheuren.

Aanvaarding dadelijk na toeslag.
Betaaldag 15 April a.s. 832

Herwen en Aerdt.

De alg. verg. van aandeelhouders van de *hengsten associatie Herwen en Aerdt* had Woensdag ten huize van den heer R. van Embden te Lobith plaats.

Na afloop der vergadering verzocht de heer Rademaker uit Lobith het woord en wees onder algemeen applaus, op het nut van eene coöperatieve kaasfabriek.

Eenstemmig werd besloten Woensdag 17 Januarië een vergadering te houden in café 't Bergje, waar de heer R. zijn plannen nader zal uiteenzetten.

De hoofdidee van de heer R, was de gelden, die op het schiereiland verdiend worden moeten ook hier blijven.

Zullen onze landbouwers zich vereenigen, met deze gezonde stelling of zullen zij nog voortgaan de melk hunner koeien te leveren aan buitenlandsche industriëelen?

De Hollandsche centen moeten in Holland blijven. Dat is eene gezonde politiek.

De Gelderlander 26/1/1912

* HERWEN. Door de boter en kaasfabriek- „Herwen“ van den heer Albert **Wöhrmann** te Wesel zijn met de melkleveranciers de de volgende contracten gesloten voor het jaar 1912. In de maanden Januari, Februari, November en December wordt 7 cent per liter betaald: in Maart, Augustus, September en October 6 cent en in April Mei, Juni en Juli $5\frac{1}{2}$ ct. met teruggave van 70 pCt. kaas-wei. De melk moet franco aan de fabriek worden geleverd. Daarenboven kunnen de leveranciers 10 pCt. karnemelk tegen twee cent per liter bekomen.

De Gelderlander 1913-08-31

* AERDT. Den 8sten September a.s. hoopt de oudste ingezetene van onze gemeente, Johannes Hendriks alhier, zijn 99sten verjaardag te vieren. De man, die zijn brood niet in ledigheid heeft gegeten geniet nog een goede gezondheid; niettemin drukt de last der jaren hem in niet geringe mate: hij is erg doof en trekt zich blijkbaar niet veel meer van de buitenwereld aan. Voor eenige jaren deed hij nog betrekkelijk groote wandelingen en de **kaasfabriek**, die indertijd de heer Wöhrman uit Wesel liet bouwen, trok zijne belangstelling in hooge mate en had dagelijks bij gunstig weder bezoek van den ouden, braven man. 't Is te hopen, dat hij in 1914 zijn honderdsten verjaardag zal kunnen vieren. Een groote en merkwaardige feestdag zal het dan den 8sten September van dat jaar voor ons dorp in het bijzonder zijn en voor de gemeente in het algemeen.

1914

De gelderlander 1914-02-01

Herwen en Aerdt

Verschillende melkleveranciers zijn den laatsten tijd niet tevreden met den prijs, die den heer Wöhrmann voor hun melk wordt betaald. Daarom wordt eene vergadering gehouden op Woensdag 4 Februari in het café van de heer H. Goris 's-avonds 6 uur.

Men wil trachten de leveranciers te vereenigen in een bond, welks bestuur dan met de roomboter-kaasfabriek een collectief contract kan aangaan.

Daardoor zouden dan ook alle onderonsjes en stille overeenkomsten den kop worden ingedrukt. De eendrachtige samenwerking onzer landbouwers, die wij bij de vergadering der hengsten associatie waarnamen, doet ons ook deze bijeenkomst het beste hopen.

Gelderlander 1914-02-01

§ HERWEN EN AERDT. Verschillende melkleveranciers zijn den laatsten tijd niet tevreden met den prijs, die door de heer Wöhrmann voor hun melk wordt betaald. Daarom wordt eene vergadering gehouden op Woensdag 4 Februari in het café van den heer H. Goris 's-avonds 6 uur.

Men wil trachten de leveranciers te vereenigen in een bond, welks bestuur dan met de roomboter-kaasfabriek een collectief contract kan aangaan.

Daardoor zouden dan ook alle onderonsjes en stille overeenkomsten den kop worden ingedrukt. De eendrachtige samenwerking onzer landbouwers, die wij bij de vergadering der hengsten associatie waarnamen, doet ons ook van deze bijeenkomst het beste hopen.

De Gelderlander 1914-04-03

* HERWEN. Onlangs hadden wij reden ons te verheugen dat wij eindelijk geheel en al van het overtollige water zouden verlost zijn. Maar thans kwam weder de jobs-tijding: „Keulen nieuwe was!” Het gevolg hiervan was, dat de weg naar en over het **Aerdsche veer** weder onder water kwam te staan en de voertuigen zodoende niet meer konden overgebracht worden. 't Een en ander veroorzaakt weder eene groote stoornis in het verkeer met de buitenwereld. Alleen voetgangers kunnen nog, zooals altijd, zelfs bij den hoogsten waterstand en ruw weder geschiedde, per roeiboot overgezet worden. In den Dorpspolder staat opsommige plaatsen nog veel kwelwater, dat langzaam moet wegzinken, daar het stoomgemaal niet bij machte schijnt te zijn dit weg te malen. Op die gronden zal het nog wel een tijd duren, eer er met de werkzaamheden kan begonnen worden.

Gelderlander 1914-08-14

Stop gezet.

* De boter- en kaasfabriek te Herwen, van den Heer A. Wöhrmann te Wezel is stop gezet tot schade en ongerief van de melkleveranciers. De meesten toch hebben geen materiaal, om zelf boter en kaas te kunnen bereiden.

Soms kom je achter de reden van iets.....!
Was J. Brak misschien de directeur?
Merk op de aanduiding *Stoomkaasfabriek*

Schager Courant, 14/09/1914; p. 4/4

Wordt gevraagd, om zoo spoedig mogelijk in dienst te treden: een flinke

Iste Kaasmakersknecht,

loon f 6.— met kost en inwoning, bij J. BRAK, Stoomkaasfabriek „Herwen” te Herwen en Aerdt.

De internationale toestand **beter uittreksel maken**

Aan de grens

.....

Men schrijft uit Zevenaar aan het „Hdbl”:

Zoals we reeds meldden, is de weg van Lobith naar Elten wederom voor alle verkeer gesloten i.v.m. de oorlogsomstandigheden.....Wilden ze persé naar Duitschland toe, goed, dan maar langs een omweg..... over het Aerdsche veer en Babberich.....

Men schrijft ons uit Herwen:

Voor vele, die gisteren nog de brug bij Elten mochten passeren, was vandaag de toegang via Elten niet mogelijk. Noch voetgangers, noch melkleveranciers werden toegelaten.....

1916

Naast knipsels over de in dat jaar opgericht Stoom-Zuivelfabriek, plaats ik ook enige andere plaatselijk *nieuws* die de Aerdtsse (?) correspondent naar De Gelderlander opstuurd!

De Gelderlander 1916-01-05

* **AERDT.** Na een zoete rust van ongeveer 80 jaren zijn de vensterblinden van het oud-adellijk kasteel „Huize Aerdts” weder geopend. Het gebouw scheen den militairen autoriteiten ultermate geschikt te zijn, om daarin alle landweërmannen, ten getale van ongeveer honderd, alhier gedetacheerd, te kunnen herbergen. Wie zou ooit hebben kunnen vermoeden, dat die groote, prachtige zalen, waarin in lang vervlogen tijden de adel zijne festijnen vierde, thans zullen dienen tot verblijfplaats van de zonen van Mars in de oorlogsjaren 1914—'15 en ?? —

De Gelderlander 1916-01-09

De internationale toestand.

Aan de Grens

Men schrijft ons uit Herwen on **Aerdts**:
** Seiert eenige dagen is het den landbouwers verboden hun rundvee te laten loopen op weiden minder dan 2000 meter van de grens verwijderd. Wat een last en schade dit voor onze boeren is behoeft wol niet gezegd.

De bittere pil, die hun door dit verbod te slikken wordt gegeven is nu door den plaatselijken kommandant in zooverre verguld, dat hun verlof is verleend om het jonge vee althans van 8 tot 0 en van 3 tot 4 uur te laten grazen.

De strenge verbodsmaatregel bovengenoemd wordt gewelen aan de poging voor eenigen tijd aangewend om zes runderen over de Oude Rijn te smokkelen. Ook hier geldt weer de spreuk: De goeden moeten het met de kwaden onfgelden.

Gelderlander 1916-02-08

* **HERWEN EN AERDT.** Onze handelaars in brandstoffen konden in de laatste maanden geregeld hunne briketten, gruis en kolen via Elten naar deze gemeente halen. Dit is sedert eenige dagen weer verboden. Reeds zag een kolenhandelaar zich genoodzaakt de waggons, die voor hem in Elten waren aangekomen, naar den afzender terug te laten gaan. Nu hebben zich de handelaars gewend, op raad van de Duitsche leveranciers, naar het Rijkskolendistributie-Bureau, Javastraat, Den Haag. In hoeverre dit bureau onze steenkolenhandelaars ter wille zal zijn, moet de tijd leeren. De handelaars derven hun winst, de kleine burgers, die met een mudje hun voorraad op doen, zitten zonder brand. Wie helpt die luidjes uit den brand?

De Gelderlander 1916-03-03

Weer plannen voor eigen – Coöperatieve – kaasfabriek

HERWEN EN AERDT. Beter laat dan nooit. Dat mag voorzeker gezegd worden van het plan, dat nu op het punt staat werkelijk te worden, n.l. het plan in deze gemeente een zuivelfabriek op coöperatieven grondslag op te richten. Men mag waarlijk wel zeggen dat onze landbouwers niet over ijs van een nacht gaan, want reeds jaren geleden waren de melkveehoudende bewoners van het geheele schiereiland in grooten getale vereenigd aan het Aerdsche veer, waar verschillende plannen werden besproken en vergissen wij ons niet, dat den heer R. uit Lobith in den breede het nut voor deze streek van een eigen boter- en kaasfabriek werd uiteengezet.

Nog eens dook er een plan op om een fabriek voor gecondenseerde melk op te richten, maar toen het er op aankwam, trok de contractant terug. Dank zij het doorzicht onzer landbouwers is nu in afzienbaren tijd de oprichting van een zuivelfabriek voor deze gemeente te wachten.

Er mogen in ons land streken zijn, waar even goede boter en kaas wordt gemaakt, beter zuivelproducten dan op het schiereiland worden nergens vervaardigd. En waar blijft nu onze boter met dat fijne aroma, die malsche volvette kaas, waarvan de liefhebbers watertanden? Ze gaat naar Duitschland en de uit deze streken zoo gezochte kaas, zij wordt voor hoogen prijs verkocht bij onze naburen, die dan ook een der hunnen aan het hoofd hebben staan van de Aerdsche zuivelfabriek en deze eigenaar lacht in zijn vuistje om de kortzichtigheid onzer boeren, die hem een zoet en ruim winstje bezorgen, omdat zij hun eigen belang tot heden niet begrepen, zich lieten weerhouden door de minder gelukkige exploitatie van een paar fabrieken. Dit zal nu eerlang anders worden en over eenige maanden zien wij een gebouw verrijzen, waarop met onuitwischbare letters geschreven staat Zuivelfabriek der gemeente Herwen en Aerdt.

Nog enige knipsels voor het tijdsbeeld!

Gelderlander 1916-03-12

* PANNERDEN. De militaire wachtpost uit Herwen en Aerd, die de vorige week alhier aan het Panmerdensche veer geplaatst was om het smokkelen tegen te gaan, is wederom ingetrokken. De booten mogen nu hier geen goederen meer aan den steiger lossen, die bestemd zijn voor personen uit de gemeente Herwen en Aerd, doch deze goederen moeten doorgezonden worden naar Lobith.

De Gelderlander 1916-04-09

* HERWEN. Dinsdagavond ten half zeven had in de openbare school alhier de officiële overgangsles plaats van de cursisten, die dezen winter van den heer A. van Weegen, hoofd der school te Aerd, gedurende 144 uur les in de landbouwkunde hebben ontvangen.

Gelderlander 1916-03-16

* AERDT. De arbeiders W. Kok en A. van Daalen, vergezeld door een fox-terrier, begaven zich gisteravond naar hun werk, om hout te kappen. Bij den zoogenaamden zeedam bleef de hond eensklaps staan en gaf door zijn aanhoudend gebel te kennen, dat hij bij een versch opgeworpen heuveltje onraad bespeurde. De mannen, hierdoor opmerkzaam gemaakt, spoedden zich derwaarts en zagen uit een gat een hier ter plaats ongekend dier gluren. Onmiddellijk werd een strijd van drie tegen één aangebonden, met het natuurlijk gevolg, dat de vroomde indringer het onderspit moest dolven. Door bijstaan werd het meedoogenloos afgemaakt. Het bleek een das, een kippendief in optima forma, te zijn, die tengevolge van het hooge water verdwaald was geraakt. Triumfantelijk werd de terugtocht met het dier aanvaard. Het weegt twaalf kilo en heeft een prachtige winterbalg. Voor liefhebbers is het bij Willem Kok thans nog te bezichtigen.

De Gelderlander 1916-05-17

* HERWEN EN AERDT. Met de levering van eieren voor de Arnhemsche veiling gaat het naar wensch. Werden de vorige week voor den eersten keer 5000 eieren geleverd, deze week is dat cijfer al tot 6000 aangegrooid. Wordt iedereen zoo zachtjes aan overtuigd van het gemak, het nut en het voordeel, dat deze pas opgerichte vereniging oplevert, dan zal het aantal eieren nog tot een veel hooger cijfer kunnen worden opgevoerd, want in onze gemeente worden heel wat eitjes in 't jaar gelegd!

Akte getekend voor eigen Coöp. Zuivelfabriek

Herwen en Aerdt. Finis coronat opus! Het einde bekroont het werk!

Onze coöperatieve stoomzuivelfabriek zal eerlang verrijzen. Nadat een paar weken geleden de statuten na ampele discussie werden vastgesteld, zijn Woensdagavond de handtekeningen der deelnemers onder de notariële akte geplaatst, en daarmee heeft de zaak haar beslag gekregen. Nu alle zeilen bijgezet en alle hens zonder uitzondering aan dek en met het bekende spreekwoord: „Eendracht maakt macht!”

Spoedig verrijze een flinke fabriek, die tot in de lengte der dagen zal kunnen getuigen, wat onderlinge samenwerking vermag. Een alleszins bekwaam directeur worde gekozen, die voor de vereniging in alle opzichten kan opkomen en de ondersteuning moet groeien en bloeien tot heil en ten zegen van de gemeente Herwen en Aerdt en Pannerden.

Gelderlander 1916-05-14

* **HERWEN EN AERDT.** Finis coronat opus! Het einde bekroont het werk! Onze coöperatieve stoomzuivelfabriek zal eerlang verrijzen. Nadat een paar weken geleden de statuten na ampele discussie werden vastgesteld, zijn Woensdagavond de handtekeningen der deelnemers onder de notariële akte geplaatst, en daarmee heeft de zaak haar beslag gekregen. Nu alle zeilen bijgezet en alle hens zonder uitzondering aan dek en met het bekende spreekwoord: „Eendracht maakt macht!” voor oogen, de zaak begannen en deze tot de hoogste ontwikkeling gebracht!

Spoedig verrijze een flinke fabriek, die tot in de lengte der dagen zal kunnen getuigen, wat onderlinge samenwerking vermag. Een alleszins bekwaam directeur worde gekozen, die voor de vereniging in alle opzichten kan opkomen en de ondersteuning moet groeien en bloeien tot heil en ten zegen van de gemeenten Herwen en Aerdt en Pannerden.

Gelderlander 1916-06-29

PANNERDEN. Het stoomgemaal van het polderdistrict Herwen, Aerdt en Pannerden werkt thans met elektrische kracht, hetgeen in alle opzichten voldoet.

Gelderlander 1916-07-16

Gevluchte krijgsgevangenen.

Men schrijft ons uit Herwen:

* Door de drie kommies-soldaten uit Aerdt werd gisterenmiddag ten 1 ure een Rus binnengebracht, die uit het gevangenkamp te Munster was ontsnapt. Met pak en zak is hij over den thans breeden en diepen Ouden-Rijn gezwommen en op den Ossenwaard aangeland. Hij vertelde, zoo goed en kwaad als hij kon, gehuwd en vader van drie kinderen te zijn. Hij liet zich het eten, dat hem direct door den medelijdenden kok Polman op het „Huis Aerdt” werd toegediend, goed smaken. Hij zag er zeer vermagerd uit, maar scheen het niettemin verrukkelijk te vinden, in het vrije Nederland te zijn aangeland. Een klein schilderijtje was in zijn bezit, waaraan nog een koordje met spijker bevestigd was, en hij schijnt dit gedurende al zijne rondzwervingen als een talisman bij zich gedragen te hebben. Op dit schilderijtje stonden de afbeeldingen van Jezus Christus met Zijne Heilige Moeder.

Ingezonden Stukken.
(Buiten verantwoording v.d. Redactie).

Der dumme Holländer,

Naar aanleiding van het grensberichtje in „De Gelderlander” van 30 deze, verzoek ik beleefd onderstaande regelen in Uw veelgelezen courant te willen opnemen.

Het is mij als buitenstaander te doen, om nogmaals aan te toonen, dat het gezegde, „die dummen Holländer” ook hier degelijk op zijn plaats is. Opgelet. De kaasfabriek, welke coöperatief werkt, betaalt (volgens dat bericht 12 cent per L i t e r) en verkoopt haar melk in Duitschland tegen 11 cent den L., dus na aftrek der vervoer- en uitvoerkosten pl.m. 10½ c e n t p e r L. opbrengst. Wel zijn er wel eens leden onder die coöperatie, die wat gulhartig loslaten, dat ze niet kunnen begrijpen, z o o v e e l geld per L. te kunnen ontvangen; Ik durf gerust zeggen, en misschien velen met mij: ik ook niet ?

Het zal hier toch niet gaan als mij in mijn jongelingsjaren overkomen is. U moet weten, dat ik op mijn 12e jaar den boer op moest, om mijn vader te helpen verdienen tot het onderhoud van zijn huisgezin. Er werd overeengekomen, dat ik moest werken voor 24 cent daags, of *f* 1,44 in 6 dagen. De boer, ook niet van gisteren, had al spoedig opgemerkt, dat ik van meening was, dit bedrag nog wel in de laatste schaft te kunnen verdienen. Hij verzond een list, en betaalde mij Zaterdag, in plaats van *f* 1,44, *f* 4 uit, met de opmerking, dat ik de volgende week wat beter moest aanpakken. Doch u begrijpt mijn teleurstelling, toen ik enkele, jaren later van mijn vader vernam, dat die slimme boer met hem in overleg was getreden, en, om mij de luiigheid wat af te leeren, mij telkens meer geld had gegeven, en mijn vader verplicht was geweest hem den volgenden dag de teveel betaalde *f* 2.56 terug te geven. Ik heb hier vandaag geen spijt meer van, daar ik het er aan te danken heb, dat ik een flink werkmans ben geworden. Hoe gelukkig dat in die jaren de melk geen 12 cts. kostte, anders had ik de pap nog niet verdiend; ook was ik in dit geval „der dumme Holländer”, doch ik was het indertijd gelukkig onwetend.

U, mijnheer de Redacteur, beleefd dankend voor de plaatsruimte.

Een grensbewoner.

Grondaankoop voor Stoom-Zuivelfabriek

Herwen. Door het bestuur der Coöperatieve Stoom-Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt” werd Woensdag van de baronesse van Voorts tot Voorts te Nijmegen een stuk grond, groot 1 H.A. 80 A. 15 c.A., het zoogenaamde „Haverland”, in de kom van ons dorp gelegen, gekocht, waarop eerlang bovengenoemde fabriek zal verrijzen. Eere den mannen, die het initiatief tot de oprichting hebben genomen! Dat de fabriek moge bijdragen tot meerdere welvaart van de bewoners van Herwen en Aerdt en omliggende plaatsen!

Gelderlander 1916-08-19

* **HERWEN.** Door het bestuur der Coöperatieve Stoom-Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt” werd Woensdag van de baronesse van Voorts tot Voorts te Nijmegen een stuk grond, groot 1 H.A. 80 A. 15 c.A., het zoogenaamde „Haverland”, in de kom van ons dorp gelegen, gekocht, waarop eerlang bovengenoemde fabriek zal verrijzen. Eere den mannen, die het initiatief tot de oprichting hebben genomen! Dat de fabriek moge bijdragen tot meerdere welvaart van de bewoners van Herwen en Aerdt en omliggende plaatsen!

Gelderlander 1916-09-17

Krijgsgevangene doodgeschoten.

Men schrijft ons uit Herwen en Aerdt:

* Vrijdagmorgen trachtte een Russisch krijgsgevangene per roeiboot uit Duitschland te ontvluchten, toen hij juist op de grens, bij het naburige Spijk, door de Duitsche grenswacht werd opgemerkt. Deze gaf onmiddellijk vuur. De schoten troffen doel, zoodat de ongelukkige man dood in de vliegeraak neerzeeg.

Hij had nog een mesje en een stuk koolraap in zijn zak. Door den stroom dreef de aak met zijn lijk op Hollandsch grondgebied.

Gistermiddag werd het op de algemeene begraafplaats te Aerdt ter aarde besteld.

Gelderlander 1916-09-29

HERWEN. Maandag 9 Oct. a.s. zullen hier weder de lessen van den Rijkslandbouwwintercursus beginnen. Deze zullen, evenals verleden jaar door den heer A. van Weegen, landhouwonderwijzer te Aerdt, worden gegeven. We hopen, dat aan alle cursisten op 't eind van dit 2de leerjaar een diploma kan worden uitgereikt.

Bezoek fabriek Wolvega in Friesland

Herwen en Aerdt. De bouw der Zuivelfabriek zal nu toch in afzienbaren tijd plaats hebben. Het bestuur der nieuwe vereeniging voor het verwerken van Zuivelproducten is de vorige week naar Friesland geweest en heeft daar eenige kaasfabrieken bezocht. Als de best ingerichte achtte deze commissie de kaasfabriek te Wolvega.

Woensdag was de bouwkundige dezer fabriek hier om het terrein der te bouwen fabriek in oogenschouw te nemen. Aan hem werd het maken van bestek en teekening opgedragen. Ook hier mag men wel zeggen: „Wat lang duurt wordt eindelijk goed”, want als deze fabriek over eenige maanden gereed is dan zullen wij een inrichting hebben die aan alle eischen, welke men aan eene goede Zuivelfabriek mag stellen voldoet en onze boeren zullen trotsch kunnen zijn op de fabriek „Herwen en Aerdt”.

Gelderlander 1916-10-11

** HERWEN en AERDT. De bouw der Zuivelfabriek zal nu toch in afzienbaren tijd plaats hebben. Het bestuur der nieuwe vereeniging voor het verwerken van Zuivelproducten is de vorige week naar Friesland geweest en heeft daar eenige kaasfabrieken bezocht. Als de best ingerichte achtte deze commissie de kaasfabriek te Wolvega.

Woensdag was de bouwkundige dezer fabriek hier om het terrein der te bouwen fabriek in oogenschouw te nemen. Aan hem werd het maken van bestek en teekening opgedragen. Ook hier mag men wel zeggen: „Wat lang duurt wordt eindelijk goed”, want als deze fabriek over eenige maanden gereed is dan zullen wij een inrichting hebben die aan alle eischen, welke men aan eene goede Zuivelfabriek mag stellen voldoet en onze boeren zullen trotsch kunnen zijn op de fabriek „Herwen en Aerdt”.

De Gelderlander 1916-10-15

MILITAIR GEZAG.

DE COMMANDANT van het fort bij PANNERDEN,

het militair gezag uitoefenend in de gemeenten Millingen, Pannerden en Bemmelen, handelend krachtens Artikel 33 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad No. 128);

BESLUIT

Van Haaren, Theodorus, Hendrikus, arbeider, geboren te Millingen 8 September 1885, wonende te Kekerdou;

Huijink, Hendrikus, geboren te Herwen en Aerdt 26 Februari 1877, wonende te Herwen en Aerdt;

Geutjes, Gerardus, geboren te Millingen 2 Mei 1889, wonende te Herwen en Aerdt;

Groenewald, Heinrich, geboren te Herwen en Aerdt 21 Februari 1886, wonende te Herwen en Aerdt;

Boonman, Dingenes, geboren te Vinkevoen en Waverveen 20 Mei 1890, wonende te Herwen en Aerdt;

Hendriks, Peter, geboren te Groesbeek 25 Maart 1888, wonende te Herwen en Aerdt;

Hendriks, Lambertus, geboren te Groesbeek 27 Januari 1880, wonende te Herwen en Aerdt;

Joosten, Hendrikus, Johannes, geboren te Herwen en Aerdt 7 Januari 1884, wonende te Herwen en Aerdt;

Van de Beeten, Petrus, Henricus, Martinus, geboren te Herwen en Aerdt 19 October 1882, wonende te Herwen en Aerdt;

Hendriks, Johannes, geboren te Groesbeek 22 Mei 1880, wonende te Herwen en Aerdt;

wier aanwezigheid voor de rust en de algemeene veiligheid wordt geacht gevaarlijk te zijn, het verblijf binnen en den toegang tot het bovengenoemd in staat van beleg verklaarde gebied te ontzeggen.

Zij zullen het in staat van beleg verklaarde gebied, binnen tweemaal 24 uur na de aanzegging of beteekening door of vanwege den militair Commandant ter plaatse, moeten verlaten, op straffe van het bepaalde bij artikel 49 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad No. 128).

Hunne signalementen luiden:

Th. H. van Haaren: lengte 1.78 M., voorhoofd gewoon, haar blond, wenkbrauwen blond, knoel blond, oogen blond, neus gewoon, mond gewoon, kin rond, aangezicht ovaal, kleur bleek, eenigszins kaalhoofdig.

H. Huijink: lengte 1.67 M., haar blond, kleur gezond, licht gebouwd.

G. Geutjes: lengte 1.66 M., haar blond, kleur gezond, schuw uiterlijk.

H. Groenewald: lengte 1.68 M., haar blond, kleur gezond.

D. Boonman: lengte 1.68 M., haar blond, uiterlijk ongezond, voorovergebogen houding.

P. Hendriks: lengte 1.67 M., haar donker, kleur gezond, kronnige beenen, brutaal uiterlijk.

J. Hendriks: lengte 1.70 M., haar donker, kleur gezond, flinke rechte houding.

H. J. Joosten: lengte 1.68 M., haar blond, kleur gezond.

P. H. M. van de Beeten: lengte 1.66 M., haar blond, kleur gezond, zwaar gebouwd, houten been.

Fort bij Pannerden, 12 October 1916.

De Fortcommandant voornomd,

J. A. SNIJERS Jr

De Gelderlander 1916-10-25

Opnieuw melkuitvoer naar Duitschland?

Men schrijft ons uit Herwen:

* Eene commissie uit den raad van Mülheim a/d. Ruhr, had dezer dagen eene conferentie met het bestuur van de oorlang op te richten Coöperatieve stoomzuivelfabriek „Herwen en Aerdt”, teneinde samen eene bespreking te houden over den eventuelen invoer van verscho melk naar die plaats. Er werd besloten, dat deze commissie, versterkt met een lid van bovengenoemd bestuur, op audiëntie bij Z. Exc. den Minister van landbouw zoude gaan. Tengevolge dezer audiëntie werd een adres door het bestuur der fabriek aan Z. Exc. ingediend, waarin verzocht werd, toestemming te verleenen, teneinde dagelijks circa 4000 liter melk naar Mülheim te mogen zenden.

En in eigen land rijst steeds hooger de klacht, dat er onvoldoende melk in voorraad is. In Nijmegen staat de mogelijkheid voor de deur, dat de bakkers geen voldoende hoeveelheid melk meer kunnen krijgen, om melkbrood te bakken. En onder zulke omstandigheden nog melk naar onze Oostelijke buren zenden?

De Gelderlander 1916-11-04

* HERWEN. De teerling is geworpen! Na lang wikken en wegen werd in de vergadering van aandeelhouders, Dinsdagavond ten huize van den heer H. Goris gehouden, besloten tot oprichting der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Herwen en Aerdt”. Ze zal verrijzen op het zogenoemde Haverland, zeer gunstig gelegen voor dat doel, en gebouwd worden onder architectuur van den heer M. O. Meek, te Donkerbroek, die op dit gebied reeds lang zijn sporen heeft verdiend. Aan alle eischen van dezen modernen tijd, zoowel wat bouw, inrichting als installatie betreft, zal deze fabriek beantwoorden. Spoedig zal de aanbesteding plaats hebben, zoodat verwacht mag worden, dat op 1 Mei het monumentale gebouw zal klaar zijn. Een woord van lof voor den moed en de volharding der ondernemers, die niet angstvallig tegen moeiten of kosten hebben opgezien, om iets degelijks, zelfs in deze abnormale tijden, tot stand te brengen.

De Gelderlander 1916-11-19

De Internationale toestand De melkvoorziening

Naar aanleiding van de verschillende berichten betreffende den uitvoer van melk uit de gemeente Herwen en Aerdt naar Duitschland wordt aan de „Tel.” het volgende bericht.

Op 6 Mei 1916 werd door de *Rijkscommissie van Toezicht op de Vereeniging van Fabrieken van Melkproducten* aan H. Düffels landbouwer te Elten (Pr.), welke zijn vee op Nederlandsch gebied (gemeente Herwen en Aerdt) heeft weiden, toestemming verleend om dagelijks ten hoogste 500 L. melk naar Duitschland uit te voeren, onder voorwaarden dat voldoende melk voor consumptie in de gemeente Herwen en Aerdt beschikbaar bleef, ter beoordeling van den Burgemeester dier gemeente.

Op 2 Juni d.o.v. volgde toestemming aan W. Schlaghecken en G. J. W. Lamers, beiden te Ossenaar, gem. (H. en A.) en aan Terwindt en Artz. te Millingen voor resp. 600, 300 en 275 L. onder de zelfde voorwaarde. Op 6 Juni 1916 werd nog een gelijke vergunning verleend aan J. D. W. Stokman te Tolkamer (gem. H. en A.) voor 500 L. Toen in Augustus 1916 in de gemeente Herwen en Aerdt een tekort aan consumptiemelk kwam werden de vier laatstgenoemden verplicht dagelijks 130 L. ter beschikking van den burgemeester te stellen.

Nu werd in de maand September opgericht de *Coöperatieve Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt*. Tenminste de vereeniging, want een fabriek heeft zij nog niet. Deze vereeniging heeft nu onlangs vergunning verzocht tot uitvoer van dagelijks 3000 L. melk. De onderhandelingen met de *Rijks-*

commissie van Toezicht bovengenoemd zijn nu zoover gevorderd dat waarschijnlijk binnenkort aan bedoelde vereeniging toestemming tot uitvoer naar Duitschland zal worden verleend onder voorwaarden dat voor de uitgevoerde hoeveelheid melk een gelijke hoeveelheid wordt ter beschikking gesteld van de gemeente **Arnhem** en de burgemeester van Herwen en Aerdt bevoegd is, de te leveren hoeveelheid melk te verminderen met de hoeveelheid welke door hem voor consumptie in de gemeente wordt nodig geacht.

.....

Men schrijft uit Lobith.

Een storm in een bierglas, zoo zoude men de drukte kunnen noemen, die er gemaakt wordt over den mogelijken uitvoer van eenige duizenden liters melk. En toch kan die uitvoer niet dan voordelig werken voor onze gemeente. Immers thans gaat de volle melk naar de fabriek in Aerdt. Daar wordt ze tot kaas verwerkt en gaat dan naar Duitsland. De winst is voor den heer Wöhrmann, die eene aardige oorlogswinst heeft gemaakt.

Nu zal misschien diezelfde melk, welke vroeger tot kaas werd verwerkt, als ruw product over de grenzen gaan. De prijs moet per liter eenige centen hooger zijn dan de leveranciers nu ontvangen. Een voordeel dus voor hen, die melkkoeien houden en geen schade voor de burgerij, die het o.i. koud laat of de melk zoo of als kaas wordt uitgevoerd. De melk zal wel in Elten komen, doch is niet voor de kaasfabriek aldaar bestemd, maar gaat van Elten per spoor naar het Rhurdistrikt.

Kaasfabriek Herwen en Aerdt en de kleine Landbouwer!

Mijnheer de redacteur !

Mag ik een plaatsje voor onderstaande regelen in uw veelgelezen blad ? Bij voorbaat mijn dank. 1 Maart jl. is de kaasfabriek te Herwen aan de nieuwe eigenaren overgegaan, en geworden associatie kaasfabriek „Herwen en Aerdt”.

Oorspronkelijk dacht men, dat ofwel de in ‘t zicht zijnde nieuwe fabriek, ofwel de thans gekochte fabriek – die van Wöhrmann – op zuiver coöperatieven grondslag zou werken, doch door verschillende dingen en vooral door de thans bestaande bepalingen is het aan den kleinlandbouwer vrijwel onmogelijk gemaakt van 't saldo der onderlinge te profiteeren. Er is n.l. een bepaling, dat men, moet contracteeren voor een quantum van 50 liter melk per dag, met een speling 50 pct. naar boven en naar beneden. Dus voor 50 liter gecontracteerd, kan men leveren maximum 75 liter en minimum 25 liter.

Treedt men buiten deze grenzen dan zal boeten kunnen worden toegepast.

Nu is, naar ik hoor, de gelegenheid opengesteld in combinatie met 2 of meer kleine landbouwers voor 50 L, te contracteren, om zodoende aandeel in de opbrengst der fabriek te hebben. Nu is dit laatste m.i. z. niet zoo praktisch als ‘t wel lijkt; zoodra er eenige kentering in ‘t twee of viertal komt, loopt ‘t contract spaak, want vandaag kan Piel niet met Jan en morgen omgekeerd. De meeste kleine landbouwers zullen wel uitgesloten blijven; toch moest dit én voor de fabriek én voor de kleine landbouwers niet zijn . Een boter- en kaasfabriek in dit district kan m.i.z. een reuzenfabriek zijn en prachtig werken, indien iedere landbouwer, groot en klein, er belang bij heeft en dit moet zijn, financieel belang. Nu kan de grote landbouwer wel redeneeren: „allen moeten aan onze fabriek leveren, waar moeten de overigen met de melk heen?”. Zou dit thans in dezen benarden tijd het geval zijn, zoo betwijfel ik toch, of dit in normalen omstandigheden het geval zal blijven.

Wat zou er moeten gebeuren om ieder te doen profiteeren van de onderlinge fabriek, en deze tot den grootst mogelijken bloei brengen.

De kleine landbouwers moeten zich voor dat doel organiseeren; wat men alleen niet kan, gaat met vereende kracht. Hier is het een arbeidsveld voor de bestaande veefonds van Pannerde, Herwen en Aerdt en Lobith. Zou het niet kunnen, dat van elk veefonds, ofwel gezamenlijk, een afdeling wordt opgericht, ten doel hebbende: te bewerken den hoogst mogelijken prijs voor de melk te bekomen, door aansluiting bij de onderlinge fabriek „Herwen en Aerdt” of op andere manier. Aansluiting bij de kaasfabriek is m.i. én voor de Fabriek én voor de kleine landbouwers een behoefte. Gezamenlijke deelname is voor deze laatste tevens een verlichting, ‘t geen blijkt uit ‘t volgende:

Gemiddeld rekende men 10 L. per koe. Het minimum waarvoor gocontracteerd wordt is 50 L per dag; zoodat men 4 koeien moet bezitten om te allen tijde aan de bepalingen te kunnen voldoen. Contracteert men voor 50 L, dan betaalt men $50 \times 2 = f 100$ inleg.

Vier landbouwers met één koe kunnen in combinatie een contract afsluiten en betalen dus ook $f 100$ inleg of $f 25$ per koe. een groote landbouwer met 10 koeien zou dus $10 \times 25 = f 250$ betalen, doch door de 50 pCt. speling in de levering redeneert die anders en zegt teken voor $10 \times 10 \text{ L.} = 100 \text{ L.}$ heb dan ‘t recht 100 L. te leveren en betaalt alsdan $100 \times 2 = f 200$ inleg.

Dit is dus $f20$ per koe. Een vereeniging met veel koeien zal dus een verlichting zijn in de directe kosten. 100 landbouwers met één koe ieder, zouden zich om aan de bepalingen te voldoen in 25 groepen van vier moeten aansluiten en dus contracteren voor $25 \times 50 = 1250$ L. melk per dag en daarvoor storten $1250 \times f2 = f2500$. Dezelfde 100 landbouwers gezamenlijk aangesloten zouden voor $100 \times 10 = 1000$ L. kunnen contracteren en daarvoor storten $1000 \times 2 = f2.000$. Daar van de gestorte gelden wel procenten zullen worden uitgekeerd, kan men bovengenoemde besparing geen voordeel, doch wel directe verlichting en gemak noemen. Hoe grooter het aantal koeien, hoe meer speling in de totale levering per dag en des, te minder aan hooge inlegsom verbonden. Ik heb hier geschreven 't geen ik van een nieuwe onderlinge hoede en hoop, dat dit schrijven moge bewerken, dat de bestaande veefondsen vergaderingen oproepen van elk fonds een afdeeling „Melkvereeniging” worde opgericht, afgevaardigden worden benoemd, om te onderhandelen met de kaasfabriek „Herwen en Aerdt” en zoodoende bewerken, dat een ieder gelegenheid heeft met genoeg te leveren aan genoemde fabriek tot groei en bloei van deze en tot voordeel van allen.

H.L. Hendriks.

Herwen, Maart 1917

Ingezonden

Kaasfabriek Herwen en Aerdt en de kleine landbouwers

Mijnheer de Redacteur,

Vergun mij plaatsing voor onderstaande regelen in uw veelgelezen blad naar aanleiding van het ingezonden stuk van den heer Hendriks, in het nummer van Maandag 5 Maart j.l.³

Bij het oprichten van een Coöp. Zuivelfabriek storten de leden een bepaald bedrag per koe, hetwelk door de vereeniging als bedrijfskapitaal wordt gebruikt. Dit bedrijfskapitaal of inleggeld, wordt, bij het uittreden als lid der vereeniging gerestitueerd.

Bij de Coöp. Zuivelfabriek te H. en A. volgen ze, volgens het schrijven van de heer H., hetzelfde systeem als bij de Coöp. Zuivelfabriek „De Duffelt” te Leuth, n.l. dat geen inleggeld betaald wordt per koe, maar volgens per L. gecontracteerde hoeveelheid melk.

De speling voor de leden van „De Duffelt” te Leuth bestaat uit 40 pct. terwijl minstens 100 L gecontracteerd moet worden. Te H. en A. bestaat volgens den heer H. de speling uit 50 pct. terwijl daar minstens 50 L gecontracteerd moet worden. Te H. en A. is dus de gelegenheid om als lid der coöperatie toe te treden voor kleine veehouders grooter, dan te Leuth, te meer. Daar volgens den heer H. kleine veehouders gemakkelijk een combinatie kunnen stichten. De berekening echter, die de heer H. geeft, als zou gezamenlijke deelname, wegens het groote aantal koeien, de kosten voor intree verlichten, mist elkn grond.

In de eerste plaats moet bij een Coöperatie voorzitten „Een voor allen, allen voor eën”. Men rekend de melkgift van edere koe op 10 L gemiddeld. Het minimum, waarvoor gecontracteerd wordt, is 50 L. per dag, zoodat men 4 koeien moet bezitten, om te allen tijd aan de bepaling te kunnen voldoen.

Contracteert men 50L. dan betaald men $50 \times f2 = f100$ inleg.

Dat is waar, maar de heer H. vergeet hierbij een voorname factor naar voren te brengen.

Als men gemiddeld 10 L. per dag voor iedere koe rekent, dan vloeit daaruit voort, dat de eene boer koeien kan hebben, die gemiddeld 12. per dag geven, tegen andere, die maar 9 L. per dag geven.

Beide zullen 50 L. per dag kunnen contracteeren, betalen dus elk $f100$ inleggeld, maar veer de eerste wordt dan het bedrag per koe grooter, dan voor den tweede. Immers de eerste zal 36 L. per dag kunnen leveren door 3 koeien en de tweede moet 4 koeien hebben, om ook 30 liter. Te kunnen leveren. Voor den eersten wordt dan het bedrag $100 : 3 = f33,-$ per koe, voor den tweede is dit dan $100 : 4 = 25,-$ per koe. De eerste betaalt dus $f8,-$ per koe meer dan de tweede aan inleggeld, en toch is hij vrij wat voordeliger uit dan de tweede, die $f8,-$ minder per koe betaalkd. De verlichting van de directe kosten per koe hangt dus geheel af, van de melkopbrengst van het dier zelf. Bij deze regeling moet men de kosten van entree dus niet per koe maar per L. berekenen.

Het te betalen inleggeld hangt dus geheel af van de hoeveelheid, welke men contracteert. Veel of weinig koeien, brengt geen voordeel, noch gemak, nog directe verlichting, daar ieder mag hopen, een groot bedrag per koe te moeten betalen, daar hij dan immers melkrijk vee heeft. Het

³ Moet moet 4 mrt. zijn ?

contract-melken heeft voor de fabriek in 't algemeen een goede zijde, n.l. dat men verzekerd is bij klein bedrijf des winters een flink quantum melk te krijgen in verhouding tot de zomermelk. Niet alleen komt dit het onkostencijfer ten goede, maar ook krijgt men 's-zomers geen overvloed van melk, hetwelk dan moeilijk voordeelig verwerkt kan worden, terwijl het 's-winters de moeite bijna niet loont, de aangevoerde melk te verwerken.

De gestelde boete, welke te Leuth bedraagt 3 cent per L. boven het contract geleverd noodzaakt de leden ten koste van geldelijke verlies binnen deze twee uitersten te blijven. Het gevolg hiervan is dus, dat de melkaanvoer het geheele jaar door regelmatig is. Iets anders is het, wanneer er veel groot en klein bedrijf is, waardoor men in staat is een groote coöperatie te vormen. In zoo'n geval zou ik niet per L. contracteren, maar zoals ik in het begin aanhaalde, een bepaald bedrag per koe storten. Kleine veehouders worden dan niet buitengesloten en men zou een flinke fabriek kunnen bouwen die het aangevoerde quantum te allen tijde voordeelig kan bewerken. Het wintermelken zou men dan zoo veel mogelijk kunnen bevorderen door het toekennen van premies of ook door het inhouden van melkgeld in den zomer, en die dan gaan toebetalen op wintermelk.

Voor zoover ik gehoord heb, zal dan te H. en A. een Coöp. Zuivelfabriek aan die onder deskundige leiding kan werken, ten voordeele van allee veehouders.

U. Mijnheer de Redacteur, dankende voor de verleende plaatsruimte, teken ik mij uw dwn.

JOH. PRINS
Directeur Coöp. Zuivelfabriek „De Duffelt”
te Leuth bij Nijmegen

Deserteurspion!

Men schrijft ons uit Herwen en Aerd: *

** Men zij voorzichtig zich in te laten met Duitse deserteurs. Dit kon bij het overschrijden der grenzen wel eens erg onaangenaamheden hebben. Opvallend is het gedrag van een gevluchten Duitse feldwabel, die in Arnhem gedomicilieerd is, maar telkens in onze gemeente vertoest. Men vertrouwt hier de desertie van dien man niet en meent dat deze Fabrenflüchtige niets anders is dan een verkapte spion, die nog geregeld briefwisseling houdt met Duitse legerautoriteiten. Oppassen is de boodschap als men zulke lui ontmoet.

Gelderlander 1917-04-11

* HERWEN. Door de militaire overheid alhier werd van den heer J. Luub de kormistent gevorderd, die te 's-Heerenberg dienst zal moeten doen als barak' om de Duitschers tijdelijk op te borgen, die tegenwoordig in ontzettend groot getal noodgedwongen onze grenzen onwettig overschrijden.

* HERWEN EN AERDT. Door den secretaris van den Provinciaal Gelderschen Boerenbond, den heer J. Th. M. van den Huelj te Dreumel, is aan het Bstuur der afdeeling Herwen en Aerd, de zeer lezenswaardige brochure: „Waarom is eene R. K. Organisatie voor Land- en Tuinbouw noodzakelijk?“, ter verspreiding gezonden. Deze brochure gaat uit van den „L. T. B.“, R. K. Diocesane Land- en Tuinbouwbond in het Bisdóm Haarlem, uitgave secretariaat van den L. T. B., Leiden.

Gelderlander 1917-06-28

* AERDT. Pas had de bevolking van Herwen en Aerd vernomen, dat Maandagmorgen de distributie van aardappelen zou plaats hebben, of honderden menschen namen de kruiwagens ter hand en spoedden zich van heinde en verre naar het depôt van den heer A. Sommers, om de laatste distributieaardappelen machtig te worden.

Reeds bij het kriecken van den dag zaten velen heel knusjes op hunne kruiwagens voor de nog gesloten deur te wachten, uit vrees niet meer van deze laatste gelegenheid te kunnen profiteeren. 't Duurde dan ook niet lang, of de voorraad was uitgeput. 't Laut zich echter aanzien, dat wij spoedig aan den nieuwen oogst zullen beginnen.

* PANKERDEN. Vrijdag j.l. had in de zaal van den heer G. v. Lier in tegenwoordigheid van den heer Eunos Rijkslandbouwleeraar te Zutphen, den voorzitter en den secretaris van den boerenbond, de eindles plaats van den tweejarigen landbouw cursus, gegeven door den heer A. van Weegen hoofd der school te Aerd.

Deze cursus die met 23 leerlingen was begonnen, eindigde wegens de mobilisatie en andere omstandigheden met 15 leerlingen, aan wie allen een diploma werd uitgereikt „Met zeer veel vrucht“ aan G. A. Mulder, J. H. van Huet, en D. Terhaerd. „Met veel vrucht“ aan B. J. A. Harmsen, J. v. d. Kroon, E. J. J. Bus, H. W. v. Huet, H. Bekker, J. Castrop, J. Th. Wezendonk en H. Vreman, en „Met vrucht“ aan J. Terhaerd en G. Koolofs.

Nadat de heer Eunos den heer Van Weegen bedankt had voor het degelijk onderwijs, dat hij gedurende twee jaren met moed en ijver had gegeven, dankte de heer Mulder namens alle cursisten hun onderwijzer.

Gelderlander 1917-05-05

** HERWEN en Aerd. Kolen in zicht, kolen op de Lagers. Maar ze kunnen nog niet gedistribueerd worden. Eerst moeten alle aangereden zijn. Reeds drie dagen rijdt men. Maar er is te weinig voorwerk. Geen paard noch kar is bijna te krijgen. Maar geduld oefenen.

1917

Gelderlander 1917-07-03

** AERDT. Hoe langer hoe meer blijkt dat onze zuivelfabriek een zegen is voor de gemeente. Reeds wordt er meer dan acht duizend Liter per dag aangevoerd en naar het zich laat aanzien zal dit Literaal nog hooger worden. Voorloopig wordt aan de leveranciers negen cent per Liter betaald. Natuurlijk met het recht op pondsponds gewijze aandeel in de te verdeelen winst. De leiding is in goede handen, de samenwerking is uitmuntend.

Gelderlander 1917-07-07

De steenkolenaanvoer.

Men schrijft ons uit Herwen en Aerdt:
** Waarom zijn de steenkolen hier zoo duur? Omdat mijnheer Bureaucratus dit nu eenmaal wil. De kolen komen per schip hier langs Tolkamer, worden eerst naar Amsterdam vervoerd. In de hoofdstad worden zij in waggons geladen, gaan naar Zevenaar om daar weer op karren geladen en naar Herwen, Aerdt, Lobith, Spijk en Tolkamer te worden vervoerd. Geen enkele steenkolenwagen mag in Ellen voor Lobith worden gelost. Minstens een derde zouden de kolen goedkooper zijn als ze aan Tolkamer uit het schip konden geladen worden.

1919

Gelderlander 1919-09-20

Teenhout.

Te koop bij inschrijving eenige hectaren prachtig eenjarig teenhout, staande aan den Ouden Rijn nabij 't Aerdsche veer, in perceelen uitgebaakt.

Inschrijvingsbiljetten worden ingewacht voor of op Maandag 22 September bij W. M. GROB te Aerdt, die tevens aanwijzing doet en inlichting geeft. 18

1920 hoog water en lijken in de Rijn

Gelderlander 1920-01-13

Uit Lobith hooren wij maar steeds nood- en klagberichten.

Ook de Lobither Stoomvaartmaatschappij heeft een aanzienlijken schadepost te boeken. Niet alleen wordt er wegens stilliggen geen vracht besond, maar ook is de loods uiteengeslagen en vermoedelijk grootendeels verdwenen. Ze was vastgesjord met stalen frossen, maar die zijn doorgeknaapt. De coöperatieve zuivelfabriek van Herwensche veehouders staat tot aan het dak in het water.

En er is weer was...

Gelderlander 1920-01-24

* PANNERDEN. Bemalen. Door den Dijkgraaf van het Polder-district Herwen-Aerdt in Pannerden was Dinsdag aan het veerhuis alhier een vergadering belegd, over het al of niet stop zetten van het stoomgemaal, daar de kosten ruim f400 per dag bedragen. Besloten werd ter wille van den kleinen man door te malen om te redden voor die menschen wat nog te redden is. De polder is ruim 700 H. A. groot en rondom komt het kwelwater door de dijken. Als men weet dat het stoomgemaal met de beide machines 126 K.m. water per minuut uitzet kan men nagaan dat er heel wat water door de dijken komt. De regenval der laatste dagen werkt ook niet gunstig op deze water massa.

De Gelderlander 1920-04-03

Uit Herwen en Aerdt.

De Pruimeboom.

J. J. de V., zou bij een buurman een pruimeboom uit den grond gehaald hebben en dezen in eigen boesgaard overgeplant hebben.

De vraag was nu: heeft beklagde dien boom gestolen of heeft hij dergelijk boompje elders gekocht.

De boom was door den eigenaar gewaarmerkt en dat merk was teruggevonden op den pruimenboom bij de V.

Bekd.: — Ik heb die pruimeboom gekocht.
— Bij wie.

De Gelderlander 1920-04-22

Lijken opgevischt.

Men schrijft ons uit Herwen en Aerdt:

* Steeds komen hier den laatsten tijd lijken van jonge, flinke mannen den Rijn afdrijven. Het schijnen de lijken te zijn van in den broedersrijd gevallen Spartaeisten. In den loop van een paar weken zijn er op de algemeene begraafplaats te Aerdt drie begraven. Een daarvan had nog scherpe patronen in zijn broekzakken zitten.

* Maandagmorgen werd te Pannerden uit de rivier de Rijn een lijk opgevischt. Uit een door de politie ingesteld onderzoek bleek uit den drielicpenas, welke op het lijk bevonden werd, dat het de in het algemeen politieblad gesignaleerde Jakob Sipma was, gedomicilieerd te Rotterdam, die 11 Maart j.l. te Tolkamer van de goederenboot „Helvetia VIII” overboord is gevallen. Het lijk is Dinsdag op de algemeene begraafplaats te Pannerden begraven.

De Gelderlander 1920-05-08

* HERWIEN EN AERDT. Gemeenteraad. In de gehouden Raadsvergadering werd den heer Van de Wijer, onderwijzer te Sp, ontslag verleend met ingang van 15 Juni. An dezelfde school werd tot onderwijzeres benoemd mej. Van Ommeren te Echteld. Aan de 6e school te Lobith werd de heer Van den Akke Beuningen bij Denekamp als plaatsvervanger van den onderwijzer Oorbols aangewezen. Aangaande het adres van de Mariavereniging te Herwen en te Lobith werd besloten nader advies van H. en W. af te wachten. Dit verzoekschrift was te laat ingekomen om op de agenda geplaatst te kunnen worden.

1922

Ongeluk melkrijder en H. en A. „natste” gemeente van Nederland!

Gelderlander 1922-12-01

* HERWEN. Ongeluk De melkrijder W. E. alhier, aan Tolkamer zijnde om een vrachtje te halen, wilde zijn paard met kar omdraaien. Het paard trippelde wat achteruit, met het gevolg, dat paard en kar in den Boven-Rijn terecht kwamen. Aan redding viel niet te denken. Het cadaver met kar is aan de Byland aangespoeld. Verzekering dekt de schade.

De Gelderlander 1923-08-21

De natste gemeente van Nederland.

De „Kruisbanier” schrijft:

In Herwen en Aerdt is in 8 jaar tijd (in 1913 en 1915—1922) een hoeveelheid gedistilleerd van 50 pct. verbruikt van 443,314 L.; d. i. 688,660 L. herberg-gedistilleerd van 32 pct. De gemeente had in 1913 een inwonertal van 4891 en in 1922 van 3181.

Het hoofdelijk gebruik was in de jaren 1913, 1916—1922 resp. 14.11 L., 17.18 L., 19.09 L., 11.12 L., 10.59 L., 17.50 L., 15.20 L. en 15.20 L. van 32 pct.

Aan accijns alleen is in die 8 jaren betaald f 792,234.81.

De Gelderlander 1924-08-30

SCHILDERWERK.

Door het Bestuur der Coöperatieve Boterfabriek te Herwen zal op 5 Sept. e.k.

WORDEN AANBESTEED:

het verrichten van het buitenschilderwerk aan de gebouwen der fabriek aldaar.

Het bestek is ter inzage in café HEILTJES, te Herwen. 2570

NAGEKOMEN NIEUWS.

De toestand bij Pannerden.

Uit Pannerden bericht men nog:
De toestand is hier ellendig. Het is vreeselijk zóoveel varkens en kippen als er verdronken zijn. De menschen zijn niet uit hun woningen te krijgen. Het water loopt nog steeds in den polder. Het Rijksdijkhuis is niet meer te bereiken; de telefoon is verstoord. De hulpverleening staat onder leiding van den burgemeester van Bommel

Een onzer verslaggevers is vanmiddag naar Pannerden geweest en vond daar den toestand ongeveer zooals hij door de telegrammen van dezen morgen is beschreven. Echter is niet de Rijndijk doorgebroken maar de z.g. Deukerdijk, die Pannerden, Herwen en Aerdt beschermt tegen het water van den Ouden Rijn.

Deze dijk is op het onverwachtst doorgebroken en heeft de zak, waarin Pannerden, Herwen en Aerdt liggen onder gezet.

Men is nog druk bezig aan het redden van het vee menschenlevens. Zij er niet te betreuren.

Herwen-en-Aerdt Film-Avond

MAANDAG 16 DECEMBER a.s.,
des n.m. vijf uur in het PATRO
NAATSGEBOUW te Herwen

Filmvoorstelling

door den

G.-O. ZUIVELBOND

over besmetting en bestrijding
der tuberculose bij Rundvee

VEEHOUDERS, verzuim niet deze
leerrijke voorstelling bij te wonen

TOEGANG VRIJ

De Coöp. Zuivelfabriek
10917 20 „Herwen en Aerdt“

1933

Gelderlander 1933-10-21

Uit den Raad van Herwen en Aerdt

Op 18 October j.l. vergaderde de raad onzer gemeente.

Tegenwoordig al de Ioden.

Voorzitter de heer Bruns; Secretaris de heer H. Mulder.

Van de rondvraag wordt door enkele leden gebruik gemaakt.

Het lid Hendriksen vraagt om het aanbrengen van enkele lichtpunten in het dorp Herwen.

Het lid Peters vestigt de aandacht van B. en W. op een nog op te maken overeenkomst met de Zuivelfabriek te Herwen en Aerdt wegens ruiling van een stukje grond.

De Gelderlander 1933-12-30

HERWEN EN AERDT

H. J. PUTTMAN

Handel in Melk, Boter, Kaas en Eieren, wenscht Familie, Vrienden en Begunstigers Zalig Nieuwjaar.

1934

Gelderlander 1934-02-15

Coöp. Zuivelfabriek, Herwen Aanbesteding Melkriften

Voorwaarden liggen ter inzage ten kantore der fabriek.

Inschrijvingsbiljetten in te zenden voor Vrijdag 23 Febr. 's avonds 6 u.
1775

Gelderlander 1934-03-31

AANBESTEDING

Het BESTUUR der Zuivelfabriek te „Herwen en Aerdt”, wenscht
AAN TE BESTEDEN:

het vervoer van Steenkolen van Zevenaar naar Herwen.

Inschrijvingsbiljetten in te zenden vóór 7 April a.s., ten kantore der fabriek, waar ook de voorwaarden ter inzage liggen.
2924

1935 / '36

Gelderlander 1935-02-02

Aanbesteding

Het BESTUUR der Coöp. Zuivelfabriek te Herwen wenscht

AAN TE BESTEDEN:
HET VERVOER DER MELK.

Inschrijvingsbiljetten in te zenden voor 8 Februari 1935 ten kantore der fabriek waar ook de voorwaarden ter inzage liggen.
1478

De Gelderlander 1936-02-15

Aanbesteding

Het Bestuur der Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt” te Herwen wenscht

AAN TE BESTEDEN:

Het vervoer der Melk voor den tijd van een jaar ingaande 1 April. Inschrijvingsbiljetten in te dienen voor 21 Februari a.s. ten kantore der fabriek, waar ook de voorwaarden ter inzage liggen.
1606

Gelderlander 1937-02-13

Aanbesteding

Het BESTUUR der Coöperatieve
Zuivelfabriek te Herwen wenscht

AAN TE BESTEDEN

Het vervoer der Melk en
Steenkolen

Inschrijvingsbiljetten in te zenden
tot Vrijdag 19 Febr., ten kantore
der fabriek, waar ook de voor-
waarden ter inzage liggen.

1669

Gelderlander 1938-08-20

Aanbesteding

Op Vrijdag 26 Aug. e.k., zal namens
het Bestuur van de Coöp. Stoom-
zuivelfabriek „Herwen en Aerdt”
te Herwen

WORDEN AANBESTEED:

Het vergroten van Ketel-
huis en machiniekamer.

Bestek en tek. verkrijgb. bij den
arch. W. J. VERBORG, te Lobith,
a f 2.— (rest. f 1.—). 3047

Repareeren van Wasmanden
Rieten Tuinmeubelen enz.

BILLIJK

BRINKMAN - PAUWELSTR. 33
TELEFOON 25293

108

De Gelderlander 1939-09-02

TE HUUR

voor 3 jaren, ingaande dezen herfst,
4 perceelen BOUWLAND, gelegen
nabij de Zuivelfabriek te Herwen.

Inschrijvingen in te dienen, vóór
12 September 1939 ten kantore van
Notaris HAZEWINKEL te Zevenaar
of bij den eigenaar, den Heer
G. VERKERK te Aerdt. 823

Kop: ①
Krantentitel: ①
Datum, editie: ①

EXAMEN HOOFDACTE.
Arnhemsche courant
01-08-1941, Dag

EXAMEN HOOFDACTE.

Voor het examen Hoofdaacte zijn alhier gis-
teren geslaagd de heeren C. Langerels Her-
wen en Aerdt en J. D. Samelink, Terborg;
voor het A-gedeelte slaagde de heer R. Ross,
Zutphen, voor het B-gedeelte de heeren C. P.
J. Rombout, Oosterbeek en W. J. M. van
Doorn, Didam.

1950

Zie pdf van jaarverslag 1950

zie pdf leverancierslijst 1950

1951

De Heer C. Derksen, een der oprichters, was van 1928 af bestuurslid en van 1941 tot 1952 secretaris van het Bestuur.

De Heer Carel Derksen was een markante figuur in onze Coöperatie. Beschikkende over gaven van hoofd en hart wist hij de belangen van onze Coöperatieve Zuivelfabriek op strijdlustige wijze te verdedigen.

Als secretaris van het Bestuur versloeg hij in vlotte stijl en op accurate wijze het verhandelde in de vergaderingen.

Waar de Heer Derksen zoveel in de notulen voor de geschiedenis heeft vastgelegd, meent het Bestuur, dat op deze wijze ook van hem iets in dit jaarverslag moest getuigen.

Wij wensen onze goede vriend Carel volledig herstel van gezondheid en hopen, dat hij nog lang zich met ons zal mogen verheugen in de bloei van de Coöperatie, waaraan hij zoveel jaren op kameraadschappelijke wijze zijn medewerking heeft verleend.

Zuivelfabriek Herwen en Aerdt uitgebreid en gemoderniseerd

(Van onze correspondent)

HERWEN EN AERDT, 24 Oct. - Tengevolge van de steeds stijgende melkaanvoer en de daarmee verband houdende uitbreiding der fabricage van diverse zuivelproducten, heeft het bestuur der Coöp. Zuivelfabriek alhier moeten overgaan tot een noodzakelijke bedrijfsuitbreiding. Het heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om tegelijkertijd nieuwe inzichten en moderne productie- en verwerkingsmethoden in toepassing te brengen, welke ook elders reeds hun praktische doelmatigheid hebben bewezen. Het mag tot verheugenis stemmen dat ook dit bedrijf in een gezonde groei zijn gunstige ontwikkeling demonstreert. Onze export immers bestaat voor verreweg het grootste gedeelte uit agrarische- en zuivelproducten en het is zaak de voorwaarden om deze zo groot mogelijk te doen zijn, te vervullen, zoals men dan ook in Herwen en Aerdt heeft ingezien.

Waar het onderzoek der producten in dit opzicht vooral ook zeer belangrijk is, moest een nieuw laboratorium worden ingericht. Ook overigens kwam het tot een uitbreiding en modernisering, met als eindresultaat dat het bedrijf nu aan hoge eisen voldoet en met de best geoutilleerde in de streek kan wedijveren. Wat **Architect Feenstra uit Arnhem**, in samenwerking met het plaatselijke aannemersbedrijf der **Gebrs. Verkerk**, dank zij vakbekwame arbeiders en onderaannemers, ervan gemaakt heeft, verdient aller waardering, zoals ook wel ondubbelzinnig bleek bij de wederingebruikstelling van liet vernieuwde bedrijf.

MODERNE OUTILLAGE

Bij die gelegenheid heeft onze correspondent eens een kijkje genomen en zijn bevindingen geeft hij hieronder weer.

Voor de gehele voorgevel van de nieuwbouw is een bordes aangebracht, op gelijke hoogte als die der voorrijdende wagens. Drie, geheel in aluminium uitgevoerde deuren en ramen verschaffen vanaf het bordes toegang tot de verschillende afdelingen. Op het ruime, lichte en rustig gehouden kantoor, werd onze correspondent ontvangen door de directeur, de heer D. Haker, die in de korte tijd, dat hij nog maar het directoraat bekleedt, heel wat tot stand heeft gebracht en niet weinig heeft bijgedragen tot de verwezenlijking van de plannen tot uitbreiding.

Gaarne was hij bereid ons de nodige inlichtingen te verschaffen.

Vanuit het kantoor heeft men uitzicht op de melkontvangplaats en op de melkinrichtingen, alsmede op drie kanten van het omliggende terrein.

In de melk ontvangplaats zien we naast het weegapparaat, een rollenbaan, waarop de geleedigde bussen ondersteboven geplaatst worden. Door middel van een eenvoudig systeem voert men de bussen door de gehele ruimte, nadat een lekapparaat de achtergebleven, nog goede melk, heeft opgevangen. Op het eerste gezicht is men geneigd te veronderstellen dat dit „niet veel zoden aan de dijk brengt", maar ook hier ervaren we toch weer dat vele kleintjes één grote maken. De voortrollende bussen worden weer gekeerd en desgewenst gevuld met wei- of ondermelk, welke naar de boerderij teruggaat. Langzaam „rollen" de bussen dan weer op de wagen, welke ze eerder verlieten. Aan de lopende band moet er door het personeel „aangepakt" worden, zoals trouwens overal elders in dit bedrijf de handen uit de mouwen - figuurlijk en letterlijk - gestoken worden.

Hygiëne is een van de voornaamste factoren in een Zuivelfabriek en daaraan werken de geheel van tegels voorziene vloeren en wanden zeker mee. Verderop draait de melkinrichting op volle toeren. De voornaamste producten zijn: pap en gesteriliseerde melk in flessen.

Op de eerste verdieping komt men, vanuit de melkinrichting; in een ruim tanklokaal, waar tevens de opslagruimte is voor melkpoeder, welke des winters opgelost en als veevoeder aan de leveranciers wordt teruggeleverd. De dan aangevoerde melk kan dan geheel worden verkaasd.

LABORATORIUM

Grenzend aan het tanklokaal bevindt zich het royaal en naar de eisen des tijds ingerichte laboratorium.

Sinds enige maanden wordt de melk, uitbetaald naar, kwaliteit. Daartoe moest men wel beschikken over een goed laboratorium om de proeven nauwkeurig te kunnen uitvoeren. Hier wordt ook het vetgehalte van de aangevoerde melk vastgesteld en vindt het onderzoek op vocht en droge stof van de verschillende eindproducten plaats.

Na deze rondgang namen we nog even een kijkje in het oude gedeelte en ook daar bleken vele verbeteringen te zijn aangebracht.

Zo is er b.v. een nieuwe elektrische waterpomp met een capaciteit van 20.000 L. per uur en een nieuwe kaasbak met mechanische bewerking. Naast een nieuwe weipomp treffen we een nieuwe roestvrije stalen roompasteur, welke de room voert naar een, eveneens nieuwe, roestvrije stalen roomtank.

In, de botermakerij wordt een product gemaakt dat helaas, vanwege de hoge prijs, niet binnen ieders bereik ligt. Naast deze afdeling bevindt zich de boter-ompakafdeling, waar ook des zomers een winterse temperatuur heerst. Deze ruimte dient ook als opslagplaats voor flessenproducten.

In de machinekamer blinkt en glimt de machtige stoommachine, welke er voor zorgt dat alles op

volle toeren draait.

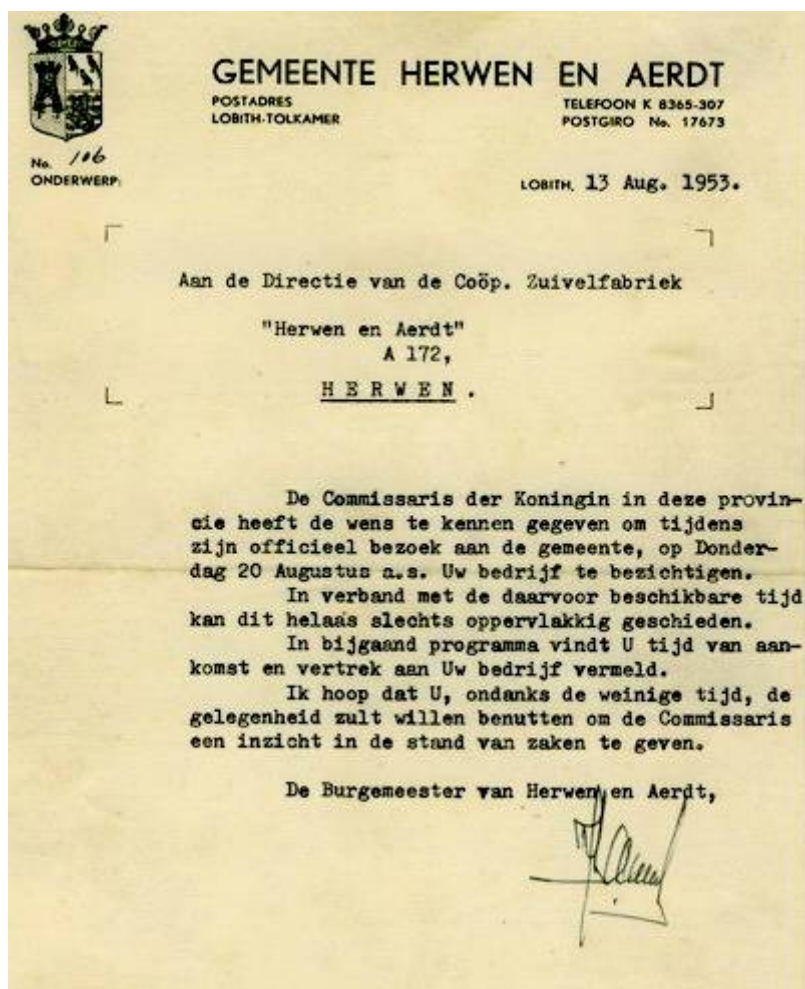
Als we menen nu toch alles wel gezien te hebben, dalen we nog verder af, naar de kaaskelder. Metershoog liggen daar in lange rijen, naast elkaar, de volvette- en andere kazen opgestapeld. En als de directeur ons vertelt dat al die kazen regelmatig gepeetst moeten worden, dan concluderen we dat alléén daarom al geconstateerd mag worden dat er in dit bedrijf werk aan de winkel is. Bij hinderden drijven verderop de verse kazen nog in de pekelbakken.

Overall waar we komen zien we geheel nieuwe door de firma Vermaeten uitgevoerde, elektrische leidingen.

Het was werkelijk een aangename en leerzame excursie en vele bewoners van ona "Eiland" zullen niet weten welk een prachtig en tegelijk degelijk ingericht industriebedrijf ze rijk zijn. Hier wordt Nederlands meest geroemde product vervaardigd door met toewijding werkend personeel onder leiding van een even bekwame als vooruitstrevende directeur * .

Een klein jaar later was er bezoek van de Commissaris van de Koningin!

Hier heb ik geen verslag van Ook niet van de 'Officiële opening'!

* Toevoeging 2007:

Mijn vader kennende heeft deze man vast een kausje meegekregen, om te zorgen dat hij een mooi stukje schreef...

1956

I Tekst van toespraakje directeur D.J. Haker, gehouden op de algemene leden vergadering december (?) 1956 - was een handgeschreven aantekening

Gaarne maak ik, meneer de Voorzitter gebruik om even een terugblik te werpen op het afgelopen jaar 1956.

Aan melk, wat toch de hoofdzaak is, om maar te beginnen, is ontvangen inclusief drupmelk 3.110.078 KG. Dit is 204.512 KG. meer als over 1955.

Het gemiddelde Vetgehalte gaf weer een stijging te zien van 0,04 % en is gekomen op 3,66 % Vet.

Bijgekochte melk over 1956 is 415.396 KG. Zodat totaal is verwerkt 3,525.474 KG.. melk.

Bijgekocht over 1956 aan kaas (meestal belegen of half belegen soorten, waaronder een klein percentage Edammers) beliep een bedrag van fl. 45.636,64

De laatste investeringen, welke nodig waren om een kwaliteits product te maken zijn het afgelopen jaar tot stand gekomen alsmede de aanschaf van een nieuwe vrachtwagen en inrichting van een nieuw perslokaal en een koelcel.

Deze aanschaffingen en veranderingenkosten totaal	fl. 44. 937,51.
Daarbij komt nog de nieuwe aflossing aan de Grond Kapitaalbank van	fl. 7.000,--
Plus de Nabetaling	<u>fl. 16.309,52</u>
Deze bedragen te samen waren	fl. 68.247,03.

Daar tegenover staat een verhoging krediet van	fl. 25.000,--
+ het ontvangen bedrag aan Zuivelfonds van	<u>fl. 12.571,24</u>
	fl. 37.571,24
	<u>fl.37.571,24</u>

Dit bedrag te samen, afgetrokken van de uitgaven geeft een achteruitgang aan geldmiddelen van fl. 30.675,79.

Gezien de resultaten over 1956, welke ongunstig hebben gelegen voor kaasfabrieken, zal het U wel niet verwonderen dat ik nog steeds geen kans zie, om het Zuivelfonds aan de leden uit te keren.

Het is met ons al net eender als met vele grote industrieën. Een gezonde zaak, welke meer heeft geïnvesteerd als haar geld middelen ter beschikking staan.

We hebben in zes jaar geïnvesteerd voor	fl. 254.000,--
Afgeschreven	<u>fl. 116.000,--</u>
Blijft	fl. 138.000,--

Nog af te lossen aan lening Grond Kapitaalbank	<u>fl. 35.000,--</u>
deze is dus nog in gebruik, blijft over na aftrek	fl. 103.000,--

Ik wil hier echter mee aantonen dat de lopende rekeningen welke moet worden gebruikt voor lopende zaken o.a. melkgeld en voorraden dekking, is opgesoupeerd aan uitbreiding en aanschaf-

ding, zodat wel duidelijk wordt aangetoond, dat we in 1956 niet fl. 70.000,-- doch zeker fl. 100.000,-- van de Grond Kapitaalbank hadden moeten lenen.

De afzet van kaas en de betalingen zijn gunstig verlopen dank zij de financieel krachtige afnemer, welke we hebben gevonden in den Heer Noordhoek.

Had ik zaken moeten doen met de Heer v.d. Bas, welke soms aan het einde van een periode fl. 50.000,-- aan ons schuldig was, dan was bij ons de zaak zeker vast gelopen.

Toch wil ik een beroep op U doen, om te komen tot een oplossing, om in ieder geval middelen te vinden om het bedrag zuivelfonds aan de leden uit te keren.

Gaarne wil ik van de gelegenheid gebruik maken om U nog even te herinneren aan het jaarverslag uitgegeven in 1953, waar in mijn besluit staat:

"De nieuwbouw is klaargekomen, waardoor we in de gelegenheid zijn gekomen onze melkinrichting uit te breiden (wat niet aan export onderhevig is, dus hogere prijzen)."

Welnu ik vraag me af, hoe staan de zaken: 15.000.000 KG. boter ligt er opgeslagen in de - onvoldoende gekoelde - koelhuizen. 1/3 of 5.000.000 KG. is reeds bedorven en voor menselijke consumptie afgekeurd, een strop voor de regering van 40 mln. gulden.

De Leeuwarder notering was vandaag fl. 2,34 - fl. 2,35 per KG. kaas. Denemarken biedt haar kaas aan in West Duitsland voor fl. 2,09 per KG. leeftijd 5 weken.

Denemarken heeft deze week de uitvoer aan boter, verlaagd met fl. 1,30 per KG. uitvoerrechten.

Worden dan mijn woorden niet in dat jaarverslag werkelijkheid en is het dan niet voor mij als directeur, die de belangen van zijn leveranciers ziet en z'n best doet om die melkinrichting uit te breiden, in het belang van zijn leden, is het dan niet om te huilen, als je dan terugblijkt op 1956 en herinnering komt bij je op, over dat bezoek van Jonkman⁴, die het ons komt afraden om expansie te zoeken voor melkproducten, met de woorden je maakt die mensen kapot daar op Tolkamer.

Ik vraag me af, mogen hun wel, een slijter die geheel Spijk voorziet van producten van ons afnemen, mogen hun wel winkeliers die, bij ons al jaren, zonder klachten boter afnemen, met fantasie verhalen tot zich trekken door te zeggen, in Herwen mengen ze de boter met koelhuisboter.

Meneer de voorzitter geacht Bestuur ik hoop dat U de kracht zult vinden om toch ook eens mee te vechten tegen deze lieden. Ik vecht er al 7 jaar tegen en ik vecht door, als het moet ook nog tegen Jonkman.

Tot besluit wil U allen ook namens mijn vrouw een gezegend 1957 toe wensen, met een voorspoedig jaar voor onze Coöperatie

Ik dank U. Directeur D.J. Haker

1958-07-18

Stukken behorende bij de derde[1] bijeenkomst - 18 juli 1958 - betreft samenwerking D/H/L/Z
GELDERSCH-OVERIJSSELSCHES BOND VAN COÖPERATIEVE ZUIVELFABRIEKEN

Nieuwstad 69 – Zutphen

Samenwerking Didam - Herwen - Lobith - Zevenaar.

---

⁴ R.C. Jonkman was Secretaris van het G.O.Z.!

Wij doen U hierbij toekomen een overzicht van de investeringen 1953/1957, de financiële positie per ultimo 1956, de leningen en de theoretische nabetalings in 1953/1956 met nog een aanvulling t.a.v. de financiële positie en leningen per ultimo 1957.[2]

Hieruit blijkt dat door de 4 fabrieken in 5 jaar in totaal f 532.000,- is geïnvesteerd.

Echter blijkt ook dat niettegenstaande deze zeker niet onbelangrijke investeringen de resultaten niet zeer fraai zijn.

Er zit zelfs een dalende tendens in, hetgeen bij de steeds stijgende vaste kosten, die bij kleine fabrieken relatief de grootste invloed hebben, niet verwonderlijk is. Men zie hiervoor het overzichtje van de theoretische nabetalings.

Voor degenen die met deze materie niet bekend zijn geven wij de volgende toelichting.

Ieder jaar wordt voor vrijwel alle fabrieken van de Bond berekend wat zij bij normale afschrijving hadden kunnen betalen.

Er wordt dus een correctie aangebracht op het uitbetaalde melkgeld; als een fabriek meer heeft afgeschreven dan volgens de norm wordt dit bij het melkgeld opgeteld, heeft ze minder afgeschreven dan wordt het afgetrokken. Alle ondermelk, karnemelk en wei, die naar de boeren terug is gegaan, wordt gecorrigeerd voor zover de prijzen afwijken van het bondsadvies. Wat er voor veeverbetering is betaald wordt bijgeteld. Het op deze wijze gecorrigeerde melkgeld wordt vergeleken met het bedrag dat de fabriek volgens bondsadvies heeft uitbetaald of - zo het er van afwijkt - volgens bondsadvies zou hebben uitbetaald. Het verschil is de theoretische nabetaaling die wordt uitgedrukt in procenten van het op bovenvermelde wijze berekende theoretische voorschot-bedrag (dus op basis van bondsadvies). Op deze wijze worden de bedrijfsresultaten van de fabrieken onderling zo goed mogelijk vergelijkbaar gemaakt.

U vindt dus in het bedoelde staatje de theoretische nabetalings der fabrieken, met in de laatste kolom het gemiddelde van alle fabrieken.

De resultaten van alle vier fabrieken blijven dus onder het bondsgemiddelde, dikwijls zelfs aanmerkelijk.

Voor het jaar 1957 zijn de gegevens betreffende de theoretische nabetaaling nog niet aanwezig. Wel echter kan een overzicht gegeven worden van de financiële positie per ultimo 1957. Als we deze nog even nader beschouwen dan blijkt dat Didam dit jaar f 7.000,- extra heeft afgeschreven (investeringsaftrek) - immers het fiscaal vermogen steeg met dit bedrag -, dat Herwen f 13.000,- afschreef boven de investering van dit jaar, maar hiervan kwam f 7000,- uit de reserve, dat Lobith f 4.000,- afschreef boven het bedrag der investeringen, maar zijn fiscaal vermogen met f 3.000,- zag stijgen door een toevallige bate, en dat Zevenaar f 6.000,- meer afschreef dan de investeringen van dit jaar, waarbij de fiscale reserve gelijk bleef.

Als wij het er over eens zijn dat de exploitatie van de vier fabrieken geen gunstig beeld vertoont, dient overwogen te worden wat er moet gebeuren.

De totale melkaanvoer van de vier fabrieken is $\pm$ 16 miljoen kg.[3] De totale consumptiemelkverkoop is 3,4 miljoen kg. Deze wordt ook nog niet geheel door de fabrieken zelf geproduceerd, daar een gedeelte van de flessenproducten van de C.A.M.I.Z. wordt betrokken. Het resterende kleine kwantum wordt dus in vier fabrieken bereid. Hoewel wij er geen cijfers over kunnen produceren, staat het, gezien ook de ervaringen elders, wel vast dat dit gedeelte van de bedrijven niet rendabel is.

Men zal het naar onze mening moeten zoeken in:

1. concentratie van de fabrieksbedrijven;
2. stopzetten van de consumptiemelkbereiding. (Op de verkoop komen wij later terug.)

Ieder plan zal - gezien de hoge huidige kosten van nieuwe investeringen - er van moeten uitgaan dat er zo weinig mogelijk geïnvesteerd wordt, hetgeen betekent dat van bestaande productiemogelijkheden zo goed mogelijk gebruik moet worden gemaakt.

Concentratie op één fabriek lijkt ons niet wel mogelijk, Er zou zeker belangrijk geïnvesteerd moeten worden.

Het zou naar onze mening wel gaan op twee fabrieken, waarvoor dan de beide grootste in aanmerking zouden komen, n.l., Didam en Zevenaar, Het kwantum dat deze er bij zouden krijgen zou in totaal iets meer dan 4 miljoen kg zijn, hetgeen zeker wel mogelijk zal zijn, al zal dat misschien ook niet geheel zonder nieuwe investeringen gaan.

Als in Didam de consumptiemelkafdeling stop wordt gezet komt hier ruimte vrij en nader zou moeten worden nagegaan of deze ruimte/voor vergroting van de capaciteit van de kaasafdeling kan dienen.

Hetzelfde moet worden nagegaan in Zevenaar.

Voorlopig komt het ons niet onmogelijk voor dat deze fabrieken er ieder gemiddeld 2 miljoen kg bij zouden kunnen hebben. Door het wegvallen van de bereiding van flessenproducten wordt dit kwantum nog wat groter, maar relatief betekent dit niet veel. Het zal de beide kaasfabrieken alleen nog iets meer bezet maken.

Het staat voor ons vast dat deze 4 à 5 miljoen kg melk rendabel in de twee genoemde fabrieken zouden kunnen worden verwerkt. Er vervallen twee volledige exploitaties en de vaste kosten op de beide kaasmakerijen zullen - tenzij hoge investeringen nodig zijn - per kg melk dalen.

Een tegenwerkende factor is misschien dat de kosten van het melkvervoer wel wat zullen stijgen, maar dat dit belangrijk zou zijn, kunnen wij niet aannemen.

In 1955 waren de aanvoerkosten in Didam 81,2 cent, in Herwen 79,4 cent en in Zevenaar 83 cent (Lobith onbekend). Het bondsgemiddelde was 82 cent. Nemen we uit onze statistiek het gemiddelde van de fabrieken met 7 - 9 miljoen kg aanvoer. dan komen we - met uitschakeling van enkele fabrieken die door bijzondere omstandigheden zeer lage kosten hebben - op 80 cent. Als men na een tot stand gekomen samenwerking de melk uit het hele gebied vrij kan indelen, is zeker geen belangrijke stijging van de aanvoerkosten te verwachten.

De in de eerste bespreking[4] naar voren gekomen gedachte om tot een samenwerking met de C.A.M.I.Z. te komen, in deze zin dat het melktekort van de C.A.M.I.Z. zou worden gedekt door de vier fabrieken op basis van een contract, waarbij dan getracht zou moeten worden voor deze geleverde melk deelgenoot te worden in de netto-revenuen van de consumptiemelkverkoop, lijkt ons bij nader inzien niet zo bijzonder attractief.

De C.A.M.I.Z. heeft het vorige jaar een bijkoop gehad van ± 8 miljoen kg melk (2 miljoen kg volle melk en 6 miljoen kg ondermelk). De C.A.M.I.Z. heeft deze melk echter nodig in de eerste 3 à 4 perioden van het jaar en de laatste 4. In de zomerperiode (5e t/m 9e periode) was nog niet 1

miljoen kg nodig. Het komt ons voor dat de C.A.M.I.Z. deze melk voor een zeer belangrijk gedeelte goedkoper kan krijgen van andere fabrieken dan juist van kaasfabrieken.

Wij zullen desniettemin dit punt toch verder ook nog onder ogen zien, maar dan komen we tot een sterk gewijzigde opzet, die beter afzonderlijk behandeld kan worden.

Wat de consumptiemelkverkoop betreft stellen wij ons dus voor dat de fabrieken de productie van flessenproducten geheel stopzetten. Zij blijven uit de aard der zaak de losse consumptiemelk zelf bereiden. Voor de flessenmelk zou getracht moeten worden tot overeenstemming te komen met de C.A.M.I.Z. en wel op basis van:

- a. de slijtersprijs van de C.A.M.I.Z. of
- b. de productiekosten van de C.A.M.I.Z. met een kleine opslag.

De fabriek te Lobith zou uitsluitend als uitgiftestation gehandhaafd moeten blijven. Het ligt in de lijn om, waar hier de C.A.M.I.Z. ook een niet onbelangrijk afzetgebied heeft te trachten te komen tot een gezamenlijke exploitatie hiervan. Het zou dan dus neerkomen op:

- a. verkoop voor gezamenlijke rekening van de vier fabrieken in eigen werkgebied.
- b. exploitatie voor gezamenlijke rekening van de verkoop met de C.A.M.I.Z. in Lobith.

Dit laatste zal nog wel een afzonderlijke bestudering nodig hebben, waarbij meer gegevens nodig zijn dan waarover wij thans beschikken. Wij volstaan dus met het principe aan te geven. Als er een contract met de C.A.M.I.Z. tot stand zou komen, zal het wenselijk zijn tegelijk een regeling te maken t.a.v. de melkwinningsgebieden en de afzet.

Het zou mogelijk zijn dat de C.A.M.I.Z. als eis zou stellen dat de te leveren consumptiemelk zal worden geremplaceerd door boerenmelk.

Zeer waarschijnlijk lijkt ons dat niet, aangezien het slechts om een paar miljoen kg melk gaat die de C.A.M.I.Z. zoals we al zeiden, ook elders wel kan krijgen. Maar misschien zit er voor de C.A.M.I.Z. uit kwaliteitsoogpunt wat in om het te kopen kwantum van elders niet groter te maken en zoveel mogelijk melk "uit de buurt" te betrekken.

In dat geval zou het contract met de C.A.M.I.Z. op andere basis komen te staan en zou de melk op flessenproducten verwerkt kunnen worden in "loondienst".

Het door de twee fabrieken van de combinatie te verwerken kwantum zou dan wat kleiner worden. We krijgen dan, aannemende dat het uitgiftestation in Lobith gehandhaafd blijft, de volgende situatie:

- a. alle melk voor de flessenproducten voor zover het de eigen afzet van de combinatie betreft wordt aan de geleverd en daar in loondienst verwerkt op flessenproducten;
- b. een deel hiervan is bestemd voor de afzet in Lobith, waar gezamenlijk met de C.A.M.I.Z. het uitgiftestation wordt geëxploiteerd.

Het zal wel niet anders kunnen dan dat - zeer zeker in Lobith - de melk onder één merk wordt verkocht en een vaste verhouding wordt aangenomen tussen de verkoop door de combinatie en door de C.A.M.I.Z.. Wellicht is hierdoor ook nog een besparing, op de distributie in Lobith mogelijk.

In de hierboven ontwikkelde gedachte zal dan vrij zeker nog een wijziging moeten worden aan-gebracht. Het lijkt ons niet onmogelijk dat de C.A.M.I.Z. in de zomer (5e t/m 9e periode) zelf wel in de behoefte zal kunnen voorzien. Het is dan onlogisch - hoewel van de kant van de combi-natie wel wenselijk - om melk naar Arnhem te brengen, die daar niet nodig is.

Het bezwaar voor de combinatie is dat de te verwerken hoeveelheid in de winter wordt gedrukt, maar in de zomer op het maximale peil blijft.

Er zou dan een afspraak moeten worden gemaakt met de C.A.M.I.Z. t.a.v. de in te calculeren waarde van de eigen melk.

Wij zijn er dus bij het bovenstaande van uitgegaan dat er een samenwerking met de C.A.M.I.Z. zou komen, speciaal voor de consumptiemelk en dat de C.A.M.I.Z. geen melk ontvangt die ze zelf op boter en ondermelk zou moeten verwerken. Maar dit houdt tevens in dat de C.A.M.I.Z. haar huidige tekort in de wintermaanden houdt.

Zou men de kant uit willen dat dit tekort door de combinatie wordt opgevuld, dan krijgt het fa-brieksbedrijf van de combinatie wel een buitengewoon sterk geprononceer seizoenkarakter,

In de 11e periode b.v, was de aanvoer van:

Didam	415.000	kg.
Herwen	165.000	kg.
Lobith	55.000	kg.
Zevenaar	274.000	kg.
Totaal	909.000	kg.

Waar dan de consumptiemelk - in ieder geval de losse melk - nog afgaat, en de C.A.M.I.Z. kocht in die periode 1.100.000 kg bij (320.000 kg volle melk en 780.000 kg ondermelk). In de 1e, 2e en 10e periode ligt het, wat het tekort van de C.A.M.I.Z. betreft, vrijwel gelijk.

Als het die kant uit zou gaan - hetgeen zeer ingrijpend zou zijn - wordt een regeling met de C.A.M.I.Z. wel zeer ingewikkeld. We komen dan terecht op een systeem waarbij de C.A.M.I.Z. de onderbezetting van de fabrieken zou moeten vergoeden en vrij zeker wordt die melk dan voor de C.A.M.I.Z. wel extra duur. Wil men deze zeer radicale oplossing niet direct verwerpen, dan zou een algehele belangengemeenschap, waarbij de exploitatie van de C.A.M.I.Z. en van de combinatie volledig voor gemeenschappelijke rekening loopt, naar onze mening de enige oplos-sing zijn. Voor zover de C.A.M.I.Z. dan in de zomer nog een overschot heeft, zou deze, voor zo-ver de capaciteit het toelaat, in de fabrieken van de combinatie moeten worden verwerkt. Het lijkt ons echter niet raadzaam om in dit geval investeringen van betekenis te doen, daar deze door de grote leegloop gedurende een groot deel van het jaar zeker niet rendabel zullen zijn. Een over-schot kan dan beter worden verkocht, waardoor ze, voor zover elders poedercapaciteit aanwezig is - waar wij onder de huidige omstandigheden een vraagteken bij zetten, maar het kan verande-ren - in de poedersector terecht komt.

Het bovenstaande betreft dus diverse mogelijkheden t.a.v. de technische uitvoering. Er is nog niet gesproken over de organisatorische opzet.

Men kan deze maken als 'top-coöperatie'. Het komt dan hier op neer dat de vier verenigingen blijven bestaan, zij behouden dan ook ieder voor zich hun bezittingen en schulden.

De fabrieken, voor zover nodig, worden door de topcoöperatie geëxploiteerd. Zij worden gehuurd van de verenigingen tegen een bedrag dat gelijk is aan de lasten die er op drukken, zodat de "exploitatie" van de fabrieken precies rondloopt. Er blijft niets over en er komt niets tekort.

De boeren krijgen dan dus allen; hetzelfde melkgeld uit de exploitatie van de topcoöperatie Dit loopt allemaal erg best als de topcoöperatie blijft bestaan. Mocht ze weer worden ontbonden - hetgeen bij elke coöperatieve vereniging mogelijk is -, dan moet er een taxatie plaats hebben van de bedrijfswaarde, die de aangebrachte verbouwingen en verdere investeringen hebben voor het bedrijf waarin ze hebben plaats gehad. Een hierdoor ontstaan nadelig saldo moet worden aangezuiverd op basis van de in de statuten van de topcoöperatie neergelegde aansprakelijkheid. Loopt de zaak goed dan kan men later het organisatorisch nogal ingewikkelde geval vereenvoudigen door de verenigingen die de topcoöperatie vormen een fusie te laten aangaan, waarin ook de topcoöperatie zelf betrokken wordt. Dan is er daarna dus ontstaan één grote vereniging, waarvan de boeren rechtstreeks lid zijn.

Op deze wijze is het destijds gegaan met Angerlo-Dieren en ook met Eefde-Almen. IJsseldal is nog een topcoöperatie en daar schijnt men voorlopig nog geen behoefte te hebben aan een fusie. Op het ogenblik zijn er soortgelijke plannen voor Hoogkeppel en Doetinchem.

Wij beschouwen een topcoöperatie beslist als een overgangsstadium. Het levert nogal wat moeilijkheden op en het is voor de boeren ook niet zo best begrijpelijk.

De bezwaren zullen wel het grootst zijn bij de verenigingen die zelf geen fabriek meer hebben, al draaien ook de andere fabrieken mede voor hun rekening.

Een andere weg dan via een topcoöperatie zien wij echter niet. Een mogelijke andere weg zou zijn direct over te gaan tot liquidatie van drie van de vier verenigingen en individuele aansluiting van alle leden bij de vierde vereniging.

Het komt ons voor dat dit niet haalbaar is. De topcoöperatie zou er dus moeten komen, maar zij moet niet langer blijven bestaan dan beslist nodig is. Het punt waarop de fusie moet plaats hebben is gekomen wanneer door de gang van zaken de leden van de afzonderlijke verenigingen zoveel vertrouwen hebben gekregen in het grotere geheel dat zij rechtstreeks lid hiervan willen worden. Men moet wel bedenken dat wanneer het woord "fusie" gebruikt wordt, dat alleen betekent dat de bezittingen worden samengevoegd.

Organisatorisch is het echter nodig om alle verenigingen op één na te ontbinden of, nu er een N.V. bij is, twee van de drie coöperatieve verenigingen en overname van de aandelen van de N.V. door de ontstaande grotere vereniging, waarna een lege N.V. blijft bestaan.

Een bezwaar in het onderhavige geval is inderdaad dat zo lang de fusie er niet is, een der leden een N.V. is, die dus geen aansprakelijkheid van de leden kent. Toch zal deze vereniging zich voor de schuld van de topcoöperatie moeten verbinden, waarbij er dan geen andere waarborg is dan de bezittingen van deze N.V. De andere drie zouden dit moeten accepteren.

Een topcoöperatie van vier verenigingen vinden wij niet een zeer aantrekkelijk geval. Men blijft houden vier afzonderlijke verenigingen, die ieder afzonderlijk vergaderen en hun standpunt t.a.v. vraagstukken die het geheel betreffen vaststellen.

We zouden dus, als we deze bezwaren moeten accepteren, moeten zoeken naar een weg, waarbij de situatie zoals die de meest gewenste is - n.l. alle boeren rechtstreeks lid van één coöperatieve vereniging - zo snel mogelijk en dan liefst nog langs geleidelijke weg wordt bereikt.

Men heeft dit in het Zuiden, waar verschillende fabrieken in kringverband zijn opgenomen, gedaan en het is ook toegepast door de Novac (Oosterzee, Munnekeburen en Blokzijl).

Die geleidelijke weg zou hierin moeten bestaan dat de coöperaties geen nieuwe leden aannemen en ook de N.V. geen nieuwe aandeelhouders. Deze zouden rechtstreeks lid van de topcoöperatie moeten worden, zodat deze dan twee soorten leden telt, nl.:

- 1, de 3 coöperaties en de N.V.;
- 2, daarnaast individuele leden.

Men zou er dan verder naar moeten streven dat de individuele leden van de coöperaties en de aandeelhouders van de N.V., bedanken als leden resp., aandeelhouders van de oorspronkelijke verenigingen en lid worden van de topcoöperatie. Bij de wijzigingen van de statuten der verenigingen, die nodig zullen zijn om het hen mogelijk te maken lid van de topcoöperatie te worden, kan dan een bepaling worden opgenomen dat bij de opzegging geen boete verschuldigd is, als het lid resp., de aandeelhouder lid wordt van de topcoöperatie. Voor deze overgang zou dus propaganda moeten worden gemaakt. De organisatorische opzet van de topcoöperatie wordt dan nogal ingewikkeld, maar zij is wel te maken.

Er zijn dus twee mogelijkheden:

- 1) de topcoöperatie maken en dan wachten tot een geschikt moment om tot een fusie over te gaan, hetgeen echter wel lang kan duren.
- 2) de topcoöperatie maken en dan direct beginnen met de opname van individuele leden naast de 3 coöperaties plus de N.V., die lid zijn van de topcoöperatie.

Het laatste lijkt aanbevelenswaardig, omdat we dan zo spoedig mogelijk los komen van de ongelijksoortigheid van de verenigingen die de topcoöperatie vormen.

[1] 1e - oriënterende besprekingen met allen de directeuren en de GOZ. zomer 1957
2e Bespreking vier fabrieken - 2 bestuursleden en directeur - 24 februari 1958
zie verder GOZ. tekst van 16 aug. 1958 - ook als integrale bijlage

[2] Jammer genoeg ontbreekt dit overzicht! Indien mogelijk komen er wel lijsten van 1958 en '59 uit Statistische gegevens GOZ. gebied

[3] In 1958 Didam 7.091.263, Herwen 3.074.817, en Zevenaar 5.513.918 Lobith niet bekend zou minder geweest zijn dan 1 Mln. K.G. indien de fabriek nog 'draaide'

[4] Zomer 1957

1958-08-16

GELDERSCH_OVERIJSSELSCHIE BOND COÖPERATIEVE ZUIVELFABRIEKEN

Nieuwstad 67 Zutphen.

ZUTPHEN, 16 Augustus 1958.

Samenwerking Zuivelfabrieken Didam, Herwen Lobith en Zevenaar.

Op verzoek werden in de zomer 1957 van bondswege oriënterende besprekingen gevoerd met de directeuren van de vier fabrieken over een samenwerking tussen de vier bedrijven die een gezamenlijke melkaanvoer hebben van ongeveer 16 miljoen kg per jaar.

Deze besprekingen leidden er toe dat elke fabriek een delegatie van drie personen (twee bestuursleden en de directeur) vormde teneinde tot een benadering van de mogelijkheden in dezen te komen.

Daartoe werd op 24 Februari 1958 een eerste bijeenkomst onder leiding van de bondsvoorzitter, de heer Giesen, gehouden, waarbij tot de eenstemmige conclusie werd gekomen dat het wenselijk zou zijn in verdergaand vertrouwelijk intern overleg, op grond van een door de G.O.Z. te verstrekken voorstel en gegevens, de mogelijkheden voor het ontwerpen van een of meer plannen nader te bezien.

In Juli 1958 ontvingen de betrokkenen daartoe een nota van de hand van bondssecretaris, welke vergezeld ging van een opstelling van gegevens der bedrijven, betreffende ondermeer hun investeringen, leningen en vergelijkbare nabetalingsmogelijkheden in het jongste verleden,! Deze stukken kwamen in behandeling in een bijeenkomst op 18 Juli 1958, waarbij geen der delegaties zich kon aansluiten bij het in de nota voorgestelde ontwerpplan,, Wel heerste in de vergadering algemeen de opvatting dat een voortzetting van de huidige gang van zaken bij de melkverwerking geen perspectief biedt en dat een omschakeling als zodanig geboden is.

Ter vergadering werden enkele sterk uiteenlopende suggesties dienomtrent gedaan. Besloten werd om, ondanks de gebleken verschillen van inzicht met betrekking tot een verdergaande samenwerking, de vertrouwelijke beraadslagingen voort te zetten, teneinde zo mogelijk tot een grotere eenstemmingheid van opvatting te komen. . Besloten werd de nota van de bondssecretaris aan te vullen dan wel om te werken zodat de ter vergadering naar voren gekomen suggesties mede in de beschouwing worden betrokken.

Voorts werd overeengekomen dat de delegaties bevoegd zouden zijn inmiddels het besprokene in eigen bestuurskring oriënterend te bespreken ter peiling van de meningen.

Inmiddels werd op 14 Augustus 1958 vernomen dat de fabriek te Lobith zonder overleg met de overige bij de bespreking betrokkenen heeft besloten tot een volledige samenwerking met "Melkerij Lent". Hoewel het object van bespreking hierdoor wel iets is veranderd zijn in het hier volgende toch de verschillende bij de bespreking naar voren gekomen ideeën ten behoeve van een voortzetting van het overleg in het kort aangegeven en van enkele opmerkingen voorzien. Voor het overige wordt verwezen naar de in Juli 1958 toegezonden nota van de bondssecretaris, getiteld Samenwerking Didam - Herwen - Lobith - Zevenaar" en naar de tegelijkertijd ontvangen cijfergegevens betreffende investeringen etc.

Korte aanduiding van enkele naar voren gekomen plannen:

I.

Aanvankelijk is gesteld dat gestreefd zou kunnen worden naar de vorming van een topcoöperatie, waarbij:

- a) de consumptiemelkvoorziening (afzet) in eigen werkgebied bij de topcoöperatie zou zijn;
- b) de topcoöperatie een overeenkomst, in de zin van een belangengemeenschap, met de
- c) C.A.M.I.Z., zou vormen met het doel
  1. de tekorten van de C.A.M.I.Z., die waarschijnlijk met de jaren zullen toenemen, te deken, zodat de prijs van de consumptiemelk naar de topcoöperatie toe zou doorwerken.
  2. de C.A.M.I.Z. voorziet in de behoefte aan flessenproducten etc. voor de consumptiemelk afzet van de topcoöperatie.
  3. de topcoöperatie sluit de vier bestaande fabrieken en bouwt een eenvoudig zuivelbedrijf voor de verwerking van de eigen melk die overblijft na voorziening in de C.A.M.I.Z. Behoefte. Dit bedrijf zou een ongunstige bezettingsverdeling over het jaar hebben, daar in de winter veel melk naar de C.A.W.Z., zou moeten worden gezonden en 'e zomers weinig of niets,,

Commentaar,

Het plan heeft als gunstige kanten:

- 1) technisch goede consumptiemelkvoorziening van eigen streek;
- 2) toenemende deelname in consumptiemelkvoorziening Arnhem (indirect);
- 3) minder kosten aan arbeid op de resterende "Zuivelmelk",

De "Waarde" van het plan hangt sterk al van de voorwaarden welke in overleg met de C.A.M.I.Z. zouden kunnen worden vastgesteld.

Een bezwaarkant is de investeringen welke bij een nieuwe fabriek nodig zijn,

II.

In de nota van de bondssecretaris van Juli 1958 wordt een voorstel gedaan met volgende hoofdtrekken:

- a) Vorming van een topcoöperatie.
- b) Sluiting van de bedrijven te Lobith en Herwen.
- c) Handhaving consumptiemelkvoorziening (afzet) in eigen werkgebied,
- d) Stopzetting bereiding flessenproducten,
- e) Overeenkomst in de zin van belangengemeenschap met de C.A.M.I.Z. waarbij:
topcoöperatie aanvullingsmelk levert;
C.A.M.I.Z. flessenproducten levert.

Het plan II is vrijwel identiek aan plan I met deze uitzondering dat geen nieuwbouw wordt toegepast, doch enige verbouwing te Didam en mogelijk ook Zevenaar.

Het heeft dezelfde voordelen en schaduwzijde als plan I, doch eist minder grote bedragen aan investering op korte termijn.

III.

- a) Directe fusie van de 3 coöperaties en de N.V., onder liquidatie van de verenigingen en de N.V. De boeren worden meteen lid van de een nieuwe coöperatieve vereniging, die lusten en lasten overneemt.
- b) Overeenkomst met de C.A.M.I.Z. in de zin van belangengemeenschap voor:

1. levering flessenproducten aan nieuwe coöperatie;
2. levering van nieuwe coöperatie aan C.A.M.I.Z. van aanvullingsmelk;
3. sluiting oude bedrijven, oprichting nieuwe zuivelfabriek voor verwerking van de rest melk van de nieuwe coöperatie en mogelijk van de C.A.M.I.Z. in de zomer.

Commentaar.

Doel is meer directe weg inslaan om deel te nemen in opbrengst consumptiemelkvoorziening Arnhem, door sterkere binding aan de C.A.M.I.Z.

Vermindering van lasten in de toekomst door opheffing bestaande bedrijven en centralisatie van de melkverwerking.

Bezwaar is de kans dat aangesloten leden en leveranciers mogelijk niet in voldoende mate overgaan naar topcoöperatie.

IV.

- 1) Vorming topcoöperatie.
- 2) Sluiting bedrijven Zevenaar - Lobith.
- 3) Handhaving bereiding flessenproducten.
- 4) In een later stadium eventueel contact met de C.A.M.I.Z, opnemen.

Commentaar

Bij dit plan wordt er van uitgegaan dat een overgang slechts zeer geleidelijk zal moeten geschieden, De sluiting van Zevenaar wordt voorgesteld op grond van de overweging dat in de omgeving van Herwen een belangrijke hoeveelheid melk gewonnen wordt,

Het plan biedt niet veel mogelijkheden tot bezuinigingen respectievelijk opbrengstvermeerderingen op korte termijn en vergt waarschijnlijk belangrijke investeringen te Herwen.

V.

- 1) Vorming topcoöperatie.
- 2) Instandhouding van de vier bedrijven.
- 3) Betere verdeling van de melkritten.
- 4) Investeringen te Tolkamer teneinde daar een behoorlijke melkinrichting te verkrijgen.
- 5) Boerenmelkaanvoer in Tolkamer stoppen.
- 6) Investering te Didam voor weiverwerking.

Commentaar

Dit plan biedt zo goed als geen kans op kostenverlaging en vergt bovendien nieuwe investeringen, terwijl de huidige behoefte aan investeringen daarnaast blijft bestaan, doordat 4 fabrieken in werking blijven.

Verslag van de bespreking tussen bestuur en directeur van de C.A.M.I.Z.[1] te Arnhem, bestuur en directeur van "Herwen en Aerdt" te Herwen[2] en de heren Ir. Oosterhof en Middelbeek van de Gelders-Overijsselse Zuivelbond[3], gehouden op Dinsdag 16 December 1958, des middags 3 uur ten kantore van de C.A.M.I.Z. te Arnhem.

De voorzitter van de C.A.M.I.Z. opent de bespreking en heet alle aanwezigen welkom. Hij herinnert er aan dat in deze bespreking de door de Zuivelbond uitgewerkte conceptstatutenwijzigingen en de overeenkomst voor de **verhuur** van het bedrijf van Herwen en Aerdt aan de C.A.M.I.Z., alsmede de door deze beide coöperaties hierover gemaakte schriftelijke opmerkingen behandeld zullen worden ten behoeve van de tussen haar beoogde samenwerking, waarbij Herwen en Aerdt voor een proefperiode van hoogstens drie jaar lid van de C.A.M.I.Z. wordt zonder daarbij aansprakelijkheid voor de schulden van de C.A.M.I.Z. op zich te nemen. Spreker deelt verder mede dat het bestuur van de C.A.M.I.Z. de in haar statuten aan te brengen wijzigingen heeft behandeld. Hierbij komen enkele moeilijkheden voor. Het plan is deze met onze jurist en de G.O.Z. te behandelen en dan de gehele wijziging af te werken.

Vervolgens worden de schriftelijke opmerkingen van de C.A.M.I.Z. behandeld. Statutenwijziging C.A.M.I.Z.

art.11, lid 1, aanvulling.

De C.A.M.I.Z. heeft opgemerkt dat zij het niet juist acht daarin te stellen dat de leden-rechtspersonen hun stem collectief moeten uitbrengen. Zij is van mening dat het lid zelf zal moeten uitmaken of het collectief dan wel haar afgevaardigden individueel laat stemmen.

De heer Oosterhof acht het logisch dat voor een dergelijk lid collectief wordt gestemd daar het niet juist is dat haar afgevaardigden onderling verdeeld zouden kunnen optreden. De stemmen van het lid moeten volgens hem haar meerderheidsstandpunt ,weergeven.

De directeur van de C.A.M.I.Z. zet het standpunt van het bestuur van de C.A.M.I.Z. uiteen. Hij stelt dat dit het lid vrij laat te beslissen dat voor haar al of niet collectief wordt gestemd, waarom het niet nodig is dat de statuten van de C.A.M.I.Z. dit verplichtend stellen.

Deze bedoelde vrijheid meent de C.A. M. I. Z. vooral aan een dergelijk lid te moeten geven als dit een naamloze vennootschap is, waarbij de leiding anders ligt en een aantal aandeelhouders de rechten uitoefenen en de verplichtingen dragen.

De heer Oosterhof handhaaft zijn mening ten aanzien van leden-coöperaties, doch erkent dat de mogelijkheid van individueel stemmen voor de afgevaardigden van leden-naamloze vennootschappen gewenst kan zijn. Besloten wordt de redactie van de aanvulling van art. 11 lid 1 als volgt vast te stellen :

Leden als bedoeld in artikel 5 lid 1a kunnen zich in de algemene vergadering doen vertegenwoordigen door ten hoogste tien hunner leden of aandeelhouders, die persoonlijk voorzien dienen te zijn van een lastbrief. Alle afgevaardigden hebben het recht aan de beraadslagingen deel te nemen. De wijze waarop de stemmen van deze leden worden uitgebracht, wordt geregeld bij huishoudelijk reglement.

In het huishoudelijk reglement dient dan te worden voorgeschreven dat de lastbrief het aantal uit te brengen stemmen moet aangeven.

Art. 23 toegevoegd lid 3.

Met de redactie van deze toevoeging gaan de besturen accoord.

Er wordt nog overeengekomen in het huishoudelijk reglement te bepalen dat het bestuur zowel een minimum als een maximum voor het aantal aan te wijzen adviserende bestuursleden vaststelt.

Tijdsduur en opzegging van het lidmaatschap.

De C.A.M.I.Z. heelt de opmerking gemaakt dat in de statuten dient te worden opgenomen dat het lidmaatschap niet langer dan 3 jaar mag duren en dat beide partijen dit te allen tijde binnen die periode moeten kunnen opzeggen met een opzeggingstermijn van enkele maanden.

De heer Oosterhof deelt mede dat de wet dit niet toelaat.

De directeur van de C. A. M.I. Z. licht toe dat voorkomen moet worden dat een lid-coöperatie of een lid-N.V. onbepaald lid kan blijven, waardoor de mogelijkheid zou ontstaan dat de C.A.M.I.Z. te veel van dergelijke leden krijgt. Bovendien moet het mogelijk zijn dat door beide partijen op korte termijn het lidmaatschap beëindigd kan worden omdat dit het beste is als de samenwerking niet bevalt.

De heer Oosterhof erkent de juistheid en billijkheid hiervan; het bestuur van Herwen en Aerdt eveneens, doch dit meent dat tevens voorkomen moet worden dat de C.A.M.I.Z. de samenwerking met Herwen en Aerdt kan opzeggen als er intussen een samenwerking is ontstaan tussen de C. A. M.I. Z. en een ander bedrijf.

In verband hiermede wordt besloten een en ander te regelen in een overeenkomst tussen de C.A.M.I.Z. en Herwen en Aerdt, waarin tevens bepaald wordt dat:

- a. Beide partijen deze overeenkomst te allen tijde kunnen opzeggen.
- b. Herwen en Aerdt verplicht is haar lidmaatschap bij de C.A.M.I.Z. op te zeggen wanneer een opzegging van deze overeenkomst plaats heeft. Aan deze verplichting moet een sanctie (boeteclausule) verbonden worden.
- c. De C.A.M.I.Z. aan Herwen en Aerdt de gelegenheid moet geven een fusie met haar aan te gaan als de C. A. M.I. Z. een fusie met een ander bedrijf aangaat vóór het tijdstip dat een fusie tussen Herwen en Aerdt tot stand komt.

Het lidmaatschap moet altijd eindigen aan het einde van een boekjaar en drie maanden van te voren worden opgezegd.

Concept-contract C.A.M.I.Z. - Herwen en Aerdt.

Naar aanleiding van de schriftelijke vragen en opmerkingen van de C.A.M.I.Z. deelt de heer Middelbeek betreffende het sub 2c en d bepaalde mede, dat dit inhoudt dat in de huur geen afschrijving, waarover belasting betaald moet worden, mag worden opgenomen.

Verder wordt besloten onder sub 6 niet te laten vervallen het laatste gedeelte van de tweede zin: de opbrengst van het verkochte mag evenwel niet dienen tot verhoging van de melkprijs die Herwen aan zijn leden uitbetaalt. Er zal een aanvullende algemene bepaling worden opgenomen dat geen onttrekkingen aan het vermogen van Herwen mogen plaats hebben.

Op een desbetreffende vraag van de C.A.M.I.Z. deelt de heer Oosterhof vervolgens mede dat de bepaling in het huishoudelijk reglement van Herwen en Aerdt omtrent teruglevering van wei niet betekent dat aan haar leveranciers altijd wei teruggeleverd moet worden maar alleen als de fabriek deze beschikbaar heeft.

Onderwerpen, waarover door Herwen en Aerdt schriftelijk om toelichting is gevraagd.

1. Melkaanvoer.

- a) Beide besturen zijn het erover eens dat reeds tijdens de proefperiode van samenwerking het melkvervoer zo economisch mogelijk gemaakt moet worden. Aangegane verplichtingen tot de nieuwe aanbesteding tegen 1 April a.s. moeten echter nagekomen worden.
- b) Afhaaltijden bij de boeren van de C.A.M.I.Z. zijn: in de winter 7. 30 uur, in de zomer des morgens 7. 00 uur, des avonds 6. 30 uur (Zaterdagsavonds 6. 00 uur).
- c) Bij fusie zal ook t.a.v. het melkvervoer voor alle melkleveranciers zo goed mogelijk een gelijke gedragslijn gevolgd moeten worden.

Opdat het bestuur van Herwen en Aerdt haar leden zo goed mogelijk kan inlichten op haar algemene ledenvergadering zullen de directeur van Herwen en Aerdt en de heer Roelofsen van de C.A.M.I.Z. op 23 December a.s. nagaan welke veranderingen in het melkvervoer van Herwen en Aerdt nodig zijn, althans voorzover dit dan reeds te beoordelen is.

2. Bussenwassen.

4. Ondermelk en wei.

Daar de C.A.M.I.Z. bijna het gehele jaar de melk van Herwen en Aerdt voor haar afzet van consumptiemelk kan gebruiken besluiten beide besturen om economische redenen in principe dat de fabriek van Herwen stilgelegd zal worden. De fabriek en inventaris zullen tijdens de proefperiode echter in goede staat van onderhoud moeten worden gehouden.

Wei behoeft dan niet teruggeleverd te worden. Voorzover geen voermelk wordt teruggeleverd kunnen de bussen, door de C.A.M.I.Z. gewassen, dan schoon naar de leveranciers terug gaan. Nader zal moeten worden bekeken wat het beste is, zomers de overmelk als zodanig te verkopen of daarvan kaas te maken en de wei te verkopen ofwel te zijner tijd de ondermelk te verpoederen of te laten verpoederen voor teruglevering aan de boeren in de winter.

De teruglevering van voermelk heeft plaats tegen adviesprijs van de G.O.Z. en de levering van poeder ongeveer tegen marktprijs.

3. Personeel.

De kern van het personeel, die Herwen en Aerdt weer nodig zal hebben om haar bedrijf voort te zetten voor het geval de samenwerking wordt beëindigd, zal in dienst van de Camiz overgaan. Dit betreft een kaasmaker, die echter in hoge mate invalide is, een bedrijfscontroleur, een botermaker, een chauffeur en misschien een of twee andere personen. Aan deze personen zal een reisvergoeding worden gegeven zodat zij in Herwen en Aerdt kunnen blijven wonen. Indien zij echter uit eigen beweging gaan verhuizen of van betrekking veranderen kan dit niet worden tegen gegaan.

4. Directeur Herwen en Aerdt.

De directeur van Herwen en Aerdt behoudt deze titel gedurende de proefperiode van samenwerking, tijdens welke het bedrijf van Herwen en Aerdt door de, C.A.M.I.Z. wordt beheerd en geëxploiteerd. Het is nog niet te zeggen welke titel hij na een fusie zal krijgen, daar het niet de bedoeling is de leiding van de C.A.M.I.Z. in handen van 2 directeuren te leggen en ook de post van onderdirecteur voor het bedrijf is bezet. In elk geval zal hij tijdens de proefperiode van samenwerking en na fusie in een hem passende functie er financieel niet op achteruit mogen gaan.

5. Leveringen aan leden.

De bedoeling van de C.A.M.I.Z. is, evenals aan haar eigen, ook aan de melkleveranciers van Herwen en Aerdt boter, kaas en melkproducten te leveren tegen consumentenprijs om moeilijkheden met afnemersdetaillisten te vermijden.

6. Boter en kaas zullen tijdens de proefperiode aan de afnemers van Herwen en Aerdt in haar verpakking worden afgeleverd.

7. Veeverbetering.

Aan de leveranciers van Herwen en Aerdt zal ook een subsidie van f 2, 50 per jaar en per koe die in controle is gegeven worden. Het monstersonderzoek wordt voor de leveranciers van de C.A.M.I.Z. gratis op haar laboratorium verricht. Van deze mogelijkheid kunnen ook de leveranciers van Herwen en Aerdt gebruik maken. Als zij dit niet doen dan kan daarvoor echter geen vergoeding naast de genoemde f 2, 50 gegeven worden.

8. Uitbetaling melkgeld.

Afgesproken wordt dat aan de leveranciers van Herwen en Aerdt gedurende de eerst twee maanden de toeslag van eerste klas melk uitbetaald zal worden om hen in de gelegenheid te stellen zich aan te passen aan de daarvoor bij de C.A.M.I.Z. geldende eisen.

Tijdens deze twee maanden zal intensieve voorlichting omtrent de kwaliteitsverbetering aan hen worden gegeven, met name zullen de leveranciers waarvan de melk in de 2e of 3e klasse wordt ingedeeld, persoonlijk worden bezocht. Na afloop van die 2 maanden zal voor hen dezelfde toeslag en korting gelden als voor die van de C.A.M.I.Z.

De uitbetaling van het melkgeld zal telkens 14 dagen na afloop van elke vierwekelijkse periode en zo spoedig mogelijk door overboeking naar boerenleenbanken plaats hebben.

9. Verhouding tot niet-leden.

Op de uitbetaling aan niet-leden wordt per periode 0,20 ct. per kg gekort. Bovendien ontvangen zij bij de nabetaling niet het deel dat voor de leden op ledenkapitaalrekening wordt bijgeschreven.

10. Ledenkapitaal.

De rente over het ledenkapitaal wordt door het bestuur vastgesteld en bedraagt thans 3%.

Nader zal worden bekeken of bij fusie het ledenkapitaal van de leden van Herwen en Aerdt aan hen uitbetaald zal worden.

Na deze behandeling van de uitwerking van de gedachte vorm van samenwerking en van naar voren gebrachte onderdelen schetst de heer Oosterhof in het kort het verloop van de plaats gevonden besprekingen.

Spreker meent dat het juist is dat de besturen van de C.A.M.I.Z. en Herwen en Aerdt thans besluiten of zij ter verbetering van de positie van haar leden en melkleveranciers de uitgewerkte vorm voor een proefperiode van samenwerking willen laten ingaan met het doel zo spoedig mogelijk tot fusie van de beide coöperaties te komen. Zo ja dan kan de verdere afwerking van de statutenwijzigingen en de overeenkomsten plaats hebben.

De voorzitters van de C.A.M.I.Z. en Herwen en Aerdt antwoorden namens hun besturen dat zij hiertoe beslist wensen over te gaan. Daarop wenst de heer Oosterhof beide besturen van harte geluk met dit besluit en hoopt dat de verdere ontwikkeling het beoogde doel als resultaat zal geven. De voorzitters van de beide coöperaties danken de heer Oosterhof voor zijn gelukwensen en hem en de heer Middelbeek voor het vele werk en de moeite die zij zich getroost hebben.

Ten slotte wordt nog besproken dat het voorstel tot wijziging van de statuten van de C.A.M.I.Z. op de agenda van haar algemene ledenvergadering op 29 December 1958 zal voorkomen en afgesproken dat Herwen en Aerdt in de tijd van 15-20 Januari a.s. een ledenvergadering zal houden

waarin het voorstel tot samenwerking, enz. behandeld zal worden. Van te voren zullen de leden van Herwen en Aerdt schriftelijk op de te nemen besluiten voorbereid worden.

-----

[1] Voorzitter C.A.M.I.Z. was W.G. Willemsens / Directeur W. Vroegindewey

[2] Voorzitter "Herwen en Aerdt" was A.W. Stappershoef / Directeur D.J. Haker

[3] Ir. A.T. Oosterhof Secr. (opvolger in 1958 van Ir. R.C. Jonkman) S. Middelbeek belastingdeskundige G.O.Z.

II Verslag ledenvergadering 1959

Ledenvergadering Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt”

Dinsdagavond jl. vond de algemene ledenvergadering plaats van genoemde zuivelfabriek in zaal Reintjes te Herwen. In deze vergadering zou beslist worden over al of niet samenwerken met de Camiz te Arnhem. Dat dit feit de volle belangstelling had van alle leden, bleek wel uit de grote opkomst en uit verschillende reacties voor de vergadering. Meer dan 100 leden waren aanwezig, die 220 stemmen vertegenwoordigden. Eveneens waren aanwezig 2 afgevaardigden van de G.O.Z. uit Zutphen, alsmede de directeur en het personeel van de fabriek, daar ook zij hierbij ten nauwste waren geïnteresseerd. In de naaste omgeving waren echter meer belangstellenden die nieuwsgierig waren naar de uitslag van de stemming en die er een paar koude voeten voor over hadden om het nieuws zo gauw mogelijk uit de eerste hand te vernemen.

De voorzitter, de heer G. Goes, opende de vergadering en heette allen welkom. Hij zette het voorstel van het bestuur uiteen en verklaarde, dat het bestuur zich had afgevraagd of ze zo door konden gaan of dat er andere wegen gezocht moesten worden. Aanvankelijk hadden ze contact opgenomen met de Zuivelfabriek te Lent, later met de Camiz. Sedert augustus waren besprekingen gevoerd, waarvan uiteindelijk dit bestuursvoorstel (dat wij in onze editie van vorige week uitvoerig hebben besproken, red.) het resultaat was.

Hierna vroeg de heer Gasseling het woord, wat door de voorzitter werd geweigerd. Op een vraag van de heer Peters, dat hij benieuwd was de reden te vernemen van deze handelwijze, werd alsnog het woord verleend aan de heer Gasseling. In een uitvoerig en gedocumenteerd betoog zette hij zijn mening over een en ander uiteen en stak niet onder stoelen of banken, dat hij, en met hem nog velen, het met het bestuursvoorstel niet eens was.

Punt 2 van de agenda de notulen; deze konden zonder enige verandering onder dankzegging worden goedgekeurd.

Hierna was de bestuursverkiezing aan de orde. Van te voren waren nog de namen van 2 kandidaten ingediend n.l. J. de Vries en J. Gasseling. Bij de stemming kregen de heren Th. Grob 116; Stappershoef 114; Gasseling 108 en de Vries 102 stemmen. Het vereiste aantal was de helft plus een, zodat de zittende leden Grob en Stappershoef herkozen waren.

Voor een ingewijde bleek uit deze stemming echter al duidelijk, dat het volgende agendapunt nooit het vereiste stemmenaantal zou halen.

Punt 4 van de agenda: statutenwijziging werd aan de orde gesteld. De afgevaardigden van de G.O.Z. uit Zutphen de heren Middelbeek en Oosterhof, zetten uitvoerig uiteen het grote belang dat hieraan verbonden was i.v.m. de samenwerking met de Camiz. Zij schetsten de vele voordelen van deze samenwerking o.a. 70 ct. per 100 kg. meer opbrengst van de melk in de afgelopen jaren. Zij adviseerden de leden dan ook tot deze wijziging over te gaan. Mevr. Derksen vroeg of de heren wel het jaarverslag over 1958 van de Camiz hadden gelezen, daar over dit jaar een heel andere melkprijs was betaald. Hiervan waren deze afgevaardigden nog niet op de hoogte.

De heer Gasseling memoreerde, dat wel de voordelen van de Camiz naar voren waren gebracht, waarom dan ook niet van „Herwen en Aerdt”. Kregen de veehouders niet spuitingskosten, uitgezonderd voor mond-en klauwzeer vergoed? Had de Herwense fabriek in de achter ons liggende jaren niet tweemaal over afgelost en wel fl. 340.000.-? Dit was toch ook wel 'n bewijs, dat 't be-

drijf rendabel was En i.v.m. de samenwerking vroeg hij, waar of in dat geval de melk werd opgehaald. Aan huis, zoals voorheen, was het antwoord. Dan moeten de heren eens gaan kijken in die gebieden waar de Camiz de melk thans ophaalt. Dit is niet aan huis maar op een of ander centraal verafgelegen punt meestal. Tot grote hilariteit van de aanwezigen merkte hij nog op, dat wanneer een zeeman overboord valt en door een haai opgeslokt wordt, men toch moeilijk kan spreken, dat deze zeeman in samenwerking met de haai de reis voortzet!

Over en weer werd nog tot in den brede uitgeweid over een en ander. Toen het voorstel in stemming werd gebracht waren 109 stemmen voor en 109 stemmen tegen en 2 onthoudingen.

Hiermee was het voorstel verworpen daar voor statutenwijziging twee-derde meerderheid vereist is. Bijgevolg kon punt 5 betreffende de samenwerking gevoegelijk blijven rusten.

De heer Peters merkte nog op, dat nu de stemming onder de leden zo verdeeld was, naar hij hoopte, in de toekomst allen eendrachtig zouden blijven samenwerken tot bloei van de Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt". Hierna kon de voorzitter deze vergadering sluiten.

Rest ons nog te vermelden, dat naar wij vernemen, diezelfde nacht de vlag nog wapperde van de Zuivelfabriek.

IIIa Gunstig jaar voor de Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt”.

Ofschoon in 't afgelopen jaar veel bedrijven van de droogte hebben geleden, wat direct merkbaar was in de melkopbrengst heeft de Zuivelfabriek 43.661 kg melk meer ontvangen dan in het jaar daarvoor. In totaal werd door de veehouders geleverd 3.107.434 kg melk. Dit deelde de directeur van de Coöp. Zuivelfabriek, de heer Haker, maandagavond aan de leden mede tijdens de jaarvergadering in zaal Reintjes.

Ook de eindafrekening over het melkprijsjaar 9 nov. 1958 tot en met 7 november 1959 was bekend geworden (behoudens goedkeuring). Over het gehele jaar rest nog na te betalen f 0,54 per 100 kg melk en f 0,16 per kg melkvet. Omgerekend bij 3.70 % vet bedraagt dit nog f 1.13 per 100 kg melk. Zodra dit bedrag door de Minister is verrekend, wordt het geld aan de leden toegezonden.

Wederom wordt overgegaan tot het geven van een voorschotuitkering op het nieuwe melkprijsjaar. Bij de eerstvolgende melkafrekening ontvangen de leden een voorschot van 2 cent per kg melk plus f 0.50 per kg melkvet. Dit bedrag komt neer op f 3.85 per 100 kg melk bij 3.70 % vet. De eerste betaling geschiedt vanaf 3 januari jl. Daar het melkprijsjaar echter 8 november is begonnen, wordt nog naberekend het voorschot over de periode van 8 november t.e.m. 2 januari. Zoals gezegd werd in totaal ruim 3.100.000 kg melk ontvangen. Het vetgehalte daalde echter enigszins en wel van 3.67 % over 1958 tot 3.63 % over 1959. Waarschijnlijk is dit ook een gevolg van de grote droogte, waardoor de voedselpositie op verschillende bedrijven onvoldoende was, zodat zelfs in de weide bijgevoederd moest worden.

Tot slot werd nog medegedeeld, dat het bestuur overweegt om over te schakelen op een olie-stookinstallatie. De voordelen van verschillende aanbiedingen worden bestudeerd en tezijnertijd kunnen de leden nadere mededelingen hieromtrent verwachten.

Uit hetgeen op deze jaarvergadering te beluisteren viel, kunnen we concluderen, dat de belangen van de melkleveranciers bij het actieve bestuur in goede handen zijn en dat de directeur met zijn staf van technisch personeel borg staan voor de groei en bloei van de Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt”.

IIIb Tweede verslag in zelfde krant

Maandagavond hield de Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt” haar jaarvergadering in zaal Reintjes te Herwen. Voorzitter Stappershoef kon een groot aantal leden welkom heten. De heer Sloot secretaris, las vervolgens de notulenvoor van de vergadering, die op 31 juni jl. in hotel Jansen te Lobith was gehouden. Dit keurig verzorgde verslag kreeg de instemming van de vergadering en werd onder dankzegging zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd.

Veeziekten

Hierna was het woord aan Dr. Bertels, dierenarts te Zevenaar, die sprak over de opfok van biggen, de verschillende ziektes en voedingsstoornissen. Om gezonde en sterke biggen te krijgen moet men reeds bij het moederdier beginnen. Voer vooral geen kaaswei aan dragende of voedende zeugen, aldus Dr. Bertels. De praktijk heeft bewezen, dat zwakke biggen het gevolg hiervan

zijn. Ook dient men te zorgen voor een behoorlijke temperatuur in het biggenhok. Diverse biggenziektes werden behandeld en goede raadgevingen gegeven. Tot slot deelde hij mede, dat de praktijk heeft uitgemaakt, dat droge voeding voor biggen niet alleen beter is dan slobber, maar ook financieel voordeliger. Wel moet men de biggen 2 uur voor 't voeren voldoende water geven.

Hierna kregen de leden gelegenheid tot 't stellen van vragen. Opvallend was de duidelijke wijze, waarop Dr. Bertels de vragen beantwoordde, en de moeilijkheden, die vaak optreden, toelichtte.

Na de pauze sprak Dr. Bertels over de opfok van kalveren en de moeilijkheden en ziekten, die hierbij aan de dag treden. Sterk af te raden was een kalf opfokken in een varkenshok, terwijl goed strooien een eerste vereiste is. Aanbeveling verdient het de eerste 3 weken niet meer dan 3 liter melk per dag te voeren. Misschien groeit het kalf dan niet zo hard als anders, maar het uiteindelijke resultaat is beter. Men krijgt gezonde en sterke kalveren, die tijdens het groeiproces minder vatbaar zijn voor verschillende ziekten die anders vaak optreden. Verschillende voedingsstoornissen werden hierbij besproken, alsmede de longwormziekte en de tussenklauwziekte. Na afloop van deze uiteenzetting kreeg Dr. Bertels diverse vragen te beantwoorden. Geen wonder was het, dat de voorzitter hem, mede namens de leden hartelijk dankte voor de leerzame uiteenzettingen.

Bestuursverkiezing

Hierna volgde punt 4 van de agenda, n.l. bestuursverkiezing. De heer G. Goes was periodiek aftredend en stelde zich wederom herkiesbaar. Na gehouden stemming bleek, dat hij wederom herkozen was. De heer Goes dankte de leden voor 't in hem gestelde vertrouwen en gaf de verzekering dat de groei en bloei van de Coöp. Zuivelfabriek zijn voortdurende aandacht had.

Mededelingen:

Hierna deed de voorzitter enkele mededelingen en bracht tevens enige voorstellen naar voren. Allereerst stelde 't bestuur voor de uitbetaling van de melkgelden in 't vervolg via de bank te doen. Als alle leden hiermee akkoord gingen was deze methode kostenbesparend. Dit voorstel bracht heel wat tongen in beroering en vooral het onnodige tijdverlies bij 't innen van deze gelden werd als 'n groot nadeel opgevat. Na enige discussie werd dit voorstel dan ook door de leden verworpen.

Enkele mededelingen werden gedaan i.v.m. de abortusbestrijding. Wie hierover nog nadere inlichtingen wenst, kan deze ten allen tijde bekomen bij de heer H. Heiltjes.

Vervolgens gaf de heer Haker, directeur van de Zuivelfabriek een overzicht van het afgelopen jaar, waarover U elders in dit blad meer kunt lezen. (IIIa)

Rondvraag

Bij de rondvraag werd de vraag geopperd, of er geen mogelijkheid bestond, dat de veehouders verlost worden van 't tijdrovende bussenwassen. Daar de veehouders in deze bussen wei en ondermelk terug ontvangen, bleken hierbij verschillende moeilijkheden op te treden. De heer Haker merkte ad rem op, dat op andere plaatsen meermalen gebleken was, dat de boeren de bussen schoon gewassen terug ontvangen en dan, als de tankauto met de ondermelk of wei op 't bedrijf komt doodnuchter zeggen: „Doe 't maar in de bussen"! ! Hierover zal door het bestuur nader overleg gepleegd worden i.v.m. de nodige investering, die dit vraagt. Terzijnertijd worden hier nadere mededelingen over verstrekt. Nadat nog enkele vragen tot volle tevredenheid werden beantwoord kon de voorzitter deze geanimeerde vergadering sluiten.

IV Verslag Jaarvergadering febr. 1960

Jaarvergadering Zuivelfabriek

Herwen. - De Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt" hield een dezer dagen een jaarvergadering in zaal Reintjes, welke goed werd bezocht. De notulen werden keurig in orde bevonden en vervolgens was het woord aan dr. Bertels, dierenarts te Zevenaar, die sprak over verschillende veeziektes. Hij keurde het voederen van kaaswei bij zeugen ten strengste af daar dit een hoofdoorzaak vormt van zwakke biggen. Verschillende biggenziektes passeerden de revue alsmede diverse voedingsstoornissen. Droge voeding is niet alleen aanbevelingswaardig maar financieel ook voordeliger, aldus de spreker, al moet dan wel twee uur van te voren voldoende water gegeven worden.

Na deze uiteenzetting kregen de leden voldoende gelegenheid tot vragen stellen waarvan een dankbaar gebruik werd gemaakt. Na de pauze sprak dr. Bertels over het opfokken van kalveren en eveneens over verschillende ziekten en voedingsstoornissen.

Nadat spr. de gestelde vragen had beantwoord werd hij door de voorz. namens bestuur en leden hartelijk dank gezegd voor zijn zeer leerzame en vakkundige uiteenzetting.

Bij de bestuursvergadering werd de heer G. Goes die periodiek aftredend was herkozen. Het bestuur stelde voor de uitbetaling van melkgelden voortaan via de bank te doen geschieden. Dit voorstel werd echter teruggenomen. Degenen die nog iets meer willen weten van het voorstel tot abortusbestrijding kunnen zich in verbinding stellen met de heer H. Heiltjes. De heer Haker gaf een overzicht van het afgelopen jaar en deed nog enkele belangrijke mededelingen.

In dezelfde krant

40-jarig jubileum

Herwen. - Op 6 maart a.s. zal het 40 jaar geleden zijn dat machinist Berendsen in dienst trad bij de Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt". Op die dag zal hij wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd tevens de fabriek verlaten. Wij twijfelen er niet aan dat het de jubilaris, die veertig jaar lang zijn beste krachten aan de Zuivelfabriek heeft geschonken die dag niet aan belangstelling zal ontbreken

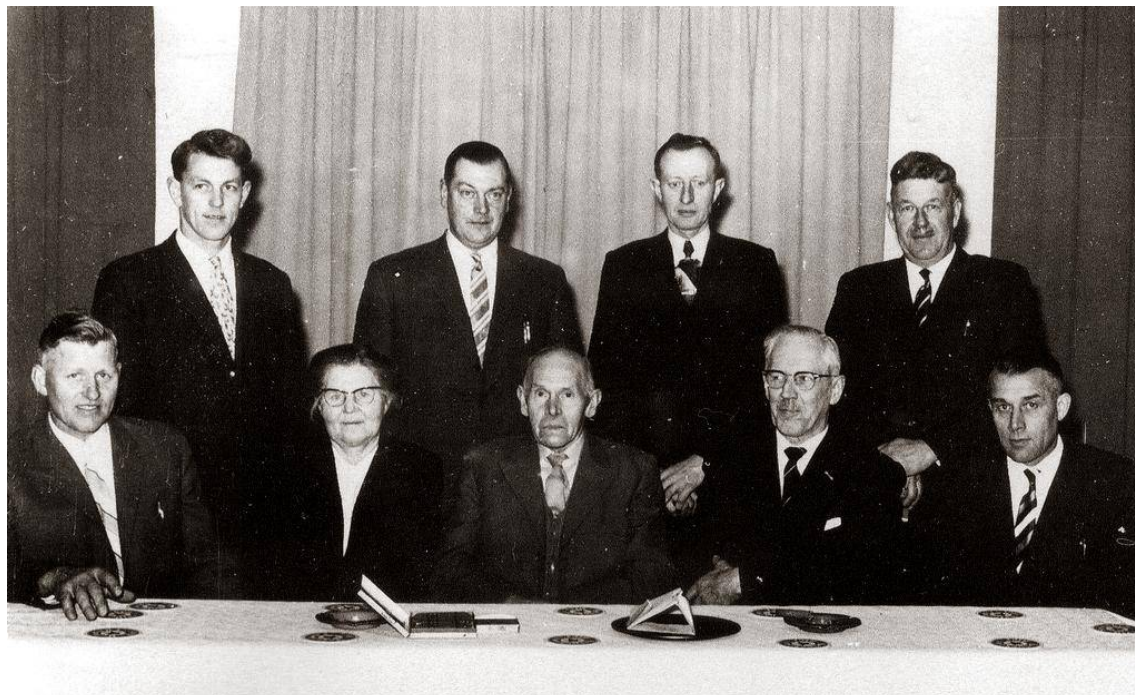

1960-03-11 Liemers Lantaarn 1960 vrijdag 11 maart

Verslag receptie Berndsen

40-Jarig jubileum bij de Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt”

Maandagavond jl. vond in zaal Reintjes een drukbezochte receptie plaats. De heer G. A. Berendsen vierde die dag zijn 40jarig jubileum als machinist van de Zuivelfabriek en nam tevens als zodanig afscheid, wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Het bestuur van de Coöp. Zuivelfabriek was aanwezig, alsmede het dagelijks bestuur van de K.A.B. en de Landarbeiderbond St. Deusedit". Ook de collega's van de jubilaris met hun dames kwamen hem gelukwensen op dit feest.

De jubilaris met zijn echtgenote temidden van het bestuur van de Coöp. Zuivelfabriek. Zittend v.l.n.r. de heer Goes. Mevr. Berntsen, de jubilaris, de heer Berendsen en de heren Peters en Stappershoef. Staande v.l.n.r. de heren Sloot directeur Haker, Holtslag en Grob.

Als eerste sprak de heer H.C.M. Peters namens het bestuur van de Coöp. Zuivelfabriek. Hij complimenteerde de heer Berendsen met zijn 40-jarig jubileum en zei bijzonder prettige (herinneringen ?) dingen aan de jubilaris te hebben. Bijzondere lof bracht hij de heer Berendsen voor het feit, dat hij als machinist steeds op tijd was geweest gedurende deze 40 jaren en zijn werk onder moeilijke omstandigheden buitengewoon goed had verricht. In deze periode had de jubilaris veel ups en downs meegemaakt. Hij had zelfs de tijd nog gekend, dat de kaas 11 cent per pond opbracht in de crisistijd. Dikwijls had hij zich moeten behelpen met 2e hands machines, maar na de laatste oorlog had hij ook een periode van opgang en bloei meegemaakt. Spreker was hem bijzonder erkentelijk voor het vele en vaak moeilijke werk in het belang van de Zuivelfabriek. Hij deelde verder mede, dat de Kon. Ned. Zuivelbond de jubilaris had onderscheiden met de zilveren medaille, die hij de heer Berendsen overhandigde met de bijbehorende oorkonde. Hij wenste hem nog vele jaren in goede gezondheid, om van zijn welverdiend pensioen te genieten.

Namens het bestuur en de leden van de Coöp. Zuivelfabriek sprak de heer Stappershoef. Hij liet zijn gelukwensen vergezeld gaan van een enveloppe met inhoud.

Diverse gelukstelegrammen, felicitaties en bloemstukken waren binnengekomen en verschillende prachtige cadeaus waren de vertolking van de waardering, die de jubilaris allerwegen geniet.

Aangedaan dankte de heer Berendsen de aanwezigen voor hun komst en voor de prachtige geschenken, die hem waren aangeboden. Op eenvoudige, en vaak humoristische wijze vertelde hij, hoe hij 40 jaar geleden op een advertentie had gesolliciteerd.

De familie Bernten met voorzitter Peters

Hij verhaalde de primitieve werkmethodes die er in het begin heersten, de watersnood in 1926 en daarna de crisisjaren. Daarna de grote opbloei na 1945, wat wel tot uitdrukking kwam in de recordomzet aan melk. Na allen nog eens recht hartelijk bedankt te hebben, wenste hij allen nog een genoeglijke avond.

Moge het de heer Berendsen gegeven zijn, na zijn veertig jaren trouwe dienst, temidden van zijn familie nog lang te genieten van zijn welverdiend pensioen. Bij de vele felicitaties, die hij deze dag mocht ontvangen, voegen wij gaarne de onze.

IV 1960 1 maart Berendsen 40 jr. op melkfabriek

Maandagavond jl. vond in zaal Reintjes een drukbezochte receptie plaats. De heer G. A. Berendsen vierde die dag zijn 40jarig jubileum als machinist van de Zuivelfabriek en nam tevens als zodanig afscheid, wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Het bestuur van de Coöp. Zuivelfabriek was aanwezig, alsmede het dagelijks bestuur van de K.A.B. en de Landarbeiderbond „St. Deusedit”. Ook de collega's van de jubilaris met hun dames kwamen hem gelukwensen op dit feest.

Als eerste sprak de heer H.C.M. Peters namens het bestuur van de Coöp. Zuivelfabriek. Hij complimenteerde de heer Berendsen met zijn 40-jarig jubileum en zeide bijzonder prettige dingen aan de jubilaris te hebben. Bijzondere lof bracht hij de heer Berendsen voor het feit, dat hij als machinist steeds op tijd was geweest gedurende deze 40 jaren en zijn werk onder moeilijke omstandigheden buitengewoon goed had verricht. In deze periode had de jubilaris veel ups en downs meegemaakt. Hij had zelfs de tijd nog gekend, dat de kaas 11 cent per pond opbracht in de crisistijd. Dikwijls had hij zich moeten behelpen met - 2e hands machines, maar na de laatste oorlog had hij ook een periode van opgang en bloei meegemaakt. Spreker was hem bijzonder erkentelijk voor het vele en vaak moeilijke werk in het belang van de Zuivelfabriek. Hij deelde verder mede, dat de Kon. Ned. Zuivelbond de jubilaris had onderscheiden met de zilveren medaille, die hij de heer Berendsen overhandigde met de bijbehorende oorkonde. Hij wenste hem nog vele jaren in goede gezondheid, om van zijn welverdiend pensioen te genieten.

Namens het bestuur en de leden van de Coöp. Zuivelfabriek sprak de heer Stappershoef. Hij liet zijn gelukwensen vergezeld gaan van een enveloppe met inhoud.

Diverse gelukstelegrammen, felicitaties en bloemstukken waren binnengekomen en verschillende prachtige cadeaus waren de vertolking van de waardering, die de jubilaris allerwegen geniet.

Aangedaan dankte de heer Berendsen de aanwezigen voor hun komst en voor de prachtige geschenken, die hem waren aangeboden. Op eenvoudige, en vaak humoristische wijze vertelde hij, hoe hij 40 jaar geleden op een advertentie had gesolliciteerd. Hij verhaalde de primitieve werkmethodes die er in 't begin heersten, de watersnood in 1926 en daarna de crisisjaren. Daarna de grote opbloei na 1945, wat wel tot uitdrukking kwam in de recordomzet aan melk. Na allen nog eens recht hartelijk bedankt te hebben, wenste hij allen nog een genoeglijke avond.

Moge het de heer Berendsen gegeven zijn, na zijn veertig jaren trouwe dienst, temidden van zijn familie nog lang te genieten van zijn welverdiend pensioen. Bij de vele felicitaties, die hij deze dag mocht ontvangen, voegen wij gaarne de onze.

1960-12-20

VII Integrale overname, Agenda: vergadering 20 december 1960.

**Coöperatieve Stoomzuivelfabriek
"Herwen en Aerdt"
Herwen**

Oproeping voor de algemene vergadering te houden op dinsdag 20 december 1960, 's-avonds om half acht in Hotel Jansen te Lobith.

Agenda:

Opening.

Notulen.

Voorstel het bestuur te machtigen een overeenkomst met de Coöperatieve Arnhemse melkinrichting en Zuivelfabriek (Camiz) aan te gaan, waarin o.m. de volgende punten worden geregeld:

- * een garantieregeling met Camiz, waardoor de huidige reserve van ± f 25.000,-- bij liquidatie van Herwen voor uitkering aan de leden van Herwen beschikbaar blijft;
- * de overneming van het thans in dienst van Herwen zijnde personeel door Camiz;
- * het melkvervoer in de toekomst.

Van deze machtiging zal alleen gebruik worden gemaakt als het volgende agendapunt wordt aangenomen.

4. Voorstel de vereniging met ingang van 1 januari 1961 te liquideren

5. Voorstel het bestuur te belasten met de vereffening van de vereniging.

Dit punt zal alleen aan de orde worden gesteld als punt 4 wordt aangenomen.

6. Rondvraag.

7. Notulen van deze vergadering.

Dit punt zal alleen aan de orde worden gesteld als punt 4 aangenomen.

Sluiting.

Het bestuur.

Opmerking: Het met de Camiz af te sluiten contract ligt vanaf heden ter inzage bij de fabriek, 's-morgens tussen 10 en 12 uur en 's-middags tussen 2 en 5 uur. Een kort uittreksel is in bijgaande toelichting verwerkt. wordt

GELDERSCH-OVERIJSELSCH E BOND VAN COÖPERATIEVE ZUIVELFABRIEKEN

ZUTPHEN, NIEUWSTAD 69, TELEFOON (0 6750) 36 41, POSTREKENING 830130

Zutphen, 14 februari 1961.

Kort verslag van de vergadering van delegaties van de besturen van Didam en Herwen en van de raad van commissarissen van Zevenaar, tezamen met de heren Oosterhof en Middelbeek van de Zuivelbond, op vrijdag 3 februari 1961 's-avonds om 8 uur in café Heyting te Zevenaar.

De vergadering staat onder voorzitterschap van de heer Oosterhof.⁵ Deze deelt mee dat het doel van deze vergadering is te bespreken of het mogelijk is dat de drie organisaties in de toekomst zullen samenwerken. Er ontstaat dan een vereniging die 15 á 20 miljoen kg melk tot haar beschikking zal hebben.

Zowel Herwen als Zevenaar hebben geprobeerd te komen tot een of andere vorm van samenwerking met Camiz, deze plannen zijn niet verder gekomen dan het stadium van bestuursvoorstellen, de algemene vergaderingen konden hiermee geen instemming betonen. Hoewel de standpunten duidelijk zijn afgebakend, betekent dit niet dat nu de problemen ook de wereld uit zijn, de behoefte aan een reorganisatie blijft onverminderd voortbestaan en dit dient bij de besprekingen goed in het oog te worden gehouden.

De positie van Didam ligt volkomen anders, hier hebben regelmatig investeringen plaats gevonden en er is thans nog ruimte om meer melk te verwerken. Met het oog op de toekomstige ontwikkeling (arbeidspositie, mechanisatie) acht het bestuur van deze vereniging een grotere technische armslag wel gewenst, vandaar de belangstelling voor samenwerking.

Bij dit gesprek zal in hoofdzaak moeten worden gezocht naar oplossingen die de eenheid tussen de drie verenigingen kunnen bevorderen. Hierbij zijn enkele punten die speciale aandacht behoeven. Doel moet zijn te komen tot een vereniging die de bedrijven voor gemeenschappelijke rekening exploiteert en ook moet kunnen stilleggen. Deze vereniging zal één gelijke melkprijs uitbetalen. Uit de drie organisaties dient het bestuur van de vereniging voort te komen, de dagelijkse leiding dient te worden opgedragen aan een directeur waarvoor de heer Vennegoor⁶ in aanmerking komt. De melk dient te worden verwerkt op die plaats waar dit technisch en economisch het voordeligst kan, overmelk kan worden verkocht aan Comego of Berkelstroom. De melkverwerking in Herwen kan dan worden gestopt, in Zevenaar zullen enkele technische voorzieningen nodig zijn.

Financieel zal niemand er slechter van worden, verwacht mag worden dat tenminste de melkprijs van Didam kan worden bereikt. De financiële positie van de drie bedrijven is thans zo dat er bij liquidatie geen geld bij moet.

Van belang is er op te wijzen dat de positie van Zevenaar als n.v. anders is dan die van de beide coöperaties. De krediet waardigheid van de topcoöperatie zal dus feitelijk op de beide laatste

---

⁵Ir. A.T. Oosterhof was secretaris – penningmeester van de GOZ.

⁶J.H. Vennegoor was directeur van Didam

rusten. Dit moet op den duur veranderen doordat ook Zevenaar zich in coöperatieve richting gaat ontwikkelen, bv, door oprichting van een vereniging die de leningen van Zevenaar garandeert en die langzamerhand de n.v, zal vervangen.

Als volgende belangrijke voorwaarde moet worden genoemd het behouden van de rust in dit gebied, hetgeen betekent dat bestaande relaties zoveel mogelijk moeten worden ontzien. Met name geldt dit voor de verhouding tussen ⁷ en Zevenaar.

Andi levert melkprodukten aan Zevenaar, deze produkten zouden ook door Didam kunnen worden geproduceerd. Wil men evenwel geen moeilijkheden, ook in de sector van de boeren waar een zekere onrust bestaat, dan is het gewenst thans de verhouding met Andi onveranderd te laten voortbestaan.

Een derde belangrijk punt is de positie van de directeur van Herwen. De directeur van Zevenaar gaat met pensioen, Herwen kan worden stilgelegd, het ligt daarom voor de hand dat de heer Haker zich belast met de leiding in Zevenaar.

Waar evenwel een éénhoofdige leiding in de vereniging noodzakelijk is zal dit dienen te gebeuren in een positie van ondergeschiktheid aan de heer Vennegoor.

Uiteraard heeft in elke vereniging de algemene vergadering het laatste woord.

De vergadering acht het algemeen in het belang van de boeren als tot samenwerking kan worden besloten. Vanzelfsprekend is dit het oordeel van ieder der bestuursleden voor zich en kan men geen definitief oordeel uitspreken over de toekomstige ontwikkeling met alle daarbij te regelen bijzonderheden.

Zevenaar acht de ontwikkeling in coöperatieve richting vanzelfsprekend, al zal men daarbij de zaak niet moeten overhaasten.

De gedachte aan deze ontwikkeling wint evenwel steeds meer veld, en vooral de laatste tijd is op dit gebied zeker een verandering waar te nemen in de goede richting.

De verhouding tot Andi acht men algemeen als zeer belangrijk en men is unaniem van oordeel dat deze verhouding geen moeilijkheden mag geven bij een concentratie .

Terwille van de rust zal men zich hierbij moeten neerleggen, op den duur kan deze kwestie dan met Andi besproken worden. Eerst dient echter een interne consolidatie van de drie verenigingen plaats te vinden. Overigens zal men bij continuering van de huidige situatie zeker mogen rekenen op een groeien van de rust onder de Zevenaarse boeren, deze zijn in het algemeen geneigd samenwerking tussen de drie verenigingen als een goede oplossing te zien.

De positie van de heer Haker ⁸ wordt in een besloten vergadering van de bestuursleden behandeld. In het algemeen toont men een ruim begrip voor de hieraan verbonden problemen. Besloten wordt dat de heer Oosterhof tezamen met de heer Goes (voorzitter Herwen) alle aan de positie van de heer Haker vastzittende vraagstukken met de heer Haker zal doorspreken.

Een discussie over het vormen van ledenkapitaal vindt plaats. Men acht de ledenkapitaalvorming met het oog op de financiering zeer belangrijk, wel acht men het gewenst het ledenkapitaal te laten rouleren, waardoor de van vroeger bekende verstarring en het dragen van de last door een kleine groep wordt voorkomen. Verder wordt de mogelijkheid van verwerking van de melk besproken. De conclusie hierbij is dat men zich niet moet inrichten op een verwerking van alle melk in de top met het oog op de investeringen, wel zal men zich goed moeten inrichten op de levering van aanvullingsmelk. Overigens is dit een uiterst technische kwestie, die door de direc-

---

⁷Andi ???

⁸D.J. Haker Directeur Herwen en Aerdt

tie, eventueel in samenwerking met de technici van de bond moet worden bekeken. Dit is overigens ook een prijsprobleem.

Door Herwen wordt gewezen op het feit dat men de melk tweemaal per dag ophaalt, een wens trouwens van de grote boeren in Zevenaar. Ook dit is echter een punt van directie en topbestuur. Het melkvervoer zal toch moeten worden herzien omdat men door elkaar rijdt.

Tenslotte wordt besloten dat de besturen eerst de zaak in eigen kring nog eens zullen bespreken. Als zij in principe bereid zijn de samenwerking te kiezen, dan zullen zij ieder een tweetal vertegenwoordigers aanwijzen die zitting kunnen nemen in een commissie van voorbereiding. In het algemeen zal enige voortvarendheid gewenst zijn.

POGINGEN TOT SAMENWERKING VAN ZUIVELFABRIEKEN IN DE LIEMERS.

Bron: Boek A. Vetter over 100 jr. "De Liemers" blz 58

Al in het begin toen de N.V. Stoomzuivelfabriek "De Liemers" te Zevenaar na de Tweede Wereldoorlog een herstart meemaakte en eigendom was geworden van de Liemerse melkveehouders, was er altijd wel een antenne die erop was gericht aansluiting te zoeken bij andere zuivelfabrieken in de Liemers. Om bijvoorbeeld een afspraak te maken wat betreft het te voeren beleid ten aanzien van door de betreffende zuivelfabrieken te maken zuivelproducten, zodat in het zuivelproductieproces in de betreffende regio geen al te grote doublures zouden voorkomen.

In het begin van de vijftiger jaren werd al gesproken over de aansluiting bij Zevenaar van de Coöperatieve Zuivelfabriek **Lobith - Tolkamer**. Maar het bestuur van de zuivelfabriek te Zevenaar vond dat het nog eens overwogen moest worden en het nader tot elkaar komen liep op niets uit. In 1956 sprak directeur Jitte Veltman van de zuivelfabriek te Zevenaar met verschillende mensen over een samenwerking met **Tolkamer, Herwen - Aerdt** en **Zevenaar**; want volgens zijn mening zou dat in de toekomst het beste zijn.

In het jaar 1958 was er regelmatig contact met de drie buurtfabrieken (Didam, Herwen - Aerdt en Tolkamer) om de onderlinge samenwerking te bevorderen. De voorzitter en secretaris van de Geldersch-Overijsselsche Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken te Zutphen waren steeds nauw betrokken bij de besprekingen. Maar een van de zuivelfabrieken, die uit Tolkamer, was overgegaan naar **Melkerij-Lent te Nijmegen** hetgeen het samengaan bemoeilijkte en er deden zich nu allerlei problemen voor op het Gelders Eiland. Want twee coöperatieve zuivelfabrieken, de Camiz uit Arnhem en de Melkerij-Lent uit Nijmegen, waren elkaar daar hevig aan het beconcurreren. *Zie Bijlage xx Melkoorlog 1958-1960*

De zuivelfabrieken van Zevenaar en Arnhem 1960.

De zuivelfabrieken van Zevenaar en Arnhem waren burens van elkaar. De melkveehouders in het westen van de Liemers leverden meestal hun melk aan de Coöperatieve Arnhemse Melkinrichtingen en Zuivelfabriek (CAMIZ). En de melkveehouders waarvan het gebied grensde aan het bovengenoemde deel van de Liemers waren aangewezen op de Zuivelfabriek N.V. De Liemers te Zevenaar welke fabriek ook wel melk leverde aan de CAMIZ. Een reden onder andere om te overwegen of er een mogelijkheid was voor een verregerende samenwerking. De besturen van beide zuivelfabrieken voelden wel voor nauwe samenwerking en men had getracht met de volgende argumentatie de betreffende melkveehouders daarvan te overtuigen. Het ging daarbij ondermeer om de volgende punten:

1. De Camiz was een stedelijke melkinrichting met een zich snel uitbreidende klantenkring. Verwacht mocht worden, dat de omzet geleidelijk zou stijgen.
2. Ten behoeve van woningbouw zou er minder weiland beschikbaar blijven. Aangenomen, dat door intensivering dit verlies zou worden gecompenseerd, mocht slechts verwacht worden, dat de aanvoer uit het bestaande gebied ongeveer gelijk zou blijven.
3. De Camiz had toen reeds een belangrijke hoeveelheid aanvullingsmelk nodig. De Camiz betrok deze aanvullingsmelk op jaarcontract.
4. Zevenaar had een aanvoer van 5.300.000 kg melk per jaar. Het winnings- en afzetgebied grensde aan de respectievelijke gebieden van de Camiz.
5. Zevenaar zou in de komende jaren voor behoorlijke investeringen komen te staan, terwijl het een grote vraag was of, indien de gelden hiervoor konden worden opgebracht, deze investeringen verantwoord zouden zijn.

6. Het winningsgebied van Zevenaar sloot geheel aan bij dat van de Camiz en de melk kon, zonder bewerking doorgeleverd worden.

Op grond van de vermelde punten kon derhalve worden gesteld, dat een samenwerking en eventueel een samensmelting van beide zuivelfabrieken ernstig overwogen diende te worden. Aangezien kon worden aangenomen, dat nog niet alle melkveehouders van Zevenaar voor aansluiting bij de Camiz zouden zijn, zou het wenselijk kunnen zijn eerst een samenwerking tot stand te brengen. Dit kon dan in de vorm van een contract, waarin werd gesteld:

1. Zevenaar levert alle melk aan de Camiz behoudens de hoeveelheid nodig voor consumptie en teruglevering. Voor de prijs dient een formule gezocht te worden, die gebaseerd is op de prijsstelling van de consumptiemelk.
2. De Camiz levert alle flessenmelkprodukten en overige melkprodukten tegen kostprijs aan Zevenaar.
3. Zevenaar zal, indien nodig, in de zomer overmelk in loondienst voor de Camiz verpoederen". Na enige jaren zou dan een volledige samensmelting tot stand moeten komen. Indien dit niet mogelijk zou blijken, zou het contract worden opgezegd.

Ondanks de goede bedoelingen van de besturen van beide zuivelfabrieken, kon het voorstel tot samenwerking geen genade vinden bij de melkleveranciers of melkveehouders in de Liemers. Misschien is het navrant om op te merken, dat vele jaren later in 1978 beide zuivelfabrieken er wel in slaagden om toe te treden tot een samenwerkingsverband. Zowel de zuivelfabriek in Amhem en die te Zevenaar gingen toen deel uitmaken van de Verenigde Coöperatieve Melkindustrie Coberco. De overige zuivelfabrieken van de Liemers bestonden toen al niet meer.

De zuivelfabrieken van Didam, Herwen en Zevenaar 1961.

Bron: Boek A. Vetter over 100 jr. "De Liemers" blz 59

De voorlichting aan de betreffende melkveehouders was goed opgezet en in overleg met de heer Oosterhof secretaris van de Geldersch-Overijsselsche Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken, waren de volgende voorlichtingsdata vastgesteld: op woensdag 22 maart 1961 bij Jansen-Reekers op 1 Grieth, donderdag 23 maart in café Bloemberg te Groessen, woensdag 29 maart Wieleman te Oud-Zevenaar en donderdag 30 maart bij Pijnappel te Pannerden.⁹

Ondermeer om bedrijfseconomische redenen, streefde men ook in de Liemers naar een verdergaande concentratie van zuivelfabrieken om een gezamenlijke exploitatie aan te gaan en te komen tot samenwerking op het gebied van de melkverwerking. Veel besprekingen werden daaraan gewijd, echter steeds zonder resultaat. Nog een serieuze poging in 1961, was het voorgenomen samengaan van de zuivelfabrieken uit Didam, Herwen en Zevenaar. Door een kijkje achter de schermen, kan men waarnemen hoe dat in z'n werk ging.

Reeds geruime tijd werden door de besturen van de zuivelfabrieken in Didam (Didamsche Coöperatieve Roomboterfabriek), Herwen (Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Herwen en Aerdt) en Zevenaar (Zuivelfabriek N.V. De Liemers) besprekingen gevoerd over de vraag of het gewenst was te gaan samenwerken. De gedachte hierover te gaan spreken was opgekomen in verband met de zich allerwege voordoende stijging van de kosten van de melkverwerking. Machines werden steeds duurder, de lonen waren aan een steeds verdergaande stijging onderhevig. Dit veroorzaakte een voortdurende bedreiging van de exploitatieresultaten, en daardoor van de hoogte van het uit te betalen melkgeld. Vooral kleinere fabrieken konden deze verschijnselen toen reeds consta-

⁹ In die zelfde periode waren er ook besprekingen gaande tussen het bestuur van Herwen & Aerdt met de CAMIZ, dit resulteerde uiteindelijk tot opheffing – per 1 Mei 1961 - van Herwen en overname door CAMIZ.

teren. Nadat in Herwen en Zevenaar voorstellen tot samenwerking met de CAMIZ te Amhem (Coöperatieve Arnhemse Melkinrichtingen en Zuivelfabriek) waren afgewezen, was een gesprek tot stand gekomen tussen de besturen van de beide eerstgenoemde zuivelfabrieken en het bestuur van Didam. Bij de besprekingen was men tot de conclusie gekomen dat de tijd rijp was om belangrijke veranderingen aan te brengen, omdat deze veranderingen in het belang zouden zijn van de melkveehouders van de drie betrokken zuivelfabrieken. Er lag een plan ter tafel dat beoogde de melk van de drie bedrijven voor gemeenschappelijke rekening te verwerken. Dit betekende dat de drie verenigingen in de toekomst dezelfde melkprijs zouden uitbetalen. Om dit doel te bereiken zouden de drie betrokken verenigingen een nieuwe coöperatie oprichten, waarvan zij alle drie lid zouden worden. Deze zogenaamde topcoöperatie zou tot taak krijgen de melkverwerking voor de drie leden uit te voeren. Zij ging dus de daarvoor nodige bedrijven exploiteren; bij deze exploitatie kon worden volstaan met de bedrijven in Didam en Zevenaar, de fabriek in Herwen kon dan worden stilgelegd. De drie verenigingen verhuurden hun zuivelfabrieken en inventaris aan de topcoöperatie, die daarvoor afschrijvingen, rente en andere eigenaarslasten vergoeden. Nieuwe investeringen werden betaald door de topcoöperatie. Op deze wijze werd bereikt dat zowel de kosten van het nu bestaande apparaat als de kosten van toekomstige investeringen gezamenlijk werden gedragen.

De regeling van de topcoöperatie was zodanig, dat het afstoten van een stilgelegd bedrijf eveneens voor gemeenschappelijke rekening gebeurde. Winst of verlies daaruit werd dus niet verrekend met de leden van de vereniging die eigenaar van dat bedrijf was. Evenmin kwam het reeds bestaand ledenkapitaal in aanmerking om te worden uitgekeerd, dit geld was nodig voor de financiering van de gemeenschappelijke melkverwerking.

Zou de topcoöperatie op den duur weer worden opgeheven omdat men de samenwerking niet langer wenste, dan zou het bezit van de top door de leden moeten worden overgenomen.

De organisatie van de topcoöperatie week niet af van elke andere coöperatieve vereniging. De leiding lag in handen van een bestuur, elk van de drie leden had drie bestuursleden in de top. Het toezicht op het bestuur werd uitgeoefend door een raad van commissarissen. Deze bestond uit zes leden, uit elke vereniging twee. Gezorgd werd dat de voorzitter en secretaris van het bestuur niet uit dezelfde vereniging afkomstig waren. Een zelfde regeling gold voor voorzitter en secretaris van de commissarissen.

Zoals in elke coöperatieve vereniging lag de hoogste macht in handen van de algemene vergadering. Daar de topcoöperatie slechts drie leden kende zouden er ook maar drie vertegenwoordigers van de leden ter algemene vergadering kunnen stemmen. Het stemrecht was afhankelijk van de melkaanvoer van elke vereniging (één stem per miljoen kg melk of deel daarvan). Teneinde de algemene vergadering meer nut te doen opleveren konden de drie verenigingen ieder twaalf personen naar de algemene vergadering afvaardigen, die over de voorstellen van het bestuur konden discussiëren. Op deze wijze kon worden bereikt dat de topcoöperatie meer voor de leden ging leven.

Vanzelfsprekend diende in de eigen algemene vergadering van elk lid het beleid van de topcoöperatie te worden behandeld. Voor belangrijke investeringen in de top zouden de plaatselijke verenigingen hun toestemming moeten geven. De dagelijkse leiding van de vereniging was in handen van een hoofddirecteur. Als de plannen doorgang vonden zou de heer J.H. Vennegoor van Didam als zodanig gaan optreden.

De vereniging kreeg de naam van Verenigde Coöperatieve Zuivelfabrieken Me Liemers" G.A. De letters G.A. betekenen gewijzigde aansprakelijkheid. De aansprakelijkheid zou namelijk af-

hankelijk zijn van de geleverde hoeveelheden melk, op dezelfde wijze als dit toen in Didam en Herwen het geval was.

Zoals bekend was Zevenaar een naamloze vennootschap, voor het dragen van aansprakelijkheid was deze ondernemingsvorm ongeschikt. Daarom was een voorwaarde dat Zevenaar op den duur een ontwikkeling in de richting van de coöperatie zou doormaken. Het bestuur van Zevenaar was van de noodzaak van deze ontwikkeling overtuigd.

Om de topcoöperatie te kunnen laten functioneren was een statutenwijziging bij de drie verenigingen nodig. Deze statutenwijziging hield in dat de vereniging niet langer zelf de melk van haar leden verwerkte, maar deze deed verwerken door de topcoöperatie.

Zoals hiervoor reeds werd opgemerkt was de N.V. vorm minder geschikt voor deelneming in een samenwerking met andere verenigingen. Daarom zouden maatregelen getroffen moeten worden waardoor deze tegenwerkende factoren konden worden uitgeschakeld. Bij de noodzakelijke statutenwijziging voor deelneming aan de topcoöperatie zouden daarom tevens voorstellen worden gedaan die de ontwikkeling in coöperatieve richting mogelijk maakten. Hiervoor was de volgende opzet bedacht. Naast de naamloze vennootschap werd een coöperatieve vereniging opgericht. Deze coöperatieve vereniging stelde zich garant (door borgstelling) voor schulden van de N.V. en voor eventuele betalingen aan de topcoöperatie uit hoofde van de aansprakelijkheidsregeling. Teneinde een binding te krijgen tussen die nieuwe coöperatieve vereniging en de naamloze vennootschap droegen de leden van de coöperatieve vereniging hun aandelen over aan de coöperatie. Ook niet-aandeelhouders zouden liefst zoveel mogelijk lid dienen te worden van de naamloze vennootschap. Verder zouden de ongeplaatste aandelen van de naamloze vennootschap aan de coöperatie kunnen worden overgedragen. Op den duur kon de coöperatie dan een meerderheidspositie in de N.V. krijgen, vermoedelijk zou na verloop van tijd een volledige vergroeiing van coöperatie en N.V. kunnen plaats vinden. De leden van de coöperatieve vereniging leverden hun melk aan die vereniging, en op grond van het aandeelhouderschap leverde de coöperatieve vereniging de melk weer door aan de N.V.

Zoals reeds in de aanhef vermeld, was het bij een poging gebleven. Het voorstel tot samenwerking genoot onvoldoende steun van de respectievelijke leden en aandeelhouders.

Overige samenwerkingsvormen.

Het is niet zo, dat de zuivelfabriek te Zevenaar in haar eentje doorging op het moeilijke pad inzake de zuivelwereld. In het begin van de vijftiger jaren had de zuivelfabriek al een overeenkomst gesloten met de Coöperatieve Zuivelvereniging Andi (Angerlo-Dieren), wat betreft de levering aan Zevenaar van flessenmelk, yoghurt, via en chocomelk. Welke zuivelproducten door de melkventers in Zevenaar en naaste omgeving werden verkocht aan de betreffende consumenten.

En in 1961 leverde de zuivelfabriek te Zevenaar 2.500.000 liter melk aan de zuivelfabriek Comego te Zutphen. En de verbintenis was voor lange duur.

In het jaar 1962 werd besloten om de boter te laten verpakken door de botermijn te Zutphen, want te Zevenaar kwam men te veel in tijdnood; de betreffende machine kon namelijk niet zo vlug werken.

Concept - overeenkomst opheffing Zuivelfabriek "Herwen en Aerdt"

Ondergetekenden

Coöperatieve Arnhemse Melkinrichting en Zuivelfabriek, gevestigd te Arnhem, in dezen vertegenwoordigd door haar voorzitter en haar secretaris, rept. de heren W.G. Willemsen en G.B. Holtslag, nader aan te duiden met "Camiz"

en

Coöperatieve Stoomzuivelfabriek "Herwen en Aerdt", gevestigd te Herwen, in dezen vertegenwoordigd door haar voorzitter en haar secretaris, resp. de heren G.A.M. Goes en J. Gasseling, nader aan te duiden met "Herwen"

overwegende

dat de exploitatieresultaten van Herwen reeds gedurende enkele jaren minder bevredigend moeten worden genoemd,

dat de exploitatieresultaten van Camiz gunstiger zijn dan die van Herwen,

dat de hoeveelheden melk die Camiz van leden en leveranciers ontvangt niet toereikend zijn om in de behoeften van haar bedrijf te voorzien,

dat het in het belang van de leden van beide verenigingen zal zijn als de vereniging te Herwen wordt opgeheven en de boeren in het werkgebied van Herwen hun melk daarna aan Camiz zullen leveren,

verklaren het navolgende te zijn overeengekomen:

1. Herwen draagt zorg dat zij met ingang van 1 mei 1961 in liquidatie treedt.
2. De vereffening van Herwen vindt plaats vanwege Herwen en met inachtneming van de op zodanige vereffening betrekking hebbende bepalingen van de statuten van Herwen.
3. Herwen verplicht zich zorg te dragen, dat bij de verkoop van haar gebouwen wordt bepaald, dat deze gebouwen gedurende vijftig jaren na de overdracht niet zullen worden gebruikt voor de produktie van en of handel in melk- en zuivelprodukten, tenzij Camiz van deze bepaling ontheffing zou verlenen.

De acte van overdracht dient een bepaling te behelzen inhoudende dat bij overtreding van de in de vorige alinea gestelde beperking Camiz het recht verkrijgt op eerste aanmaning zonder enigerlei ingebrekestelling van de eigenaar van het gebouw een schadeloosstelling te eisen van f 100.000,- (een honderd duizend gulden) ten behoeve van Camiz. Herwen verplicht zich deze acte direkt na het tot stand komen aan Camiz ter inzage te geven.

4. Indien bij de vereffening van Herwen het bedrag waarmee de opbrengst der bezittingen van Herwen het bedrag harer schulden, schulden uit hoofde van verplichtingen ten opzichte van het personeel daaronder begrepen, overtreft minder bedraagt dan f 25.000,-, zal Camiz het ontbrekende aan Herwen betalen. Het dien verstande evenwel dat Camiz niet meer zal betalen dan f 25.000,-

Herwen verplicht zich de betaling van de in de maanden januari t/m april 1961 van haar leden en leveranciers ontvangen melk af te rekenen tegen de adviesprijs van de Geldersch-Over ijselsche Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken te Zutphen, verhoogd met 5% van deze adviesprijs en verminderd met de waarde van de om niet teruggeleverde wei, welke zal worden berekend tegen de adviesprijs voor wei van bovengenoemde vereniging.

De vereffening van Herwen zal plaats vinden door een commissie bestaande uit drie personen, waarvan twee zullen worden aangewezen door Herwen en één door Camiz.

De personen die belast worden met de vereffening van Herwen zullen te allen tijde gerechtigd zijn de bijstand van Camiz bij de vereffening in te roepen, Camiz verplicht zich deze om niet te verlenen. Verkopen van onroerende goederen behoeven de goedkeuring van Camiz.

5. Camiz verplicht zich het per 30 april 1961 in dienst van Herwen zijnde personeel, t.w.

- met ingang van 1 mei 1961 in haar dienst te nemen op zodanige voorwaarden,
- a, dat het loon van betrokkenen tenminste gelijk zal zijn aan het in dienst van Herwen verdiende loon;
  - b, dat de dienstjaren door betrokkenen in dienst van Herwen doorgebracht zullen worden gerekend als dienstjaren doorgebracht in dienst van Camiz;
  - c, dat betrokkenen reiskostenvergoeding wordt verleend voor het vervoer Herwen - Arnhem en terug;
  - d, dat betrokkenen hun werkzaamheden op zodanig tijdstip zullen moeten beginnen als de reisgelegenheid vanuit Herwen toelaat;
  - e. dat de voorwaarden onder c. en d. vervallen als betrokkenen zich metterwoon in Arnhem vestigen. ,

*zie opmerking over Th. Vos

- 6. Het melkvervoer zal worden geregeld als is aangegeven op de van deze overeenkomst deel uitmakende kaart.
Camiz verplicht zich in de aldus aangegeven ritten vóór mei 1971 geen wijziging aan te brengen
- 7. Camiz verplicht zich die leden en leveranciers van Herwen die vóór 1 januari 1962 lid worden van Camiz een zodanige afrekening voor de sedert 1 mei 1961 aan Camiz geleverde melk te geven als waren zij gedurende de periode mei/december 1961 lid van Camiz geweest.

Aldus gedaan te Arnhem, de -----
Herwen

Voor het bestuur van de Coöperatieve Arnhemse Melkinrichting en Zuivelfabriek te Arnhem

Voorzitter, xxxxxxxxxxxx
Secretaris, xxxxxxxxxxxx

Voor het bestuur van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek
"Herwen en Aerdt" te Herwen

Voorzitter, xxxxxxxxxxxx
Secretaris, xxxxxxxxxxxx

---

* Stond doorgestreept " Camiz neemt generlei verplichting op zich ten aanzien van Th. Vos, behoudens door de personen belast met de vereffening van Herwen eventueel vastgestelde regelingen ten behoeve van Vos. Deze regelingen behoeven de goedkeuring van Camiz".

1961-04-19

Tekst praatje van directeur D.J. Haker gehouden op de laatste (opheffings) ledenvergadering van de Coöp. Zuivelfabriek “Herwen en Aerdt” - 19 april 1961

Bron: handgeschreven notitie

Voor de derde en laatste maal¹⁰ doet het Bestuur een beroep op de leden, voor aansluiting bij “Camiz” in Arnhem. Daar tussen door is er nog een gesprek met Zevenaar en Didam geweest, welke eerste in dezelfde, misschien nog wel moeilijker situatie verkeert als hier bij ons.¹¹

De moeilijkheden bij ons worden voornamelijk veroorzaakt doordat – vooral - de grote leveranciers hun bussen schoon terug verlangen. Op de boerderij is n.l. slecht aan personeel te komen en op Zondag werken wordt bijna niet meer gedaan.

Er is ook wel wat voor te zeggen als je als boer iedere dag 20 á 30 bussen moet boenen.

De investeringen om aan onze fabriek de bussen schoon te maken zijn echter veel te hoog bij een kleine aanvoer van 3 mln. kg. En moest dit toch gebeuren dan blijven we met te veel wei zitten, wat ook weer de melkprijs zal drukken.

Een nieuw probleem wat de laatste tijd om de hoek komt kijken, is het vertrek van personeel van onze fabriek naar elders en om nieuwe mensen te krijgen valt niet mee, vooral ook omdat een zuivelfabriek geen vijfdaagse werkweek kent. Daarbij, nieuwe krachten moeten eerst ingewerkt worden, zodat van de overgebleven mensen het dubbele wordt verlangd.

Nu kan men wel zeggen, lever de melk dan maar af aan een andere zuivelfabriek, doch dit is vlugger gezegd dan gedaan. De meeste fabrieken die eerst ook melk afleverden hebben inmiddels enorme bedragen geïnvesteerd in een eigen kaasmakerij, wel een teken dat het melkleveren ook niet zo voordelig is.

Daarnaast wordt er aan deze melk hoge eisen gesteld, ze moet diep gekoeld worden afgeleverd. Hiervoor moet onze fabriek een koelmachine aanschaffen, prijs 15. á 16.000 gulden.

Als je buiten het bestuur staat is het allemaal gemakkelijk, doch als je er deel van uitmaakt, zoals de twee nieuwe Bestuursleden, dan kom je ook tot andere gedachten.

De moeilijkheden stapelen zich op, de haat onder de boeren wordt steeds groter, melkrijders helpen mee, door wel te rijden maar 24 gulden per dag meer te vragen.

Er is nog een kans, maar dan ook de laatste, aansluiten bij “Camiz” Arnhem. Meer melkgeld, schone bussen, tien jaar de melk ophalen zoals het thans gebeurt.

U zal nu wel zeggen waarom heeft de Directeur dat de vorige keer niet gezegd, doch toen waren de moeilijkheden, naar mijn mening, nog te overzien en Uw Directeur was een goede baan aangeboden in Arnhem en was er wellicht gedacht, hij praat voor z'n eigen.

De zaken liggen nu anders Heren, Ik hoef niet voor me zelf te praten, ik krijg ontslag, ik kan enkel nog hopen dat het eervol zal zijn.

---

¹⁰ Hoezo laatste maal ?

¹¹ Dat gesprek, blijkt uit deze vergadering, had dus niets opgeleverd

1961-04-19

Pamflet uitgeschreven door enige antie-Camiz-leden

Geschreven n.a.v. een ledenvergadering van 19 april 1961 met als enige onderwerp de fusie van "Herwen en Aerdt" met "Camiz" Arnhem Het was voor de derde – en laatste keer – dat dit ter stemming kwam

Leden van de Coöp. Zuivelfabriek "Herwen en Aerdt".

Nog geen twee jaar zijn er verstreken of het Bestuur bindt de kat de bel weer aan om de fabriek te verkwanselen. "Heilig van overtuigd", hoorden we steeds op de voorlichtingsavond, maar aan mooie beloften geen gebrek. Vergeet niet het spreekwoord: "Als de vos zijn passie preekt, boer pas op je kippen :"

Waarom moet het bestuur na de voorlichtingsavond nog enkele leden afgaan om stemmen te winnen ?

Dit bestuur is het bestuur niet meer van voor jaren terug; bij een groot gedeelte van de leden zijn ze het vertrouwen kwijt, dat ze nooit meer terug krijgen.

Er behoeft ook niet meer gestemd te worden om het bestuur te machtigen met "Camiz" te onderhandelen, dit hebben ze reeds gedaan.

Maar de Statuten luiden nog altijd dat 2/3 van het aantal stemmen nodig is om de fabriek te liquideren, en het is onze taak om er voor te zorgen dat dit niet gebeurt.

En wat betekent het niet voor U leden, dat U producten zoals boter, kaas, koffiemelk, room, karnemelk enz. voor gereduceerde prijs kunt betrekken en de wei voor niemandal;

14 kg, wei staat gelijk aan 1 kg. krachtvoer, volgens "Boer en Tuinder" d.d. 18 November 1960. Waar kunt U het voordeliger krijgen ?

Zeer zeker niet bij "Camiz"

Maar nu wat anders. Tegen een kleine vergoeding kunt U van Aerdt, Pannerden en Herwen per autobus naar Hotel Stokman te Lobith. Laat U dus niet door regen of wind afschrikken, maar komt allen en stemt voor het behoud van onze fabriek

Enige anti-Camiz-leden.

Opmerking: Ik heb in bezit van Coöp. „Herwen en Aerdt” naast enkele foto's

Huishoudelijk reglement der Coöp. „Herwen en Aerdt" 25 januari 1956.

Bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant van vrijdag 15 juni 1956. no. 115

No. 129: Statuten (?) Coöperatieve Vereniging „Herwen en Aerdt"

Jaarverslag 1949; 1950; 1958; 1959

Katalogus publieke verkoping, van de zeer moderne machines voor de zuivelindustrie

Coöp. Zuivelfabriek „Herwen en Aerdt", Herwen

Corn. de Vlaming & L. Backer - Amsterdam

Kijkdagen vrijdag 16 en maandag 19 juni, En op de verkoopdag 20 juni 1961. Verkoping op dinsdag 20 juni 1961, van 8 - 1.30 uur aan de fabriek te Herwen.

Rapporten G.O.Z. Bedrijfscontrole 1958; 1959 en 1960

Brieven, rapporten van Camis, Lent en G.O.Z. over fusie.

Aerdt Katalogus 1961.doc

Veiling inventaris

Veilconditiën Machinerieën

De verkoop geschiedt voetstoots en het geveilde zal door de kopers moeten worden aangenomen in de staat waarin het zich bij de levering bevindt, hetzij de goederen door de kopers gezien of niet gezien mochten zijn, zonder enige vordering of verhaal, hoe ook genaamd, hetzij over hoedanigheden, hoegroothed, hoeveelheid, maat, gewicht, benaming, zichtbare of verborgen gebreken, vergissingen of uit welken anderen hoofde ook.

Alle wijzigingen in de orde van veilen en het doen uitvallen van kavelingen worden voorbehouden.

Goederen, die niet gemerkt zijn, zijn niet onder de verkoop begrepen.

Verkopers behouden zich het recht voor biedingen of mijninger al dan niet aan te nemen, zonder opgave van redenen. Iedere koper blijft strikt persoonlijk voor zijn bod aansprakelijk in geval hij in opdracht koopt, en wel zolang zijn opdrachtgever de opdracht niet deugdelijk heeft erkend en aan de makelaars te huncen genoe-gen heeft bevestigd.

Door toewijzing ontstaat uitsluitend een overeenkomst tussen hoogste bieder of mijner, en de verkopers. Iedere vordering tegenover de notaris, makelaars of afslager wordt uitgesloten.

Het bedrag van iedere mijnning komt BOVEN het hoogst geboden bedrag waarop de koop bij opbod stond; mijners worden door de makelaars gedebiteerd voor plogelden, terwijl hoogste bidders (bij opbod) daarvoor worden gecrediteerd.

Het verkochte is van het ogenblik der toewijzing af geheel voor rekening en risico van de koper. De hoogste bieder bij opbod is nimmer van zijn bod ontslagen voor een mijner als definitieve koper is aangenomen en op tijd aan zijn verplichtingen heeft voldaan.

Iedere koper, bekend of onbekend, is, desgevraagd, verplicht bij toewijzing een derde of grofer gedeelte der koopsom te betalen. Bij weigering of onmacht zal het verkochte op kosten van de in gebreke gebleven zijnde koper dadelijk worden herveild en zijn bod niet weder worden aangenomen. Bovendien zal hij verplicht zijn mogelijke lagere opbrengst te vergoeden. Herveiling kan bovendien plaats hebben, indien de koper bij toewijzing van zijn eerste koop geen volledig ingevuld adresbriefje bij de veilingadministratie inlevert.

HERWEN 1961.	VEILINGNUMMER 1528
K A T A L O G U S <small>ener</small> BELANGRIJKE PUBLIEKE VERKOPING <small>van zeer moderne</small> MACHINES VOOR DE ZUIVELINDUSTRIE <small>In opdracht van de Liquidatiecommissie der</small>	
COÖP. ZUIVELFABRIEK „HERWEN EN AERDT”, HERWEN	
<small>te houden op</small> DINSDAG 20 JUNI 1961 <small>des middags 1.45 uur precies in Café Reintjes, Molenstraat 22 te HERWEN, ten overstaan van</small> NOTARIS TH. B. KAMPSCHREUR, <small>Slandplaats Zevenaar</small> <small>door</small>	
CORN. DE VLAMING & L. BACKER <small>makelaars in machines en in fabrieksgebouwen te Amsterdam, beëdigde taxateurs, Amstel 177 bij het Amstelhotel, telefoon 743694 en 52298.</small> * <small>Bezichtiging: vrijdag 16 juni 1961 van 10—16.30 uur, maan- dag 19 juni 1961 van 10.30—17.15 uur en op de verkoopdag 20 juni 1961 van 8—1.30 uur aan de fabriek te Herwen.</small>	

Indien de afslager zich heeft vergist, heeft deze het recht zich te herstellen en partijen mogen van zodanige vergissingen geen gebruik maken.

Bij alle mogelijke geschillen die zich ten aanzien dezer veiling mochten voordoen, beslist alleen de notaris te wiens overstaan deze veiling gehouden wordt.

Het is niet mogelijk, tijdens of na de veiling goederen van de rekening van de oorspronkelijke koper op die van een andere reflectant over te schrijven.

De betaling moet geschieden in Nederlands geld zonder kosten, korting of schuldvergelijking, vóór de aflevering met 12½ % opgeld. f 0,10 nummergeld van iedere koop en eventueel uitgelooft ploggeld, op Woensdag 21 juni 1961 tussen 9 en 14 uur, aan de vertegenwoordiger der firma Corn. de Vlaming & L. Backer, aan de fabriek, per giro op postrekening 5759 der firma Corn. de Vlaming & L. Backer, Amstel 177, Amsterdam, of d.m.v. girale betaling op de rekening van genoemde firma bij de Amsterdamsche Bank (bijkantoor Diamantbeurs, Weesperplein) te Amsterdam. De aflevering heeft plaats op woensdag 21 juni 1961 van 9-17 uur en voorts op werkdagen van 8-17 uur, des vrijdags van 8-16.15 uur. 's Zaterdags niet.

Bij niet tijdige betaling komen alle gerechtelijke en buitengerechfelijke kosten voor rekening van de nalatige koper. De buitengerechfelijke kosten zullen bedragen 10% van het in totaal verschuldigde. Op de veilingdag kan niet worden afgeleverd.

ALLE GOEDEREN ZULLEN ONHERROPELIJK OP V R I J D A G 3 0 JUNI 1961 TE 16.15 UUR VERWIJDERD MOETEN ZIJN, de stoomketel op woensdag 5 juli 1961 te 16.15 uur. Aan kopers, die de afhalingstermijnen overschrijden, wordt f 40.- per werkdag in rekening gebracht, ongeacht het bedrag der nota. De berekening hiervan gaat in op de werkdag, volgende op de laatste afleveringsdag, in deze conditiën vermeld. Ook zijn de makelaars gerechtigd, niet verwijderde goederen, al waren die ook reeds betaald, onderhands of publiek te verkopen en de schade op de nalatige kopers te verhalen, terwijl deze van de eventuele meerdere opbrengst niet kunnen genieten.

Alle handelingen, verbonden aan bezichtiging, demontage, afhaling der goederen geschieden voor eigen risico van wie aan bezichtiging, demontage, afhaling deelneemt.

De verwijdering van een en ander moet op voorzichtige wijze, onder toezicht van en in overleg met de makelaars of iemand van hunnentwege geschieden.

Eventuele (onnodige) schade door kopers aangebracht aan gebouwen of goederen van derden, welke ook, is voor rekening der kopers die deze schade veroorzaken.

De beslissing omtrent voorgaande bepalingen en omtrent de verwijdering zelve berust alleen bij de firma Corn. de Vlaming & L. Backer, Amsterdam.

Bijzondere bepalingen zullen eventueel nog ter veiling worden medegedeeld.

Te bereiken per autobus vanaf Station N.S. Zevenaar over Didam en per auto over de weg Zevenaar-Elten, bij Babberich rechtsaf.

Lijst

		Bij het ketelhuis.
1	1	kolenkruiwagen met koperen bak, enige einden pijp en divers ijzerwerk.
2	1	pijpenklem RECORD 3", op stalen frame.
3	1	staartbankschroef, bekbreedte 140 mm en enig divers gereedschap.
4	1	partij ijzeren fitting en divers.
5		enige restanten olie, pakking en drijfriemen.
6	1	partij diverse, merendeels gebruikte, vloertegels en stenen.
7		enige koperen en stalen pijp, afvalkoper en divers.
8	1	aanhangwagen voor personenauto, grootte van de laadbak 2 x 1.08 x 0.40 m, op 2 luchtbanden.
9		enige houten kratten en divers houtwerk.
		Ketelhuis en machinekamer.
10	1	horizontale stoomketel K. HAGOORT & ZN., TILBURG, bouwjaar 1939, 8 ato, 20 m ² V.O. met injecteur, stoomverdeler, diverse appendages, koperen en stalen leiding, stookgereedschap, de ommetseling tot de begane grond alles tot de merken en volgens aanwijzing
11	1	ketelvoedingpomp STORK 1½ ", direct gekoppeld aan elektromotor HEE-MAF 5 pk, 380/660 V, 2880 omw./min. met 2 schakelaars, tezamen op gegoten ijzeren fundatieplaat en 1 geslagen ijzeren watertank 1500 x 800 en 800 mm de koperen en stalen leiding met kranen tot de merken .
12		±2 ton vetkolen en 1 vierwielige stalen kolenwagen, inhoud 500 kg.
		Combinatie 10-12.
13	1	horizontale stoommachine J. & H. W. VAN DER PLOEG, met zwaar gegoten ijzeren vliegwiel Ø 2 m., geslagen ijzeren aandrijfschijf met drijfriem, uitgebouwd lager, balregulateur, smeertoestel, buisstalen beschermhek en bovendrijfwerk de leiding tot de merken
14	1	dubbele horizontale stoompomp met pershelm en smeertoestel de leiding tot de merken
15	1	geïsoleerd stalen boiler Ø 1600 x 3200 mm voor stoomverwarming, met 2 manometers en leiding tot de merken.
16	1	centrifugaal-nortonwaterpomp NIJHUIS, opvoerhoogte 35 m, cap. 20 m ³ /uur, 1450 omw./min., direct gekoppeld aan elektromotor BROOK 8 pk, 380/660 V, 1450 omw./min. met drukknopschakelaar en zekeringkastje de leiding met afsluiters tot de merken
17	1	centrifugaalpomp 1¼ ", direct gekoppeld aan elektromotor HEEMAF 1,5 pk, 220/380 V, 2850 omw./min., drukknopschakelaar en de leiding met 2 afsluiters tot de merken.
18	1	stalen ontijzeringsapparaat Ø 600 x 2000 mm de leiding met afsluiters tot de merken
19	1	verticale luchtcompressor OTTO BOGE, model LK 1, 10,5 ato, cap. 109 L./min. met elektromotor ACEC 1 pk, 220/380 V, 1375 omw./min., op stalen stoel de leiding met drukknopschakelaar tot de merken
		Combinatie 15-19.
		Combinatie 10-19.

Centrifuge- en wrongellokaal.		
20	1	h.d.-centrifugaalpomp NIJHUIS, opvoerhoogte 30 m, cap. 20 m ³ /uur, 2850 omw./min., direct gekoppeld aan elektromotor HEEMAF plm. 4 pk, 220/380 V, 2860 omw./min. op stalen stoel leiding met 3 kranen tot de merken.
21	1	fabrieksklok JUBA.
22	1	aluminium lessenaar KOCO.
23	1	aluminium ketel Ø 360 x 370 mm met deksel en aftapkraan.
24	19	stalen melk-transportkannen, merendeels 25 liter.
25	1	roestvrijstalen bak 630 x 420 x 350 mm.
26	13	gegalvaniseerd ijzeren gamellen met handgrepen, in diverse maten
27	1	electromotor HEEMAF 15 pk, 380 V, 1450 omw./min de leiding met schakelaar tot het merk..
28	1	condenswaterpomp STORK, met elektromotor E.M.F. 0.75 pk, 220/380 V, 1380 omw./min. de leiding met drukknopschakelaar tot de merken.
29	1	drijfwerk lang 10 m, Ø 60 mm, met 5 stalen riemschijven, 3 hangstoe- len, 5 lagers, 1 koppelbus en 5 drijfriemen. (Kan weg na aanschrijving).
30	1	open roestvrijstalen roomkoeler met faconbuizen, hoog 1600 mm, breed 1350 mm, met stalen leiding tot de merken.
31	1	roestvrijstalen Deense roompasteur, capaciteit 1500 L./uur met roerwerk, trechter met aftapkraan, deksel met knevelsluiting roestvrijstalen-, kope- ren- en stalen leiding met manometers tot de merken.
32	1	roestvrijstalen Baby roompomp FAUKE 1" voor riemkracht de roestvrij- stalen leiding tot de merken
Combinatie 30-32.		
33	1	open aluminium melktank, inhoud 3000 liter, fabr. TERLET, dik ±5/6 mm, met onderaftap.
34	1	horizontale aluminium melktransporttank, inhoud 4200 liter, op geconstru- eerd stalen draagstelling met hijsogen.
35	1	WESTFALIA melkseparator type MG 5000, voor riemkracht, met ISW veilig- heid en bijbehorende schotels
36	1	als nieuwe ALFA-LAVAL platen-regeneratief-pasteur-koeler type P12- E.A., capaciteit 5000 L.1uur met roestvrijstalen-, koperen- en stalen leiding met koppelstukken, stoomstraalinjector en wijzerthermometers tot de mer- ken.
37	1	roestvrijstalen ALFA-LAVAL melkcentrifugaalpomp type ME155, ca- paciteit 5000 L./uur bij een opvoerhoogte van 28 m., direct gekoppeld aan elektromotor HAGGLUNDS 2,5 pk, 220/ 380 V, 2850 omw./min. met drukknopschakelaar en 1 roestvrijstalen circulatietankje met leiding en kraan tot de merken.
Combinatie 36-37.		
38	1	vertinde dubbelwandige elliptische kaasmengbak ALFA-LAVAL, inhoud 4400 liter, met dubbel roerwerk aangedreven door elektromotor HEE- MAF 1 pk, 220/380 V, 1420 omw./min., met wrongelmessen, koperen weikraan en leiding tot de merken.
39	1	dito fabr. LANFERS, verder geheel als nr. 38.
40	1	vertind stalen wrongel-persplaten.
41	1	aluminium weigoof 5,5 x 0,25 x 0,10 m en 1 dito 2,15 m.

		Combinatie 38-41.
42	1	plaatstalen lagedruk-steriliseerkast, afm. binnenwerks 1.30 x 1.04 x 1.40 m., uitdraaibare deur met knevelsluiting, mano- en thermometer de leiding met afsluiter tot de merken.
43	1	vijfdelige houten hangkast, 1 bank en 1 stoomradiator met leiding tot het merk.
44	1	proefcentrifuge voor handkracht.
		KAASMAKERIJ.
45-46		iedere koop 1 dubbele stalen kaaspers met 10 aluminium persplaten en 8 gewichten.
47-49		iedere koop 1 dito met 10 stalen persplaten en 8 gewichten.
50	1	dito kleiner met 10 aluminium persplaten en 8 gewichten.
51	1	partij merendeels gebruikte kaasdoeken.
52	30	vierkante houten kaasvaten 15 kg met 30 volgers.
53	96	ronde houten kaasvaten 8 kg met 96 volgers.
54	64	dito 10 kg met 66 volgers.
55	44	dito 4 kg met 44 volgers.
56	60	dito 4 kg met 60 volgers.
57	1	houten weikuip met kraan, 2 kleine kuipen en enige einden slang.
58	1	bovenstuk van boterbascule BERKEL 250 kg.
59	1	afstand- en 1 insteekthermometer Dr. M. de WIT 100° C.
60		enige diverse gegalvaniseerd ijzeren emmers, 3 zeefbakken, zeefrechter en 2 melkkannen.
61	1	enige voorschoten, borstels, flessenwissers, plastic emmers en divers
62	1	stalen tafel, afm. 2.80 x 1.30 m.
		ACHTER DE KAASMAKERIJ.
63-64		iedere koop 1 driewielige stalen kaaswagen op luchtbanden, afm. laadplateau 1.60 x 0.80 m.
65	1	vierwielige buiswagen met houten blad.
66	1	stalen stoomspiraal, Ø 1 m, hoog 1.40 m.
		GANG.
67	2	roestvrijstalen emmers, 1 dito zeef, 3 melkmaten en divers.
68	2	STAHLWILLE gereedschapkist met divers handgereedschap.
69	2	koelaggregaat FRIGIDAIRE bestaande uit: verticale éencilinder compressor met elektromotor HEEMAF 1 pk, 220/380 V, 1420 omw./min., automatische regelapparatuur, drukknopschakelaar en leiding tot de merken.
		BOTERKOELCEL.
70	2	WYBO Unit Cooler met ingebouwde ventilatoren en leiding tot de merken.
		Combinatie 69-70.
71		1 tweedeurs koelkast ELDWOOD CABINET, inhoud 525 liter, met opgebouwd FRIGIDAIRE koelaggregaat, schakelaar en leiding tot de merken.
72	1	BERKEL boterbascule, weegvermogen 60 kg.

73	1	roestvrijstalen MABO botervormmachine TERLET, Zutphen met dubbele worm en snijraam, electromotor HEEMAF 1 pk, 220/ 380 V, 930 omw./min. met drukknopschakelaar en leiding tot het merk.
74	1	houten tafel 2.50 x 0.78 m en 1 hangkastje.
75	27	houten boterkisten 50 kg.
		KAASPAKHUIS.
76-79		iedere koop 1 stalen kaasstelling bestaande uit 3 U-balken N.P. 14, hoog 3.85 m met draagarmen en 40 kaasplanken, lang 5 m, breed *- 0.28 m.
		Combinatie 76-79. KAASPAKHUIS VOORZIJDE.
80-81		iedere koop 1 stalen kaasstelling bestaande uit 3 U-balken NP 14, hoog 1.85 m met draagarmen en 17 kaasplanken, lang 4.80 m, breed 0.28 m.
82-86		iedere koop 1 houten kaasstelling, hoog 1.85 m met 14 kaasplanken, lang - 4.75 m, breed 0.28 m.
		Combinatie 80-86.
87-88		iedere koop 1 buisstalen steekwagen op cushion banden.
89	1	GEDO snelweger, weegvermogen 25 kg, op stalen standaard.
90	1	BERKEL klokweegschaal type 1000, weegvermogen 250 kg.
91	1	houten tafel, 4 legplanken en 1 tweedeurs kast.
92	1	transportabele kaasschrappmachine BARCELONA met ingebouwde elektromotor ± ½ pk.
93		125 kg Plasticoat WAS DE WIT, enige restanten DENKALINE, verhardingslak en divers.
		ZOLDER BOVEN CENTRIFUGE- EN WRONGELLOKAAL.
94	±	58.000 botercartons 1/1 en 1/4 kg en 1 partij ronde etiketten, allen met opdruk.
95	1	plaatstalen reservoir 2 x 2 x 0.80 m en 1 dito 3 x 1 x 1.40 m met leidingen tot de merken en houten ondersteuning voorzover niet tot het gebouw behorend, tot de aanwijzing (moeten gesloopt worden).
96	40	stapelbare stalen kratten voor literflessen.
		MELKONTVANGST (PARTERRE).
97	±	17 m. stalen aan- en afvoerrollenbaan op hoekstalen stoelen, breed 0.40 m.
98	1	vertind koperen lekgoot voor melkbussen 3.30 x 0.20 m., op buizenframe.
99	1	houten kuip met stalen banden en aftapkraan, op stalen driepoot, inhoud ± 150 liter.
100	1	melkbascule BERKEL type 209, weegvermogen 250 kg, bouwjaar 1960, met vertind koperen ontvangbak, 2 melkzeven en lessenaar.
101-102		iedere koop 1 vertind koperen nastortbak 1.70 x 0.80 x 0.60 m met koperen melkkraan en leiding tot het merk. koperen leiding tot de merken.
103	1	bronzen SIHPomp 1¼", capaciteit 5000 L./uur, direct gekoppeld aan elektromotor HEEMAF 1 kW, 220/380 V, 1420 omw./ min.

TANKLOKAAL (BOVEN).		
104	1	stalen, inwendig geëmailleerde, weitanke, inhoud 8000 liter, met tanklamp en onderaftap tot de merken.
105	1	roestvrijstalen consumptiemelktank HOLVRIEKA met plaatstalen buitenmantel, inhoud 5400 liter, met roestvrijstalen roerwerk aangedreven door elektromotor BAUMULLER 0,8 pk, 220/380 V, 1400 omw./min., drukknopschakelaar en tanklamp de leiding en onderaftap tot de merken
106	1	roestvrijstalen roomzuurtank HOLVRIEKA met plaatstalen buitenmantel, inhoud 1500 liter, met roestvrijstalen roerwerk aangedreven door elektromotor H.S.M. 0.75 pk, 220/380 V, 1400 omw./min. met tanklamp, thermometer en drukknopschakelaar de leiding en onderaftap tot de merken
107	1	stalen ondermelktank, inhoud 2000 liter, met onderaftap en leiding tot het merk.
108	1	aluminium weitanke JANSSENS & DIEPERINK, inhoud 15.000 liter, met tanklamp en aftapkraan, op buisstalen onderstel de leiding tot de merken.
109	1	SIHI centrifugaalpomp 1½" direct gekoppeld aan elektromotor, gegevens onbekend, met drukknopschakelaar en leiding tot het merk.
110	1	flessenvulapparaat met 4 ventielen.
111	1	schroeftakel 2 ton met loopkat, hijshoogte ±6 m. (buiten).
112	1	partij roestvrijstalen en vertind koperen melkleiding 0 20-50 mm, met koppelingen.
LABORATORIUM.		
113	1	reductase heetwaterbad HARSTRA, temperatuur-traject 20-80° C., afgesteld op 37° C., 220 V, 4 Amp., met snoer en stekker.
114	1	elektrische broedstoof VAN DOORN 220 V, temperatuur-traject van 35-40° C., op houten sokkel.
115	1	elektrische laboratoriumcentrifuge LAMMERS 220 V met 36 houders en elektrische tijd klok ATTENTO, met snoer en stekker.
116	1	BERKEL toonbanksnelweger, weegvermogen 15 kg.
117	1	stalen laboratoriumtafel met onderkastje, bladmaat 1.60 x 0.70 m, bekleed met hardgummi
118	1	geglazuurd aarden wasbakken 0.85 x 0.85 m op buisstalen frame, de leiding tot de merken.
119	1	elektrisch vuilbepalingsapparaat VAN DOORN.
120	1	balans voor bepaling vochtgehalte boter.
121	1	plus-min weegschaal BERKEL, type ZNX (Cyclope), weegvermogen 5 kg.
122	1	stalen laboratoriumtafel met onderkastje, bladm. 1.60 x 0.70 m, bekleed met hardgummi
123	1	elektrisch warmwaterbad INVENTUM 220 V, 700 W, met snoer en stekker.
124	1	sneldroger MEIHUIZEN voor kaasonderzoek:
125	1	elektrische afleeslamp SCHENK met loupe.
126	1	methyleenblauwburet 0,2 liter met houder en 1 titreeerburet met dito.
127	1	alcoholapparaat BOOM, 1 klein elektrisch comfoor LAMMERS en diverse laboratoriumbenodigdheden.
128	1	kaasbutyrometers en 1 partij reageerbuisjes en pipetten in houten en stalen rekjes.
129	1	partij monsterflesjes met beugelsluiting, in stalen bakken en kratten.
130	1	houten tafel, bladmaat 1.80 x 1 m.

131	1	stalen stoomradiator met leiding tot de merken.
132	5	nieuwe thermometers.
		KARNLOKAAL.
133	1	B.E.G. zuurselapparaat TERLET, Zutphen met 2 roestvrijstalen inzetten; de leiding met kranen tot de merken.
134	1	als nieuwe karnkneder v/d PLOEG, Apeldoorn, type 057, toninhoud 3000 liter, tandwielkast met ingebouwde lamellenkoppeling en toerenvariator, elektromotor met thermisch beveiligde drukknopschakelaar de leiding tot de merken.
135	1	roestvrijstalen boterwagen, afm. 1.25x0.63x0.38 m. met 2 vaste en 2 zwenkwielen en roestvrijstalen karnemelkzeef met stamper.
		Combinatie 134-135.
136	1	karnemelkpomp BEGEMANN, direct gekoppeld aan elektromotor E.M.F. 2 pk, 380/660 V, met drukknopschakelaar en leiding tot de merken.
137	1	dubbelwandige roestvrijstalen papketel LACTA, Apeldoorn, inhoud 600 liter met aftapkraan en opgebouwd elektrisch roerwerk 0,75 pk, 220/380 V, 1410 Omw/min. met drukknopschakelaar; de leiding tot de merken.
138	1	roestvrijstalen papketel VAN DER PLOEG, inhoud 360 liter, met aftapkraan en ondergebouwd elektrisch roerwerk E.M.I., 1/6 pk, 400 omw./min. met drukknopschakelaar en leiding tot de merken.
139	1	aluminium trap C. de KRIJGER met 8 treden.
140	2	aluminium bordestrapjes en 1 dito ladder.
141	1	roodkoperen spoelbak met ijzerbeslag en aftapkraan, afm. 2.55 x 0.55 x 0.70 m. (buiten). (<i>spoeling</i>)
142		enige bussen en zakken diverse chemicaliën.
143	±	350 m. stoom- en waterleiding met ribbenbuizen en reduceer toestel en ± 60 m, vertind koperen melkleidingen door de gehele fabriek, tot de merken en volgens aanwijzing.
144	2	stalen oprijgoten, elk lang 2 m.
		ZOLDER BOVEN DE KAASMAKERIJ.
145	50	diverse vertind stalen melktransportkannen.
146	1	houten deur, 1 beglaasde deur en 6 ramen 2 x 0.65 m.
147	48	stalen kratten voor 12 literflessen.
148	1	stalen ribbenbuis, 1 pijp 2", 1 koperen goot, koperen leidingen en koppelingen.
149	175	houten flessenkratten.
150	1	capsuleerapparaat, 1 koperen bak en diverse machine-onderdelen.
151	1	partij monsterflesjes, beugelsluitingen en kroonkurken met opdruk.
		KANTOOR.
152-153		iedere koop 1 stalen tafel met linoleum blad, afm. 1.48 x 0.74 m.
154	1	ditto, afm. 1 x 0.70 m.

155	1	stalen typebureau met 5 laden.
156-157		iedere koop 1 tweedeurs stalen kast, afm. 1.95 x 0.95 x 0.40 m.
158	1	stalen zesladenkastje.
159	4	stalen stoelen met armleggers.
160	2	stalen stoelen en 2 tabourets.
161	1	INDIANA portable schrijfmachine met koffer.
162	1	ODHNER handrekenmachine.
163	1	REMINGTON handtelmachine
164	1	dubbele stalen stoomradiator met leiding tot de merken.
165	1	elektrische klok SMITHS.
166	3	kokosmatten en 3 rubbermatten.
167	1	brandkast
168		diverse kantoorbenodigdheden.
169	1	aluminium melktank, inhoud 335 liter, met aftapkraan, op stalen bok.

Leverancierslijst Aerdt 1950 op nr.doc

Leverancierslijst Coöperatieve zuivelfabriek Herwen en Aerdt 1949 - 1950

* Aantal koeien is berekend, 1 koe gaf gem. 3750 KG. melk, is vaak benaderd!

Bus nr.	Voor-naam	Achternaam	Woon-plaats	K.g. melk	Aant. koe *	Lid	Contr	KI.	TBC vrij
1	H.	Fierkens		48431	13		0	0	0
2	Gebr.	Heijltjes		31935	8	0	0	0	
3	A.	Sloot		135535	35	0	0		
4	H.M.	Kateman		8452	3	0	0	0	0
5	J.	Heijnen		20419	5	0	0	0	
6	A.	Lamers		92920	24	0	0	0	
7	D.	Terhaardt		33987	9		0	0	0
8	P.	Schreven		3762	1				0
9	A.	Poodt		49734	13	0	0	0	0
10	J.	Kateman		18273	5		0	0	0
11	H.C.M.	Peters		52376	14	0	0	0	0
12	J. V.	Silfhout		11260	3				
13	A.	Bus		47665	13	0	0	0	0
14	C.	Wijnker		141720	37	0	0	0	
15	Wed.	Sommerdijk		38906	10				0
16	Wed. J.	Brums		16532	4				
17	H.	Peters		5535	2				0
18	L.v.	Marwijk		4918	2				0
19	A.	Raaijmakers		29649	8	0	0	0	0
20	F.	Jurius		11883	3		0	0	
21	W.	Meers		57844	15	0	0	0	0
22	L.	Buil		2589	1			0	
23	W.	Reintjes		10704	3	0	0	0	0
24	J.	Peters		34667	9	0	0	0	
25	Gebr. de	Warle		4589	2				
26	J.	Jansen		68358	18	0	0	0	
27	H.	Hetterschijt		19989	5		0	0	
28	H.	Ketelaar		8156	3	0	0	0	
29	R.v.	Haaren		27250	7	0	0	0	0
30	G.	Goes		73558	19	0	0	0	
31	H.	Tangelder		67388	18		0	0	0
32	J.	Kateman		3527	1				0
33	W.	Holtus		53403	14	0	0	0	0
34	H.	Vrehe		34037	9	0	0	0	0
35	Gebr.v.	Silfhout		26330	7				
36	W.	Huigens		57325	15		0	0	0
37	Th.	Volman		47513	13	0	0	0	
38	C.	Derksen		38541	10	0	0	0	
39	A.	Burgers		43289	12	0	0	0	0
40	J.	Derksen		42324	11	0			0
41	P.	Sommers		3154	1			0	0
42	W.	Sloot		92561	24	0	0	0	
43	Gebr.	Teunissen		22788	6				
44	Th.	Roelofs		20683	5		0	0	0
45	J. de	Vries		20507	5	0	0	0	

46	H.H.M.	Peters		21228	6	0	0	0	
47	E.	Peters		1057	1				
48	Wed.	Rietbergen		315	1				
48a	A.	Blij		133	1				0
49	J.	Roelofs		46856	13	0	0	0	
50	H.	Wezendonk		14606	4		0	0	
51	J. v	Rijsen		7045	2	0	0	0	0
52	L.	Berendsen		2929	1				0
53	H. A.	Peters		7614	2		0	0	
54	Th.	Castrop		3811	1		0	0	0
54a	M.	Opgenoot		2858	1		0	0	0
55	J.	Terhaardt		48690	13		0	0	0
56	J. van	Beek		2040	1		0	0	0
57	A.	Welting		5018	2			0	
58	C.	Stuijt		186752	50	0			
59	H.	Roording		2730	1				0
60	Wed A.	Horsting		22199	6		0	0	
61	P.	Buil		3040	1				0
62	G.	Egberts		146000	40		0	0	0
63	Th.	Grob		23308	6		0	0	0
64	H.	Goris		11768			0	0	0
65	A.	Stappershoef		62575	17	0	0	0	0
66	H.	Terhaardt		23883	6		0	0	
67	J.	Brugman		582	1				
68	Th.	Peters		5999	2				0
69	G. van	Huet		2560	1				0
70	L.	Jansen		7083	2				
71	G.	Mulder		11357	3	0	0	0	0
72	L.	Idink		7277	2				0
73	J.	Gerritsen		30848	8	0			
74	J.	Stevens		1422	1				1
75	B.J.	Doornental		5877	2				
76	J.	Peters		6058	2		0	0	0
77	P.	Diets		5120	2				
78	H.	Jansen		45246	12	0	0	0	
79	W.	Roording		2957	1				0
80	L.	Arntz		40853	11	0	0		0
81	H. de	Ruiter		762	1		0	0	0
82	Th. P.	Gerritsen		36052	10	0	0	0	0
83	L.	Stokman		4188	1				
84	P.	Gerritsen		8004	2				
85	H. v. d.	Brink						0	0
86	Wed. A.	Gerritsen		27099	7				
87	Th. v. d.	Brink		23919	6		0	0	0
88	Wed.	Arntz		1061	1				0
89	J.	Verhoeven		76692	»	0	0	0	0
90	J.	Cornielje		9277	3				
91a	L.	Wezendonk		195					0
91	G.	Hofkamp		1063	1				0
92	G.	Derksen		349					
92a	A. de	Vries		32					0
93	H. de	Vries		4478	2		0	0	0

94	L.	Hoenhorst		4241	2				
95	Th. P.	Gerritsen		1565	1	0	0	0	0
96		<u>Ongebruikt</u>							
97	G.	Holtslag		54620	15	0	0	0	0
98	G.	Koehen		3929	1	0			0
99	D.	Matser						0	0
100	H.	Heijman		2846	1				0
101	W.	Keurntjes		5264	2	0			0
102	A.	Teunissen		5192	2	0	0	0	
103		<u>Ongebruikt</u>							
104	W.	Beenen		2615	1				0
105	A.	Grob		3849	1			0	
106	G.	Heijmen		11285	3				0
107	J.	Buil		6254	2				0
108		<u>Ongebruikt</u>							
109	Wed.G.	Sommers		2389	1				0
110	W.	Artz		5004	2				0
111	Th.	Bekker		3779	1				0
112	J.	Wesselkamp		4729	2	0			
113	C.	Dukkerhof		7665	2	0			
114	G.	Bos		5977	2				0
115	A. v.	Silfhout		4503	2				
116	H v	Huet		7777	2		0	0	0
117	E. C.	Meurs		7353	2				0
118	L	Kateman		6660	2			0	0

'Melkoorlog' op het Eiland 1958 - 1960

Van augustus 1958 tot november 1960 was er een heuse melkoorlog gaande op "Het Eiland". Onderstaand een drietal brieven / pamfletten over dat onderwerp.

1) Uiteenzetting melkoorlog

Bron: handgeschreven brief van directeur D.J. Haker 'Zuivelfabriek Herwen en Aerdt' / brief is iets aangepast

Deze brief / aantekeningen van directeur Haker is mogelijk verzonden of uitgereikt vóór de 3^e vergadering - 16 augustus 1958 - tussen bestuur en directies van de zuivelfabrieken Didam, Herwen, Zevenaar en vertegenwoordigers van de GOZ. - met o.a. Secretaris GOZ.

De aantekeningen zijn als volgt:

±7 Jaar terug doet "Tolkamers Handelsbelang"¹², vertegenwoordigd door de Heren Lutjehuis¹³ en Cretier¹⁴ een beroep op ons, om voortaan flessenmelk aan hun te leveren. "*We hebben op dat moment producten van Wichem (bij Nijmegen) doch dit bedrijf wordt opgeheven en willen ze wel van U betrekken*".

Wij waren hier niet voor ingericht, doch voegden er aan toe dat we dit wel wilden gaan maken. In afwachting van de technische aanpassing in onze fabriek moesten ze deze flessenmelk dan echter tijdelijk van een ander betrekken.

Ik wist dat Wichem was overgenomen door "Lent" uit Nijmegen, dus zocht ik contact op met Directeur Groenenstegen van "Lent" en maakte een afspraak met hem.

Met ons drieën zijn we allerhartelijkst ontvangen doch deden geen zaken, omdat de Heer Groenenstegen meende dat Lobith-Tolkamer "Camiz" gebied was. Hij gaf het advies om ons in verbinding te stellen met "Camiz" Arnhem.

Met ons drieën vertrokken wij richting Arnhem, doch onderweg kreeg ik duidelijk het idee dat de beide Heren niet zo graag naar de "Camiz" gingen. De Heer Cretier wist een fabriek in Woudenberg en kon dit met een relatie van de "Vege" wel in orde maken.

Dit leek mij geen goed idee, ik moest als Directeur van een Coöperatie er voor waken dat in ons gebied géén N.V. of Particulier bedrijf iets te vertellen kreeg. *Deze Heren brengen graag iets, doch nemen ook graag iets mee terug.*

We vertrokken naar Elten, waar ik probeerde om toch nog met "Camiz" contact op te nemen en te regelen dat zo gauw wij dit product gingen maken, het dan van ons te betrekken.

---

¹² Winkeliersvereniging De twee personen waren winkeliers uit Tolkamer die levensmiddelen - ook zuivelproducten - leverden aan de Schippers die toen nog allemaal moesten *inklaren* in Tolkamer

¹³ Eigenaar levensmiddelenbedrijf ??

¹⁴ Eigenaar levensmiddelenbedrijf "De kleine winst".

Met ons drieën gingen wij die zelfde avond nog naar de - oud - Voorzitter de Heer Peters, welke ons ook adviseerde om tijdens de overgang de producten van "Camiz" Arnhem te betrekken. Waarna de beide Heren zich de volgende dag met de "Camiz" in verbinding hebben gesteld, met als eindresultaat dat de melk leverantie zijn normale doorgang behield, als die van CZ. Wichem. Na enkele weken (maanden?) waren wij zo ver dat we zelf konden leveren. Ons product was prima en de bediening uitstekend. Langzaam aan groeide wij naar een steriel product, doch merkten ook dat wil je dit goed onder controle hebben je dan grotere afzet moet hebben, dus ook grotere investeren.

De schipper - hoofdafzet via Lutjehuis Tolkamer - verlangt een prima product en dat konden we niet bereiken, zonder grote investeringen.

Onze fabriek is vooral ingericht voor fabricage van kaas en ook merkten we wel, dat bij omschakeling de toenmalige Directeur Stoll (goed bevriend met "Camiz") ons géén kans zou geven en wij dus een te klein gedeelte van de consumptiemelk afzet zouden krijgen.

Wij durfden met onze aanvoer van 3 miljoen Kg. melk géén risico (te) nemen en investeerden niet. Toch maakten wij een vrij behoorlijk product vergeleken met onze Tolkamerse burens en steeds meer kregen wij verzoeken om met melk naar Lobith te komen.

Wij waren van mening dat, wilden wij dit doen, dan moest dit ook goed gebeuren, zodat in principe besloten werd, eerst bij de vele nieuwe huizen welke op Lobith gebouwd werden en worden een - eigen - winkelpand te bouwen.

Dit nu kwam de fabriek op Tolkamer en de melkslijters ter ore, welke zich in verbinding stelde met - Bondssecretaris - Heer Jonkman, met de mededeling dat Herwen van plan was hun te vermoorden.

De Heer Jonkman stelde zich in verbinding met onze Voorzitter de Heer Peters,. Hij adviseerde ons dit niet te doen, doch zag liever dat wij probeerden tot alkander te geraken en géén ruzie wilden maken.

Ondertussen bouwden wij gestadig voort aan de vernieuwing van onze fabriek en investeerden ± drie ton en schreven 225 duizend gulden af, rekening houdend met Jonkmans veronderstelling dat er t.z.t. een fusie zou kunnen komen tussen de 'Buurfabrieken' Herwen en Tolkamer.

Als concurrenten hadden wij Tolkamer (Lobith), Zevenaar en Didam en ondanks onze hoge afschrijving stonden wij toch ieder jaar met de betalingen aan de spits.

'Tolkamer' moest investeren, 'Zevenaar' had tot nu toe gewacht met investeren, dit vanwege haar proces met de vorige eigenaar de Heer Wöhrmann (en Zn.)

Dit proces is inmiddels gewonnen en staat thans voor investeren. 'Didam' bouwde een melkinrichting zonder afnemers, wat véél kosten meebracht met een lage melkprijs.

Al met al werd overwogen door de Bond, een gesprek aan te knopen met deze vier fabrieken om tot een fusie te komen.

In het grootste vertrouwen werd een eerste vergadering belegd in Zevenaar, welke leidde tot een tweede vergadering. Ook na deze tweede vergadering verwachten wij een positieve uitkomst, hoewel de besprekingen een stug verloop hadden, werd een afspraak gemaakt voor een derde bespreking op Dinsdag 19 Augustus jl.(1958).

Toen echter enkele dagen later, als een donderslag bij heldere hemel, het bericht kwam, dat Tolkamer een fusie was aangegaan met "Lent" Nijmegen, werd het vertrouwen in de initiatiefnemer

van deze besprekingen, de Zuivelbond, maar vooral in dat van het Bestuur van Tolkamer ernstig aangetast.

Om half elf werd er, in een allerijl bij elkaar geroepen Bestuursvergadering besloten om de melkslijters van Tolkamer te bezoeken, welke meerdere malen aan ons hadden laten blijken dat mocht 'Tolkamer' er mee ophouden, dan komen we bij 'Herwen' melk halen. Het gesprek verliep bevredigend, wij zouden Vrijdag uiterlijk van hun bericht ontvangen. Wij moesten zorgen dat naast de levering van losse melk, pap en karnemelk ook van ons betrokken kon worden Yoghurt vla enz.

'Steriel' melk betrokken wij reeds van de "Camiz" - wij waren daar reeds klant en gingen ons bij hun verzekeren van de resterende producten.

Taal noch teken vernomen wij van de bezochte melkslijters en melden dit aan 'Arnhem', welke zich inmiddels bedreigd voelden met hun levering aan de waterkant.

Een gezamenlijke actie werd van onze kant afgeraden, omdat er uiteindelijk niets veranderde in onze afzet.

Ondanks onze afzijdigheid ontstond er een negatieve geruchtenstroom. Zoals over het 2 á 3 ct. minder uitbetalen voor de boerenmelk dan "Lent", het rondbrengen van pamfletten door onze chauffeurs, het leveren van losse melk aan de Heer Stoll, het voordoen of 'Herwen' stikt van de schulden, dat er f 8000.- strop is bij een zending kaas, dat we de boter en kaas niet kwijt kunnen en dat Herwen toch naar de "Camiz" gaat.

Ondanks dit soort praatjes en nog veel meer negatiefs over 'onze fabriek' besloten wij steeds om een zo neutraal mogelijk standpunt in te nemen, zelfs normaal door te gaan, overmelk van 'Tolkamer' te betrekken en tevens de Yoghurt voor onze slijters te nemen.

Betreft de lastercampagne, U kunt in onze boeken komen nagaan dat wij het eerste halfjaar in plaats van een kaas en boter overschot een bijkoop hebben gehad van 63 ½ duizend kg. kaas en ruim 17.000 kg. boter.

Wij zouden het zeer op prijs stellen dat degene die de meeste praatjes rondstrooit eens terdege onderhanden wordt genomen.

Wij hadden gemeend alvorens dit onderhoud te beginnen, U van het voorgaande in kennis te stellen.

2^e Brief die door de Camiz werd verspreid in de "Eiland-dorpen".

KANTOOR EN FABRIEK ARNHEM: WESTERVOORTSEDIJK 124
TELEFOON No. 24441, 24442 en 24443 • POSTREKENING 903832
TELEGRAM-ADRES: CAMIZ ARNHEM
BANKIERS: COÖP. CENTR. BOERENLEENBANK

COÖP. ARNHEMSE MELKINRICHTING EN ZUIVELFABRIEK

ARNHEM, 19 Augustus 1958.

M. ,

Aangezien ons gebleken is, dat over de inschakeling van enkele van onze bezorgers bij de melk-distributie in Lobith en omgeving onjuiste opmerkingen worden verspreid, voelen wij ons ge-noodzaak langs deze weg de inwoners van Lobith, Spijk en Tolkamer een volledige uiteenzet-ting te geven van de feiten die ons aanleiding hebben gegeven om met ingang van Maandag j.l. rechtstreeks aan de melkdistributie in Uw gemeente deel te nemen.

Zoals U waarschijnlijk bekend zal zijn, leverden wij reeds vele jaren aan vrijwel alle melkhande-laren in Uw gemeente met uitzondering van de melkslijters.

De bereiding van consumptiemelk, die zich na de oorlog sterk heeft ontwikkeld in de richting van speciaal-producten, welke verpakt aan de consumenten worden afgeleverd, wordt steeds meer samengetrokken op een aantal grotere melkinrichtingen die hiervoor kostbare installaties hebben aangeschaft.

In het algemeen is het zo, dat deze melkinrichtingen ook haar producten over een grote omge-ving, hetzij via de plaatselijke zuivelfabriek, hetzij rechtstreeks, afleveren.

Tussen het bedrijf te Nijmegen "Melkerij Lent" en ons bestond reeds jaren een afspraak over de plaatsen die tot het afzetgebied van de beide fabrieken behoren. Deze afspraak hield onder meer in dat het gebied boven de Rijn door de Camiz zou worden verzorgd, indien de plaatselijke zui-velfabrieken deze consumptiemelkvoorziening niet meer zelf zouden verzorgen dan wel indien de zuivelfabrieken hierom zouden vragen.

Hoewel het ons bekend was dat in Uw gemeente meerdere malen geklaagd werd, hebben wij nimmer ernaar gestreefd in een concurrentiestrijd dit afzetgebied tot ons te trekken. Zoals wij reeds eerder hebben gezegd zouden wij wel tot levering in Lobith zijn overgegaan als ons dit was verzocht.

Tevens hebben wij hierbij overwogen dat er reeds lange tijd onder leiding van de Geldersche Overijselsche Zuivelbond plannen zijn gemaakt om in Uw gebied een samenwerking tussen ver-schillende Coöperatieve Zuivelfabrieken tot stand te brengen. De Coöp. Zuivelfabriek "Eendacht maakt Macht" te Lobith¹⁵ heeft gemeend - hetgeen onge-twijfeld haar goed recht is - aan deze plannen tot samenwerking niet verder te moeten medewer-ken.

Zonder enige voorkennis aan de Geldersche Overijselsche Zuivelbond heeft zij het bedrijf geslo-ten en aan "Melkerij Lent" te Nijmegen overgedaan. Dit bedrijf heeft zonder opzegging van de bestaande afspraken de consumptiemelkvoorziening in Lobith ter hand genomen Wij hebben nu,

---

¹⁵ Bedoeld wordt de zuivelfabriek te 'Tolkamer'

mede op verzoek van een der andere coöperatieve zuivelfabrieken in Uw gebied¹⁶, gemeend ook de detailverkoop in de gemeente Lobith te moeten verzorgen.

Gaarne hadden wij dit gedaan op dezelfde wijze als dit in alle andere plaatsen gebeurd n.l. door bemiddeling van de plaatselijke melkhandelaren....

Aangezien echter de melkslijters in Uw gemeente zich reeds aan "Melkerij Lent" hadden verbonden en deze omschakeling op zeer korte termijn heeft plaats gehad, was het ons niet mogelijk om met succes enig contact met de melkslijters tot stand te brengen.

Wij verklaren echter gaarne, dat indien de plaatselijke melkhandel bereid is onze producten te verkopen, wij onze bezorgers zullen terugtrekken.

Wij vertrouwen dat U zult inzien dat wij onder de gegeven omstandigheden niet anders hebben kunnen handelen en dat wij ons volkomen aan de afspraken hebben gehouden.

COÖPERATIEVE ARNHEMSE
MELKINRICHTING EN ZUIVELFABRIEK
C. A. M. I. Z.

---

¹⁶ 'Herwen en Aerdt'

3^e Pamflet wat in 1960 werd verspreid in de 'dorpen' over het einde van de 'melkoorlog'

17 november 1960

AAN DE BEWONERS VAN LOBITH, TOLKAMER, SPIJK, HERWEN EN AERDT EN PANNERDEN.

Zoals U bekend is hebben onze beide coöperaties sedert augustus 1958 de consumptiemelk-voorziening in uw gemeenten verzorgd. Dit geschiedde gedeeltelijk door levering via de plaatselijk gevestigde melkhandelaren en gedeeltelijk via onze eigen bezorgers.

Gelukkig kan worden geconstateerd dat de concurrentiestrijd van het begin sedert geruime tijd tot het verleden behoort en dat de melkvoorziening thans regelmatig en op tijd plaats heeft.

Ter bevordering van de verdere opbouw van onze afzet in uw gebied hebben wij besloten thans tot een taakverdeling tussen onze bedrijven over te gaan. Met ingang van 21 november a.s. zullen wij ons gemeenschappelijk afzetgebied in twee delen splitsen en zal elk van onze bedrijven een van deze delen volledig verzorgen. Vanaf deze datum zullen in Lobith, Tolkamer en Spijk uitsluitend produkten van Melkerij Lent geleverd worden en in Herwen en Aerdt en Pannerden uitsluitend de produkten van Camiz.

Wij vertrouwen dat hierdoor tevens de belangen van de plaatselijke melkhandelaren en van de consumenten gediend zullen zijn.

Voor zover u in een gebied woont waar met ingang van bovengenoemde datum de produkten van het ene bedrijf vervangen worden door die van het andere bedrijf zeggen wij u dank voor het tot op heden genoten vertrouwen en geven wij u de verzekering dat wij er gezamenlijk naar zullen blijven streven uw belangen ook in de toekomst volledig te behartigen.

Coöperatieve Nijmeegse Melkinrichting
„MELKERIJ LENT"

Coöperatieve Arnhemse Melkinrichting en Zuivelfabriek
C. A. M. I. Z.

BIJLAGE-1

Enkele brieven met gelukwensen van het directeurschap van – kaasmaker – D.J. Haker

Brief P. Jz. Eriks

P. Jz. ERIKS
Meine Noord 93 A
HOORN

Hoorn 13 April 1949.

L. J. H. & M. W. Haker!

In het Zuivelweekblad van Elisset van heden las ik een verblijdend bericht: uw benoeming tot Directeur van de Zuivelfabriek te Herwen. (Gld.). Ik wil u hiernede van harte geluk wensen, onder het motto: „De aanboder wint.“ Reeds zo vaak was het doel bijna bereikt, maar nu is het toch zo ver gekomen. Moge het u en de Meen wel gaan in die mooie streek van ons land, zeer dicht bij de grens! Ik hoop daaromtrent eens wat te vernemen. Wordt daar ook kaas gemaakt? Met vriendelijke groeten.

P. Jz. Eriks

KOSTER'S KAASHANDEL

N. V.

TELEFOON N° 4 (DOORVERBINDING)

TELEGRAM-ADRES: KOSTER-OOSTHUIZEN

BANKIERS:
NOORDHOLLANDSCH LANDBOONKREDIET N.V. ALKMAAR
AMSTERDAMSCHE BANK N.V. AMSTERDAM
HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V. AMSTERDAM
POSTGIRO: 129952
CODES
A. B. C. 5th & 6th EDITION
BENTLEY'S COMPLETE PHRASE
BENTLEY'S SECOND ..... PRIVÉ

OOSTHUIZEN
(HOLLAND)

30 Maart 1949

Ondergetekende verklaart hiermede, dat hy de heer
D.J.HAKER te Midden-Beemster
heeft leeren kennen als assistent-bedryfsleider van de
Coop.Zuivelfabriek "DE BAMESTRA" te Midden-Beemster.

Gedurende de laatste jaren heeft de Coop.Zuivelfabriek
"De Bamestra" wekelijks de geheele kaasproductie verkocht aan
ondergeteekende tegen pryzen belangryk boven hoogste noteer-
Alkmaar.

De kaas is steeds gemaakt door of onder leiding van de
Heer Haker en munt uit in kwaliteit, vorm en afwerking.

Als vakman gaat de Heer Haker door voor zeer bekwaam;
verder heeft hy ambitie, is vlytig en heeft verantwoordelyk-
heidsgevoel.

Uit hoofde van bovengenoemde eigenschappen kan de Heer
Haker beschouwd worden als degene, die zeker na benoeming
de functie van het directeurschap eer zal aandoen.

KOSTER'S KAASHANDEL C.V.

J. Koster

LOBITH. 24 Maart

1949

D. H. M. Keer D. J. Haker
Middelste Deemster.

Grien uw sollicitatie naar de functie
van Directeur onzer Zuivelfabriek en de daarop ingewonnen
informaties, van Ons Bestuur het op prijs stellen met te
nader Reunis te maken, en nodig ik te deartoe siet
op Vrijdag 1 April a.s.

Als te 7.39 uit Surmerend vertrekt, bent te
10.17 te Arnhem, waar dan aan de uitgang van het
station te twee heren zullen opwaarten.

Een van deze is Sr. Jonkman Secretaris van de
Geld. Overg. Bond van Zuivelfabrieken, die te dan per auto
naar Kemmen dal brengen. Geerne ontvang ik van te
bericht of mij te op bepaalde dagen, waar kunnen vernaeht.

Naams het Bestuur des Coöp Zuivelfabriek
"Kemmen dal" heren
H. H. M. Peters. v.w. voorzitter.